

G: Rättspolitik

Innehåll

Tidigt, tufft, tryggt: rättspolitiska programgruppens förslag.....	173
Motioner.....	179
Brottsofferfrågor	179
Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella	184
Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m.....	187
Övrig rättspolitik	191
Civilrätt	194
Partistyrelsens yttrande.....	203
Brottsofferfrågor	203
Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella	208
Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m.....	214
Övrig rättspolitik	220
Civilrätt	222

Tidigt, tufft, tryggt

Rättspolitiska programgruppens förslag

På brottsoffrets sida

Tryggare för brottsoffer

1. Låt staten betala skadestånd. Vi menar att det inte är rimligt att brottsoffer ska behöva vänta så länge som i dag på att få ut skadestånd. Ett sätt att snabba på processen är att staten förskotterar utdömt skadestånd och sedan kräver in det av den dömda eller försäkringsbolag. Vi vill utreda hur vi på ett bättre sätt kan garantera att brottsoffren snabbt får ut hela skadeståndet.

2. Brottsoffer ska alltid prioriteras. När ett brott har begåtts ska en självklar princip gälla i hela åtgärdskedjan: Brottsoffrets rättigheter ska ges samma prioritet som den misstänktes och rättsprocessen får inte medföra att brottsoffrets problem på något sätt ökar. I varje del av rättskedjan, samt inom sjukvården och socialtjänsten, måste brottsoffrens situation därför särskilt beaktas.

3. Satsa på kommunala skyddshandläggare. En person som utsatts för ett brott är ofta redan sårbar, då blir det extra jobbigt att själv ta reda på vilket stöd som kan fås från vilken myndighet. Det behövs därför kommunala skyddshandläggare som kan samordna insatserna och vara en länk till olika myndigheter.

4. Informera så att alla kan förstå. Brottsoffer måste få begripliga beslutsmotiveringar när förundersökningar läggs ned eller åtal inte väcks. Känslan av att ha blivit orättvist behandlad, och sedan inte ens förstå de brev som skickas kan vara mycket stark och innebära att brottsoffret dessutom kän-

ner sig sviket av samhället. Vissa förbättringar i informationen har gjorts på senare år, men det behövs mer.

Tydligare regler på brottsoffrens sida

5. Kameraövervakning behövs. Vi vill ha tydligare regler och mindre krångel för att få tillstånd till kameraövervakning. Det behövs i brottsförebyggande syfte och för att effektivt kunna utreda brott. Kameror kan öka tryggheten för människor i tunnelbanan och på stan, men också minska risken för organiserat snatteri i matvarubutiker och stoppa vandalisering av skolor. För att skydda den personliga integriteten vill vi att all tillståndsgivning och tillsyn samlas hos en vässad nationell Integritetsinspektion. Vi vill också att det ska finnas kartor som visar vilka platser och lokaler som är kameraövervakade och att den som har fått sitt privatliv kränkt pga. att inspelat material hamnat i fel händer alltid ska kunna kräva skadestånd direkt av tillståndshavaren.

6. Utöka möjligheterna att få målsägandebiträde gällande sexualbrott. Målsägandebiträde ska alltid förordnas gällande samtliga sexualbrott, utom sexuellt ofredande. Dessutom ska förundersökningsledaren vid sådana brott vara skyldig att begära att målsägandebiträde förordnas redan under förundersökningen. Genomför därför i den delen Målsägandebiträdeutredningens förslag.

7. Obligatorisk eftervård för sexualbrottsdömda. För att minska riskerna för vill vi att den som dömts för ett allvarligt eller upprepade fall av sexualbrott ska kunna åläggas av domstol att följa en individuell behandlingsplan och överva-

kas viss tid även efter fängelsestiden. Att avvika från behandlingsplanen ska innebära sanktioner.

8. Barn som bevittnar våld är brottsoffer fullt ut. Vi menar att dessa barn inte bara ska bedömas som brottsoffer enligt socialtjänstlagen utan även enligt brottsbalken. Barnet ska kunna vara målsägande, och gärningsmannen kunna fällas också för de gärningar, bl.a. misshandel (psykisk misshandel) och olaga hot, som drabbar barnet. Vi menar också att dagens regler om brottskadeersättning för barn som bevittnat våld måste ses över, så att den förälder som har misshandlat den andra föräldern inte behöver godkänna ansökan.

9. Utvärdera fridskränkningarna. I dag hinner en hel del av de brott som ingår i grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning preskriberas innan åtal kan väckas. Det vill vi ändra på så att fler systematiska övergrepp mot närstående kan bedömas som fridskränkning.

Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella

Förebyggande åtgärder – nyckeln till ökad trygghet

10. Föräldrar ska ta ansvar för sina barn. Tydliggör föräldraansvaret i alla insatser för barn och unga. Det är föräldrarna som är de bästa brottsförebyggarna. Hur mycket vi än stärker åtgärder från skolan, socialtjänsten, polisen m.fl., så är det i grunden föräldrarna som ansvarar för sina barn.

11. Svik inte utsatta barn. Den lagstadgade skyldigheten att anmäla missförhållanden till socialtjänsten måste uppfyllas. Personal i förskola, skola och andra verksamheter som arbetar med barn måste ha tydliga rutiner vid misstanke om att barn far illa.

12. Stoppa mobbningen. Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning. Polisanmälan och inkopplande av socialtjänsten ska göras i större utsträckning. Orsaken till upprepade frånvaro ska utredas och följas upp. Vid problem eller missförhållanden i hemmiljön ska snabba insatser ske. Vi vill också införa ett nytt brott, mobbning, efter samma modell som fridskränkningarna.

13. Långsiktig, nationell strategi för generellt föräldrastöd. Genomför i huvudsak förslagen i utredningen Föräldrastöd – en vinst för alla, med många värdefulla åtgärder. Målet att stödet ska kunna erbjudas alla föräldrar från graviditeten t.o.m. att barnet fyllt 18 år, kan även vara en mycket viktig brottsförebyggande insats.

14. Sänk tröskeln för insatser när unga är i riskzonen för brott. När polis eller socialtjänst upptäcker unga som befinner sig i riskmiljöer, men utan att ha begått brott eller använt narkotika, ska de kunna kontakta föräldrarna för ett s.k. oro-samtal. Då får de en chans att berätta om situationen och involvera föräldrarna.

15. Mer forskning om ungdomar på glid. Det behövs mer kunskap och forskning kring barn och ungas utsatthet, famil-

jeinsatser, vilka metoder som fungerar bäst och återkommande utvärderingar av de insatser som redan görs.

16. Satsa på barn- och ungdomspsykiatri. Det behövs åtgärds- och vårdprogram för aggressiva eller självdestruktiva barn och ungdomar. Det samma gäller för dem som behöver särskilt stöd i skolan p.g.a. neuropsykiatriska problem som damp, ADHD eller andra riskfaktorer för kriminell utveckling. Återkommande åtgärder i barnets vardagliga miljö har visat sig mest verksamma.

Tryggare unga ger färre brott

17. Stödcentrum för unga brottsoffer i hela landet. Unga gärningsmän har inte sällan en gång själva varit brottsoffer. Den onda cirkeln med brott måste brytas. Prioritera stödet till unga brottsoffer genom stödcentrum där polis och socialtjänst jobbar tätt tillsammans med fokus på insatser för brottsoffret. Vi vill att det ska finnas stödcentrum för unga brottsoffer i varje kommun.

18. Slå vakt om unga brottsoffers rättigheter under rättsprocessen. Dagens regler om målsägandebiträde är för snäva. En ung person måste få utökat professionellt stöd och hjälp. Korta handläggningstiderna gällande brott med unga förövare och unga brottsoffer inom hela rättskedjan.

19. Satsa på fler fältarbetare. De kan aldrig ersätta föräldrars och andra vuxnas ansvar för sina barn, men är ett viktigt komplement från samhällets sida. Att arbeta uppsökande med ungdomar som vistas i riskmiljöer är en viktig uppgift. Fältarbetaren kan även tidigt upptäcka och anmäla när barn far illa. Ett nära samarbete med skolan och föräldravandringar behövs.

Tidiga och tydliga insatser när unga begår brott

20. Alla brott ska utredas. Huvudregeln måste vara alla brott ska utredas, även om den som begått det är under 15 år. Vi välkomnar därför utredningen Barn som misstänks för brott, som bl.a. föreslår att polis och åklagare får bättre möjligheter att utreda brott som begåtts av barn under 15 år och som stärker brottsoffrens ställning.

21. Föräldrar ska vara skyldiga att närvara vid rättegång. Dagens huvudregel om att vårdnadshavaren bara ska underrettas räcker inte. Vi menar att om ens barn är åtalat, är det självklart att föräldrarna ska vara med sitt barn i domstolen, om inte synnerliga skäl finns.

22. Tydliggör föräldrarnas skadeståndsansvar. Vi vill tydliggöra att föräldrarna har ett ansvar för vad deras barn gör och befinner sig, och vill därför skärpa föräldrarnas skadeståndsansvar. Ett sätt skulle kunna vara att vårdnadshavare görs ekonomiskt ansvariga för de skador barnen orsakar upp till ett maxbelopp.

23. Socialtjänst och polis under samma tak. På fler ställen runt om i landet bör socialtjänsten ha några medarbetare som har sin arbetsplats direkt hos polisen. Tätt samarbete och uppföljning på plats minskar risken att unga faller mellan stolarna. Vi menar också att socialtjänstens närvaro vid polisförhör med barn under 15 år ska vara obligatorisk.

24. 48-timmars-garanti för unga på glid. Vi vill att föräldrar vars barn påträffas berusade eller anmäls för snatteri, vandalisering eller liknande kallas, tillsammans med sitt barn, till socialkontoret inom 48 timmar.

25. Brott måste leda till en reaktion. Frivillighet och samtycke utgör i dag grunden för sociala stöd- och påverkansinsatser om den som begår brott är under 15 år. Steget mellan ingen åtgärd och att skilja barnet från föräldrarna är för stort. Socialtjänsten måste ges möjlighet att föreskriva åtgärder eller behandling när unga begått brott. Vid allvarligare brottslighet eller vid upprepad brottslighet bör någon form av åtgärd eller behandling vara obligatorisk,

26. Obligatoriska bedömningssamtal. Socialtjänsten ska alltid kalla barnet och föräldrarna till ett bedömningssamtal för vidare insatser vid polisanmälan. Kommunerna bör, genom samarbetsavtal, ha en stående begäran hos polisen att i princip alla brott som underåriga begår ska utredas i samverkan med socialtjänsten.

27. Förtydliga sekretessreglerna. En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer måste kunna få information från socialtjänsten om elever som begår brott. Poliser som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer.

28. DNA-test även för de under 15. Allvarliga brott måste klaras upp, och då måste polisen ha rätt att använda moderna metoder även när den misstänkte är under 15 år. Vi vill därför införa en möjlighet att ta bl.a. salivprov för DNA-analys vid misstanke om allvarligare brott, förutsatt att detta är av stor vikt för att klarlägga brottet.

29. Kraftfull kamp mot narkotika. Vi vill att polisen ska få drogtesta barn under 15 år och misstänks ha använt narkotika. Det handlar inte om straffa någon, utan om att inte släppa taget om barn som är ute på hal is. Snabba insatser från beroendevården och socialtjänsten ska erbjudas i samband med polisingripandet. Vi menar också att det behövs ett snabbspår för narkotikaklassning. I dag står ungdomars hälsa och liv står på spel i väntan på att nya, farliga droger ska narkotikaklassas.

30. Inför frivilliga drogtester i skolan. Skolornas policy mot alkohol- och narkotikamissbruk bör innefatta frivilliga drogtester. Drogtester i skolan handlar inte om att straffa ungdomar, det handlar om att upptäcka droganvändning i tid och att elever inte ska vara drogpåverkade i skolan. Men då behövs ett tydligt regelverk. Testerna ska vara frivilliga och bygga på samförstånd mellan skolan, föräldrarna och eleverna.

31. Möjliggör domstolsförhandling vid allvarliga brott. Det bör i fler fall än i dag bli möjligt att i domstol klarlägga ansvarsförhållandena vid allvarliga brott då den misstänkte gärningsmannen är under 15 år. Det innebär att fler oskyldiga kan slippa misstanke om brott och att fler unga personer som begått allvarliga brott får tidigare och tydliga insatser från sociala myndigheter

Tydliga insatser mot kriminella ungdomsgäng

32. Sverige ska ha 20 000 poliser 2010. Satsningen på en synlig, lokalt förankrad och närvarande polis är viktigt. Minskad brottslighet kräver ökad upptäcktsrisk, fler uppkärade brott och ett fördjupat förebyggande polisiärt arbete. Stödfunktioner för administration, men också expertfunktioner måste byggas ut i motsvarande omfattning för att fler poliser ska ge avsedd effekt.

33. Krymp de kriminella ungdomsgängen. Det krävs samordnade insatser och en nationell strategi för att hindra nyrekryteringen till kriminella ungdomsgäng och den grova, organiserade brottsligheten. Det behövs också ett utökat stöd till dem som vill bryta sig ur gängen. Myndigheter, kommuner och andra aktörer måste bli bättre på att underlätta för dem som vill bryta sin kriminella bana.

34. Kvalitetssäkra individuella behandlingsplaner, uppföljning och eftervård. Frigivningsförberedelserna och utslussningen från tvångsvården måste förbättras och här ska SIS få ansvaret för insatser hela vägen. Därför måste uppföljning efter behandlingstiden alltid ske. Trots att de flesta ungdomar som tvångsvårdats kommer tillbaka till sin hemmiljö finns det stora brister i dagens eftervård. Vi vill pröva ett system där domstolen fastställer eftervården redan i samband med utdömandet av själva påföljden.

35. Låt staten betala mer. Samhället har inte råd – varken ekonomiskt eller mänskligt – att prioritera bort ungdomars behov av vård. Staten bör ta över en större del av kommunernas vårdavgifter vid SIS ungdomshem över hela landet. Satsa på långsiktiga åtgärder och särskilda samordnare för insatser hela vägen, även efter behandlingstiden. Det finns också behov av att följa upp återfallen i brott och satsa på forskning och statistik för att få en tydligare bild av vårdens resultat.

36. Inför helgavskiljning som ny påföljd. Det innebär att domstolen kan döma en ung människa till att under en kortare period avskiljs från sin hemmiljö för att delta i påverkans- och attitydprogram inom den institutionaliserade ungdomsvården. Syftet är dels att den unge ska få en kännbar konsekvens men framförallt att personen ska få hjälp att lämna ett destruktivt kriminellt liv bakom sig.

Grov organiserad brottslighet och polisens effektivitet

Internationell brottslighet kräver internationella insatser

37. Europeiskt FBI. Utveckla polisbyrån Europol till en europeisk polismyndighet som har det yttersta ansvaret för brottsutredningar där flera länder är inblandade. En gemensam polisstyrka med operativa befogenheter, som kan bistå medlemsländernas polis vid behov bör också inrättas.

38. EU-åklagare. Åklagarsamarbetet Eurojust bör utvecklas till en europeisk åklagarmyndighet med rätt att bedriva för-

undersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt.

39. En gränskontrollmyndighet. Flera myndigheter är i dag ansvariga för yttre och inre gränskontroller. Polisväsendet, tullverket och kustbevakningen har olika uppdrag och befogenheter. Samverkan mellan dessa myndigheter är nödvändigt för en effektiv bekämpning av den gränsöverskridande brottsligheten. Det finns anledning att utreda om gränsövervakningsverksamheten bör slås samman till en enda myndighet under justitiedepartementet.

40. Värna integriteten. EU:s datatillsynsman ska omvandlas till en dataskyddsmyndighet som granskar integritetspåverkande lagförslag och reglerar hur personuppgifter används i EU:s brottsbekämpning.

Stoppa människohandeln

41. Inför straffet grovt sexköp. Vi vill införa straffet grovt sexköp för den som köper sex av en person som är offer för människohandel och därmed tvångsprostituerad.

42. Krafttag mot människohandel och barnsexbrott på EU-nivå. Inom EU ska vi arbeta för att harmonisera straffen för människohandel och barnsexbrott, och samarbeta tätt med myndigheter i ursprungsländer och i länder där barn utsätts för övergrepp. Stöd till frivilligorganisationer som skyddar brottsoffer är centralt.

43. Permanenta uppehållstillstånd och europeiskt vittneskyddsprogram. De människor som lyckas ta sig ur människohandlarnas klor blir ofta hotade, och ibland riskerar även deras familjer i hemlandet att råka illa ut. Därför vill vi införa ett europeiskt vittneskyddsprogram och dessutom ge de offer för människohandel som vittnar mot sina förövare permanent uppehållstillstånd i Sverige.

44. Interpol måste stärkas. Brottsligheten känner inte några gränser, inte ens EU:s. Sverige bör därför inom ramen för EU-samarbetet ta initiativ för att förstärka Interpols arbete på området människohandel. Fler länder måste få stöd och hjälp för att kunna delta effektivt i samarbetet mot den gränsöverskridande brottsligheten.

Tuffa tag mot ekonomisk brottslighet

45. Gör penningtvätt straffbart. Den svenska penninghållerilagstiftningen måste ändras så att penningtvätt blir kriminellt i sig. Kravet på ett bestämt förbrott ska slopas och även så kallad självtvätt kriminaliseras.

46. Gör det möjligt att frysa misstänkta överföringar. Låt åklagare besluta om frysning av misstänkta penningtransaktioner under en kortare tid. Polisen får då tid på sig att ta reda på om den misstänkta transaktionen är ett led i penningtvätt eller annan brottslighet. I dagens läge hinner brottslingarna använda eller gömma undan pengarna långt innan undersökningen är klar.

47. Starta en myndighetsgemensam brottsvinstenhet. Att följa pengarna, så kallad tillgångsriktad brottsbekämpning, är ett effektivt för att komma åt den organiserade brottsligheten. En myndighetsgemensam brottsvinstenhet behövs för

att samordna arbetet.

48. Utöka Finanspolisens mandat. För att effektivisera kampen mot penningtvätt vill vi ge Finanspolisen mandat att utreda enskilda fall och att öppna utredningar på eget initiativ.

49. Ökad möjlighet att beslagta bilar. Vi vill att felparkerade fordon med stora skulder ska kunna flyttas och lämnas tillbaka först när ägaren betalat skulderna. Och att kronofogden i slutänden ska kunna tvinga fram en försäljning när det finns obetalda skulder. Detta för att komma åt de personer som systematiskt registrerar bland annat fordon på så kallade målvakter för att slippa betala räkningar.

50. Oanmälda besök från skatteverket. Byggbranschen är hårt drabbad av svartarbete och organiserad brottslighet. Vi vill därför att byggföretag ska betala och redovisa skatt och sociala avgifter utifrån varje enskild anställd. Vi vill också att Skatteverket ska få rätt att göra oanmälda besök på byggarbetsplatser.

51. Stoppa svartarbetet. Restaurangbranschens aktörer bör minimera kontanthantering och uppmuntra kunder att alltid begära kvitto, till exempel genom en kvittokampanj. Kommuner bör fullt ut utnyttja lagens möjligheter att dra in serveringstillståndet för restaurangrörelser där det förekommer svarta betalningar.

52. Ny lagstiftning och tillsyn för ordningsvakter m fl. Inför en samlad lagstiftning för väktare, ordningsvakter och skyddsvakter. Yrkesroll, befogenheter och uppgifter i förhållande till polisen måste tydliggöras och en statlig myndighet få det samlade ansvaret att ha tillsyn över dessa yrkeskategorier. Skärp vandelsprövningen av ordningsvakter och förläng utbildningstiden.

Tydligt försvar av vårt rättsväsende

53. Ökat skydd för den enskilde. Polisen måste utarbeta väl fungerande rutiner för hotbildsanalyser och personsäkerhetsarbete på lokal nivå. En näringsidkare eller privatperson ska inte tvingas flytta på grund av hotelser från kriminella.

54. Skärpt straff för utpressning och olaga tvång. Vi anser att straffskalan för utpressningsbrott är otillräcklig. Utpressningsverksamhet utgör en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten, och utgör dessutom ett hot mot rättsväsendets funktion. Därför menar vi, liksom straffnivåutredningen, att straffminimum för grov utpressning bör skärpas.

55. Skärpt straff för vapeninnehav. Innehav av skjutvapen på allmän plats ska räknas som grovt vapenbrott vilket skulle innebära en straffskärpning. Det är också viktigt att det vid tillståndsgivningen för legala vapen sker en så noggrann lämplighets- och uppföljningskontroll som möjligt.

56. Ökat skydd för tjänstemän och vittnen. Tryggheten i domstolarna kan öka genom fler säkerhetskontroller och att lokalerna anpassas till vittnens och målsägandes behov. Vi menar också att det behövs ett europeiskt vittneskydds- och personsäkerhetsprogram. Detta skulle skapa helt nya möjligheter att skydda hotade personer jämfört med i dag.

57. Kriminalisera stalkning. Vi menar, i likhet med stalkningsutredningen, att stalkning bör kriminaliseras och lagen om besöksförbud utvidgas. Den som bryter mot ett besöksförbud ska kunna åläggas elektronisk övervakning, t.ex. med fotboja.

58. Skydda personuppgifter. Namn på målsägande, vittnen och tilltalade blir offentliga i och med att förundersökningsprotokoll överlämnas till domstol och åtal väcks. För att skydda den personliga integriteten kan en hotad person få en sekretessmarkering, men skyddet inte är absolut, och varje myndighet gör sin egen sekretessprövning. Vi vill att en sekretessmarkering som görs vid en myndighet ska kunna omfatta alla myndigheter.

59. Rätt till hemligt telefonnummer. Enligt Post- och telestyrelsen lämnar en tredjedel av teleoperatörerna ut hemliga telefonnummer till företag som tillhandahåller nummerupplösning. Detta är ett allvarligt problem för de personer som berörs. Post- och telestyrelsen bör ges ökade möjligheter att ingripa mot företag som bryter mot tystnadsplikten och de företag som offentliggör hemliga telefonuppgifter bör åläggas sanktioner.

En välorganiserad polis för ett tryggare Sverige

60. Kraftsamla svensk polis. I dag har vi 21 självständiga polismyndigheter. Dessa bör ersättas av en sammanhållen myndighet för hela Sverige. Målet är självklart en mer effektiv polis och att själva verksamheten lokalt kan komma närmare medborgarna genom fler synliga poliser, fler poliser snabbt på en brottsplats och ökad upplärning av brott. Ett särskilt fokus måste läggas på insynsfrågan.

61. Akademisk polisutbildning. Folkpartiet vill att polisutbildningen ska vara en högskoleutbildning. Samhället blir alltmer komplext och även om polisyrket är ett praktiskt yrke behöver studenterna få en bra teoretisk grund att stå på. Med forskning om polismetoder och en koppling mellan denna forskning och utbildningen kvalitetssäkras utbildningen. För att säkerställa tillgången på polis i glesbygden bör det finnas möjlighet till distansutbildning.

62. Satsa på värdebaserat ledarskap. Svensk polis måste bli än bättre på ledarskap. Regler och uppföljning är viktigt för kvalitet i verksamheten. Det ansvarskännande och värdebaserade ledarskapet är dock minst lika viktigt. Polisen behöver en tydlig nationell organisations- och ledningsstruktur, en förstärkt nationell chefs- och ledarskapsutbildning och en förbättrad kontakt med extern kvalificerad forskning kring ledarskap.

63. Kontinuerlig vidareutbildning. Kunskaper och metoder förändras snabbt i vårt samhälle. Därför vill vi att RPS, i samarbete med polisutbildningarna, utvecklar ett system för kontinuerlig vidareutbildning för alla poliser. Polisyrket är till stora delar ett praktiskt yrke, där färdigheter utvecklas genom erfarenheter. Men vidareutbildning är ett viktigt komplement som också kan bidra till att öka motivationen hos enskilda poliser.

64. Fler civila utredare. Civila utredare tillför viktig specialistkompetens inom polisen. Vi vill därför att det anställs

fler civila utredare och att deras befogenheter utökas. Vi vill också att personer med lämplig akademisk utbildning ska kunna genomgå en ettårig specialistutbildning och sedan anställas som poliser.

65. Fler ordnings- och strafförelägganden. Vid gärningar som är enkla att utreda bör polis och åklagare få möjlighet att utfärda ordnings- och strafföreläggande i fler fall än i dag. Vi menar också att polisen borde få rätt att utfärda strafföreläggande i de fall där påföljden är böter och den misstänkte erkänner brott. Det skulle minska administrationen utan att äventyra rättssäkerheten.

En modern polis med tydliga arbetsuppgifter

66. Fokusera på kärnuppgifterna. Renodla polisens arbetsuppgifter. Polisens arbete måste koncentreras på kärnverksamheten – att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Passärenden, tillståndsgivning, transporter av berusade m.m. bör kunna skötas av andra än polisen.

67. Modernisera tekniken. Polisens ålderdomliga teknik gör att mer tid än nödvändigt används till administration. Vi menar att alla poliser i yttre tjänst borde ha handdatorer, att penningtvättsanmälningar ska kunna göras elektroniskt och att polisen måste ha möjlighet att ta emot SMS och MMS.

68. Nationell databas. En viktig del i det nationella undermålsarbetet är att olika myndigheter lättare ska kunna komma åt varandras uppgifter om enskilda kriminella. Dagens polisdatatag är föråldrad och försvårar informationsutbytet inte bara mellan polisen och andra myndigheter, utan också mellan olika regionala polismyndigheter. Svensk polis måste få en ny polisdatatag och en enhetlig nationell databas för underrättelsearbetet.

69. Minska administrationen. Det administrativa arbetet som följer efter ett ingripande måste göras effektivare och minska, utan att kraven på rättssäkerhet sänks. Detta kan till stor del ske genom ett modernare teknikstöd

Tuffa verktyg mot grova brott

70. Det ska löna sig att tala sanning. Vi vill ge misstänkta personer incitament att hjälpa rättsväsendet. Den som lämnar sådana uppgifter om sin egen medverkan att grova brott kan klaras upp eller förhindras, bör få strafflindring.

71. Kronvittnen även i Sverige. Utredningar om grov organiserad brottslighet är ofta stora och svårutredda. En förändring som skulle underlätta utredningsarbetet är att införa en möjlighet till betydande straffnedsättning för den gärningsman som lämnar uppgifter om andras brottslighet. Vi vill införa en strafflindringsregel för den som lämnar uppgifter om teknisk bevisning som gör att allvarliga brott kan klars upp.

72. Öppna för åtalsförhandling. Åtalsförhandling ”plea bargaining”, innebär en möjlighet för en åtalad att ”förklara sig själv skyldig” varvid åklagaren kan föreslå ett nedsatt straff eller att släppa en åtalpunkt. Systemet finns i flera andra rättssystem. För att öka effektiviteten i rättsprocessen, inte minst när det gäller komplicerade brott som ekobrott, borde åtalsförhandling även kunna införas i svensk rätt. Den åtalade ska ha advokat närvarande vid åtalsförhandling.

73. Anonymitet för informatörer. Tack vare uppgifter från informatörer från kriminella miljöer blir polisens arbete mer fokuserat och arbetstiden används effektivare. Vi vill att det ska vara möjligt att hemlighålla identiteten hos informatörer så att fler vågar lämna uppgifter till polisen. För att säkerställa rättssäkerheten bör man överväga om integritets- och säkerhetsskyddsmyndigheten ska utöva tillsyn över arbetet med informatörer.

74. Lagreglera provokation. Provokation bör i högre grad vara tillåtet när det gäller att komma åt grov brottslighet. Det måste tydliggöras i vilka fall provokation ska tillåtas och vilka typer av provokation som är lagliga. Därför behöver vi en detaljreglering i lag – inte minst för att stärka rättssäkerheten.

Ett tydligare och rättvisare påföljdssystem

75. Straffskärpning för organiserad brottslighet. Samhället måste ännu tydligare än i dag visa att den organiserade brottsligheten är grövre än annan brottslighet. Vi vill därför att systematisk, organiserad och planerad brottslighet ska ge ett längre straff.

76. Sämre mängdrabatt i våra domstolar. I dag får man i svenska domstolar straffrabatt om man begår många brott. Denna negativa drivkraft måste minska. Vidare ska återfall i brott ses som en försvårande omständighet och ge skärpt straff.

77. Avskaffa livstidsstraffet. Att alla fängelsestraff ska vara tidsbestämda av domstol är en viktig rättsprincip. Dessutom försvårar det återanpassningen till samhället att låsa in individer på obestämd tid. Vi menar därför att livstidsstraffet bör avskaffas och ersättas med ett tidsbestämt straff på 30 år.

78. Villkorlig frigivning efter prövning. Det ter sig märkligt för många i samhället att när någon döms till ett visst antal år i fängelse, så betyder det i verkligheten ett mycket mindre antal år. Vi menar därför att det utdömda straffets längd bör vara utgångspunkten för hur länge man sitter i fängelse. Villkorlig frigivning ska inte ske per automatik, utan bara ges till dem som har skött sig bra.

79. Utvisning vid grova brott. Huvudregeln bör vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. Vi vill, i likhet med straffnivåutredningen, tydliggöra rollfördelningen mellan domstol och åklagaren så att åklagaren yrkar på utvisning om han/hon vill att detta ska prövas av rätten.

G: Rättspolitik

Motioner

Brottsofferfrågor

G1. Brottsoffers rätt till skadestånd

Motionär: Jan Ertsborn, Falkenberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten förskottar alla av domstol på materiella grunder utdömda skadestånd till brottsoffer avseende personskador
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att brottsoffer alltid ska få det av domstol på materiella grunder utdömda skadeståndet utan jämkning eller nedsättning
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att regeln i 10 § brottskadlagen om självrisk på skadeståndet avskaffas

Brottsoffer är personer som har blivit kränkta till kropp och själ. De bär ofta med sig minnen, som kan vara svåra att bli av med. De mentala och fysiska sårerna kanske aldrig riktigt läker. Skadestånd i form av pengar kan i och för sig aldrig fullt ut ersätta brottsoffrets lidande. Skadeståndet kan dock ha stor symbolisk betydelse såsom samhällets bevis på deltagande i brottsoffrets personliga svårigheter. Skadeståndet kan också utnyttjas till att bekosta sådana behandlingsinsatser, som samhället inte tillhandahåller kostnadsfritt. Det är följaktligen av stor betydelse att ett brottsoffer verkligen får ut det skadestånd som en domstol efter en materiell prövning fastställer. Det är också viktigt att utbetalning sker snarast efter att en dom vunnit laga kraft.

I dag är reglerna sådana att brottsoffret först måste vända sig till kronofogdemyndigheten för utmätning hos gärningsmannen. Eftersom denne oftast saknar tillgångar tvingas brottsoffret sedan vända sig till berört försäkringsbolag för undersökning om rätt till försäkringsersättning kan föreligga. När sådan rätt inte föreligger kan brottsoffret ansöka hos Brottsoffermyndigheten om att utfå skadeståndet. Hela denna procedur tar lång tid i anspråk och det är inte ovanligt att det blir fråga om 1–2 års väntan innan beslut kommer från Brottsoffermyndigheten.

Menar vi allvar med att sätta brottsoffret i centrum måste dessa regler ändras och det enda sätt som står till förfogande är att staten förskottar skadeståndet till brottsoffret.

Brottsoffermyndigheten har i dag rätt att jämka eller sätta ner även ett av domstol efter en materiell prövning fastställt skadestånd. Detta är inte acceptabelt. Domstolen, som genom rättegången fått en bild av vad som förevarit och kunnat höra såväl gärningsmannen som brottsoffret och kanske ett flertal vittnen, är den som på ett rättssäkert sätt kan fastställa skadeståndets storlek och därvid ta hänsyn till eventuella jämkningsskäl. Med andra ord måste ett brottsoffer ha rätt till det av domstolen utdömda skadeståndet utan att detta överprövas av en myndighet, som inte varit närvarande vid rättegången. Reglerna om Brottsoffermyndighetens rätt att jämka eller sätta ner ett av domstol på materiella grunder utdömt skadestånd måste avskaffas.

När brottskadeersättning utbetalas avräknas enligt 10 § brottskadlagen ett självriskbelopp. Detta belopp ska motsvara de självriskbelopp som tillämpas för hemförsäkringar. Anledningen till denna regel förefaller i högsta grad oklar. Här är det ju inte fråga om någon försäkring utan fråga om ett skadestånd. Avdraget för självrisk ger lätt en signal till brottsoffret om att denne medverkat på ett icke acceptabelt sätt och därför ska stå för en del av skadeståndet själv. Brotts-offret känner sig kränkt ytterligare en gång. För samhället är detta fråga om helt försumbara belopp. Därför ska regeln om självrisk avskaffas.

G2. Den rättspolitiska rapporten

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 3 stryks.
2. **att** i punkt 4 lägga till: "Information måste också kunna ges på de nationella minoritetsspråken samt, där så krävs, även andra språk."
3. **att** i punkt 5 ändra de första tre meningarna till: "Kameraövervakning behövs – men reglerna behöver stramas upp. Kameraövervakning kan i många fall vara effektiv, men det måste också finnas tydliga regler mot missbruk."
4. **att** rubriken i punkt 8 ändras till: "Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer." och att konsekvensändringar görs i övriga delar av texten.
5. **att** punkt 9 utvidgas med följande lydelse: "Vi vill också göra fridslagen könsneutral. Det är den enda bestämmelse i dag som har olika brottsrubriceringar för kvinnor och män."
6. **att** första meningen i punkt 12 får följande lydelse: "Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning vars metoder ska bygga på vetenskaplig grund."
7. **att** sista meningen i punkt 12 får följande lydelse: "Lagen om fridskränkning ska utvidgas till att omfatta alla upprepade fridskränkningar mot individer, oavsett om det sker från en närstående eller i form av mobbning i skolmiljön eller på en arbetsplats."
8. **att** punkten 15 utvecklas med följande formulering: "Behandlingsmetoder som efter utvärdering visat sig sakna vetenskaplig grund ska inte få förekomma."
9. **att** den andra meningen i punkt 16 utgår.
10. **att** rubriken i punkt 17 ändras till: "Stödcentrum för unga brottsoffer och unga gärningsmän i hela landet." och att konsekvensändringar görs i övriga delar av texten.
11. **att** punkt 25 ändras till: "Brott måste leda till en reaktion. Frivillighet utgör i dag grunden för socialtjänstens insatser för unga som begår brott. När detta inte räcker till blir steget mellan frivillighet och tvångsåtgärder enligt agens LVU för stort. Lagen om vård av unga bör kompletteras med utökade möjligheter för socialtjänsten att besluta om åtgärd eller behandling när unga begått brott, även när frivillighet inte föreligger. Vid allvarlig eller upprepad brottslighet bör någon form av åtgärd eller behandling vara obligatorisk. Beslut om åtgärder utan samtycke ska liksom i dag alltid underställas domstol."
12. **att** punkt 33 kompletteras med: "Mer resurser till stöd behövs för olika typer av exit-verksamheter, såsom Kris."
13. **att** punkterna 34 och 35 stryks.
14. **att** punkt 46 kompletteras med: "Åklagares beslut ska

skyndsamt underställas domstol.”

15. **att** punkt 66 ändras så att polisen även i fortsättningen ansvarar för tillståndsverksamhet.
16. **att** punkt 68 kompletteras med: ”För att värna integriteten ska den nya polisdatalagen innehålla tydliga regler om vilken typ av information som ska lagras och hur materialet ska gallras.”
17. **att** punkt 72 stryks i sin helhet.

Folkpartiet liberalerna Stockholms län välkomnar partistyrelsens fortsatta engagemang för rättspolitik. Vissa förslag är dock på en detaljnivå som med fördel hade kunnat hantearas inom partistyrelsen eller i riksdagsgruppen.

Vi säger nej till förslaget i punkt 3 om kommunala skyddshandläggare, eftersom detta är en långtgående och oklart definierad utökning av det kommunala uppdraget. Kommunen har skyldighet att ge stöd åt brottsoffer, men därifrån är steget långt till att kommunen också ska fungera som allmän lots i rättssystemet.

När det gäller punkterna 4, 5 och 8 föreslår vi förtydliganden. I punkt 9 om fridslagen vill vi föreslå att bestämmelsen i brottsbalken görs könsneutral. Det är den enda bestämmelse som har olika brottsrubriceringar för kvinnor och män, dessutom särbehandlas även inom gruppen kvinnor – en lesbisk kvinna som misshandlas av sin partner anses inte som ett offer för kvinnofridsbrott.

Punkt 12 är vällovlighet men oklar. Är det inte bättre att vidga fridsbestämmelsen? Vidare förekommer alltför många fall av handlingsplaner som baserar sig på allmänt tyckande i stället för beprövad erfarenhet.

På samma sätt behövs i punkt 15 förtydliganden om insatserna för ungdomar. Det bör tydligt framgå att behandlingsmetoder som efter utvärdering visat sig sakna vetenskapligt stöd inte ska få förekomma. Likaså behöver punkt 16 stramas upp för att inte ge intryck av att neuropsykiatriska problem i allmänhet eller alla fall av damp eller ADHD riskerar att leda till kriminell utveckling.

Vi hävdar att punkten 17 bör innefatta även stödcentrum för unga gärningsmän, inte bara unga brottsoffer. Dessutom hoppas vi att det avses att varje kommun ska kunna erbjuda stöd via ett sådant centrum, inte att det ska finnas centrum i varje kommun.

I punkt 25 är det viktigt att vara noggrann med nyanserna. Vad som föreslås här är en form av mildare tvångsätgard, men alla andra tvångsätgarder kräver beslut i domstol. Det är rimligt att överväga en mellannivå mellan frivilliga insatser och dagens mer långtgående tvångsätgarder, men alla åtgärder mot den berördes vilja bör förutsätta domstolsbeslut.

I punkt 33 vill vi lyfta fram det värdefulla arbete som Kris och andra exit-organisationer bedriver, och som behöver fortsatt stöd.

Punkterna 34 och 35 är oklart skrivna och ger uttryck för ett tydligt ovanifrånsperspektiv. Rollfördelningen mellan stat och kommun ska inte suddas ut genom att statens egna institutioner (via SIS) tar över ansvaret för all utslussning. Förslaget om statlig medfinansiering undergräver principen om att beslutsrätt ska kopplas till betalningsansvar. Båda punkterna bör strykas.

Att arbeta för att förstöra eller försvåra kriminellas möjligheter till att finansiera olika delar av sin verksamhet är mycket viktigt (punkt 46). För rätts säkerheten är det fortfarande viktigt att dessa sanktioner ej kan genomföras utan en

domstols godkännande. Åklagares beslut vid fara i dröjsmål ska alltså skyndsamt underställas domstol.

Uppräkningen av polisiära arbetsuppgifter som bör överlämnas till andra (punkt 60) är något vildvuxen. Till skillnad från rapporten anser vi att det är viktigt att tillståndsärenden även i fortsättningen handläggs av polis, eftersom det handlar om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.

Vad gäller punkt 68 är det viktigt att den nationella databasen redan från början har klart avgränsad omfattning, för att den inte på sikt ska svälla och bli ett hot mot integriteten.

Slutligen yrkar Folkpartiet liberalerna Stockholms län avslag på punkt 72. Åtalsförhandling innebär att en fällande dom inte bygger på den bevisning som lagts fram, utan på den åtalades eget erkännande. Detta ökar rättsosäkerheten, inte minst när det handlar om personer som till följd av överenskommelser mellan kriminella tar på sig ansvaret för brott som andra begått.

G3. Återuppätta en allmän rättshjälp

Motionärer: Jan Ertsborn, Falkenberg, Agneta Berliner, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett återuppättande av den allmänna rättshjälpen så att det blir ekonomiskt möjligt för privatpersoner att driva tvistemål i svenska domstolar

Det är en grundläggande liberal princip att alla medborgare ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol oavsett vilka ekonomiska förutsättningar man har. Detta måste gälla i såväl brottmål som tvistemål.

1972 infördes allmän rättshjälp i Sverige. Alla medborgare med undantag för de med höga inkomster eller stor förmögenhet tillförsäkrades möjligheter att driva tvistemål i svenska domstolar. Staten stod för stora delar av kostnaderna och den enskilde bidrog till kostnaderna proportionerligt efter sina inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Den allmänna rättshjälpen kunde bara användas för de egna rättegångskostnaderna. När en person då förlorade ett mål och förpliktades att betala motpartens rättegångskostnader kunde man använda det rättskydd, som nästan alla innehade som en del i hemförsäkringarna. Rättskyddet var förenat med självrisker, vanligtvis 20 procent av kostnaderna. Genom de egna avgifterna till den allmänna rättshjälpen och självrisken i försäkringarna fick den enskilde ändå vidkännas kostnader av inte helt obetydlig storlek, vilket kändes välmotiverat för att inte det skulle drivas okynnesprocesser.

Den socialdemokratiska regeringen genomförde 1997 en genomgripande förändring av rättshjälppsystemet. Bakgrunden var i första hand att helt enkelt göra besparingar för staten. Den reformering, som genomfördes, gick i huvudsak ut på att rättskydds försäkringar skulle finansiera kostnaderna för den enskilde i så gott som alla tvistemål. Rättshjälpen kom därmed att endast kunna användas i ett mindre antal mål, främst av familjerättslig karaktär.

Effekterna av 1997 års förändringar har blivit att många privatpersoner inte längre kan driva sin sak i ett tvistemål. De flesta försäkringsbolag har i dag rättskydds försäkringar, som har ett maximalt belopp om upp till 150 000 kronor och fortfarande med en självrisk om 20 procent (dvs. 30 000 kronor om maximibeloppet är 150 000 kronor).

Domstolsverket har nyligen på regeringens uppdrag gjort en översyn av rättshjälpslagen och konstaterat att syftet med 1997 års förändringar uppnåtts, dvs. statens kostnader för den allmänna rättshjälpen har sjunkit betydligt. Domstolsverket påtalar att smärre förbättringar bör ske för barns möjligheter att erhålla rättshjälp i mål om underhållsbidrag och att småföretagares möjligheter till rättshjälp bör utvidgas.

Principen om att den allmänna rättshjälpen ska vara subsidiär till rättsskyddet måste nu överges. Inget försäkringsbolag har belopp som är höga nog för att kunna driva ett tvistemål i två eller tre instanser. Dessutom är självrisken om 20 procent mycket högre för i synnerhet personer med lägre inkomstförhållanden än vad den allmänna rättshjälpen skulle ha blivit. Ett bra exempel, som visar hur orimlig situationen blivit för privatpersoner, är tvistigheter med försäkringsbolag om personskador i trafiken. Dessa mål innehåller oftast dyr bevisning i form av läkarutlåtanden och vittnesmål. En person kan i bästa fall driva ett mål i första instans med hjälp av sin rättsskydds försäkring. Men om det blir förlust och motpartens kostnader följaktligen ska betalas räcker 150 000 kronor inte långt. Här bör särskilt uppmärksammas att försäkringsbolaget såsom motpart inte är bunden av någon timtaxa eller något maximibelopp.

Vi måste helt enkelt återgå till att privatpersoner i första hand ska kunna erhålla allmän rättshjälp till sina egna rättegångskostnader och att rättsskydds försäkringen ska utgöra skyddet mot att drabbas av en motparts rättegångskostnader. Detta kommer visserligen att kosta samhället en hel del men möjligheten att få sin sak prövad i domstol är en grundläggande rättighet i en modern rättsstat. Ingen ska av ekonomiska skäl tvingas avstå från att ta tillvara sina intressen i en rättslig tvist.

G4. Rättssäkerheten

Motionär: Anita Boström, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** bandspelare ska användas i polisens anmälningrum för att stärka rättssäkerheten
2. **att** bandspelare ska användas i mottagningsrummen inom psykiatri för att stärka rättssäkerheten

Då man i dag gör en anmälan om brott till polisen i t.ex. Halmstad kan det ske, då man anmäler brott, att polisen ej kallar brottsoffret till samtal eftersom bara den skriftliga anmälan tas upp och det, som sägs muntligen glöms bort eller förvanskas av polisassistenten i anmälningrummet. Anmälan kan också lämnas av polisassistenten till Åklagarkammaren utan polisutredning! Därför är det viktigt för både anmälaren och polisen, att en relevant upptagen anmälan blir dokumenterad av en bandspelare.

Det är viktigt, att det finns bandspelare i mottagningsrummen till de psykiatriska klinikerna eftersom vissa landsting tillåter underläkare att tjänstgöra på mottagningarna som om de är specialister, dvs. leg. psykiatriker. T.o.m. utländska läkare med stora språksvårigheter har (i Halmstad) tillåtits att arbeta som leg. psykiatriker och har tillåtits att skriva vårdintyg! En bandspelare skulle stärka patientsäkerheten, då patienten vid en brottsanmälan skulle få tillgång till bandspelaren för att t.ex. bekräfta en felaktig tvångsintagning.

G5. Likhet inför lagen

Motionär: Anita Boström, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska medverka till att brottsoffer får göra sin anmälan hos polismyndigheten med bandspelare påslagen i anmälningrummet för att stärka rättssäkerheten
2. **att** brottsoffret får tala med polisutredare och få rättshjälp samt får sin sak prövad i domstol och att kompetensen höjs hos lagmännen i våra tingsrätter
3. **att** lagmännen ska kalla in specialist, då de själva ej behärskar ämnet och om lagmännen begär tjänstefel ska de få ansvariga för det

Brottsoffer, som är fattiga och ej läst lag och rätt eller juridik i skolan har mycket liten rätt att få sin sak prövad i domstol, då de ej har råd att anlita advokat. Många gamla pensionärer utan juridisk kunskap behärskar ej det speciella språk, som en advokat eller jurist använder vid ett skadeståndsyrkande och får därför oftast ej sin sak prövad i tingsrätten och får ej prövningstillstånd i de högre domstolarna vid ett överklagande på tingsrättens dom. Vi äldre brottsoffer vet kanske ej ens vad som menas med kändanden. Vi ser kanske dåligt, har ej skrivmaskin eller dator och skriver med dålig, knappt läsbar handstil och blir ej trodda i tingsrätten. En brottsling och mördare får i Sverige ibland hjälp av Sveriges skickligaste försvarsadvokater. Speciellt om man har mördat någon minister ställer Sverige upp med alla resurser som finns på skattebetalarnas bekostnad. Medan jag som fattig, gammal kvinna och brottsoffer får klara mig så gott jag kan med att synliggöra brottet i domstol och yrka skadestånd och får ej prövningstillstånd pga. dåliga juridiska kunskaper, trots att jag kanske har utsatts för brott mot de mänskliga rättigheterna. *Därför viktigt med ökad kompetens i tingsrätterna och rättshjälp till alla brottsoffer!*

G6. Förstärkt integritet i rättspolitik

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanland

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **punkt 5** i förslaget till rättspolitiskt program kompletteras med en ny mening efter den sista: "Kommuner med mycket kameraövervakning ska sträva efter att samordna denna i s.k. trygga stråk."
2. **att** punkt 30 i förslaget till rättspolitiskt program stryks
3. **att** punkt 40 i förslaget till rättspolitiskt program kompletteras med en ny mening efter den sista: "Utvecklingen mot ökad övervakning ska bromsas."
4. **att** ordet "vapeninnehav" byts ut till "vapenbrott" i punkt 55 i förslaget till rättspolitiskt program

Kameraövervakning ska på de platser där den förekommer samordnas. Vi anser att en modell med s.k. trygga stråk från stadskärnan ut till bostadsområdena är att föredra. Det är då tydligt var övervakning sker och inte och den enskilda människan kan själv välja var hon vill röra sig.

Drogtesterna i skolan är integritetskränkande och det finns ingen empirisk grund för att de har någon effekt.

Punkten om integritet när det gäller EU bör förtydligas och skärpas genom att Folkpartiet klart uttalar att utvecklingen mot ökad övervakning ska bromsas.

Vapeninnehav är och bör förbli en laglig rätt i Sverige.

G7. Kameraövervakning med bibehållen personlig integritet

Motionär: Mikael Ståldal, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att punkt 5 i rättspolitiska programmet kompletteras med. "Inspelat material får lagras högst en vecka, förutom när det föreligger konkret misstanke om brott."

Rättspolitiska gruppen vill öka möjligheten till kameraövervakning i syfte att förebygga och lättare klara upp brott.

Jag håller med om att kameraövervakning bör användas, men det krävs ett starkare skydd av den personliga integriteten. Jag ser särskilt stora risker för den personliga integriteten om inspelat material från övervakningskameror systematiskt lagras under lång tid. I synnerhet då teknik för automatisk ansiktsgenkänning och liknande som gör det möjligt att med den dator snabbt analysera stora mängder inspelat material för att t.ex. kartlägga hur enskilda individer rör sig. Jag vet inte om denna teknik finns redan i dag, men jag är säker att den kommer att finnas inom några få år.

Därför bör man begränsa rätten att systematiskt lagra inspelat material från övervakningskameror. Förslagsvis så sätter man gränsen till en vecka. Längre lagring tillåts bara om det finns en konkret misstanke om brott, och då bara det material som är relevant för brottsutredningen och efterföljande rättsprocess. När utredningen och eventuell rättsprocess är klar så ska materialet raderas.

G8. Rätt till sexuellt självbestämmande

Motionärer: Fatima Svanå, Åled, Agneta Berliner, Västerås, Kerstin Bromme, Halmstad, Tomas Green, Halmstad, Gunilla Hellén, Borås, Lill Jansson, Gråbo, Charlotte Klötz, Ilsbo, Gerd Niemi, Luleå, Tommy Rydfeldt, Kungsbacka, Hanna Schölander, Kungsbacka, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Suzanne Åkerlund, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att en ny punkt läggs till efter punkt 9 under rubriken "Tydligare regler på brottsoffrens sida" i rapporten "Tidigt, tuftt och tryggt" som får följande lydelse: "Kriminalisera sexuella handlingar som sker olovligen och utan samtycke."

I Sverige har under 2000-talet generellt cirka 1 av 10 anmälda våldtäkter gått till lagföring (Diesen 2009), det vill säga att förövaren fällts för brott. Enligt nuvarande lagstiftning krävs det våld, hot eller vanmakt för att en våldtäkt ska anses ha förelegat. Många våldtäktsmål innehåller ofta en så kallad samtyckesinvändning från den tilltalade. Finns det en sådan samtyckesinvändning från den påstådda förövaren måste det som huvudregel finnas bevis om skador eller medvetlöshet för att brottet ska kunna styrkas. Man kan med rätta hävda att lagstiftningen i Sverige i dag utgår från att en person är tillgänglig för sex tills dess att hon/han gör motstånd.

För att stärka individens integritet och för att skapa en normativ lagstiftning som troligen på längre sikt kommer att minska antalet våldtäkter behöver våldtäktslagstiftningen bygga på antagandet att en person är tillgänglig för sex först när denne givit sitt samtycke. Det innebär att gärningsmannen ska kunna dömas för våldtäkt eller sexuellt utnyttjande om åklagaren kan bevisa att samtycke inte lämnats. Frågan som domstolen då kommer att fokusera på blir Hur visste du att hon ville ha sex? i stället för att, som i dag, fråga brotts-

offret Vilket motstånd gjorde du för att visa att du inte ville ha sex?

Det enda rimliga – för att hävda individens sexuella självbestämmanderätt och integritet – är att skapa en lagstiftning där sexuella handlingar som sker olovligen är straffbara.

G9. Hedersrelaterade brott och våldtäkt

Motionärer: Helena Bargholtz, Lidingö, Vladan Boskovic, Enskede, Gunilla Hellén, Borås, Solveig Hellquist, Sörberge, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Saga Rosén, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att partistyrelsen ges i uppdrag att komplettera rättsprogrammet med avsnitt om hedersrelaterade brott och om våldtäkter

Förslaget till en effektivare brottsbekämpning "Tidigt, tuftt , tryggt" är omfattande och innehåller många angelägna förslag. Men två viktiga avsnitt saknas för att programmet ska bli fullständigt. Inget finns om hedersrelaterat våld och förtryck eller om våldtäkt: två typer av brott som i hög grad drabbar kvinnor. Det är frågor som engagerar många. Riksdagen antagit en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer, som omfattar 56 konkreta åtgärder inom flera insatsområden. Denna handlingsplan är viktig och bör i bearbetad form ingå som en del av vårt rättsprogram. Planen är ett folkpartistiskt initiativ, som vi bör lyfta fram och värna om. Den bör kompletteras och utvecklas. Rapporten "Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad" kan ge viktiga bidrag liksom kontakter med berörda kvinnogrupper. Folkpartiet presenterade för några år sedan en "Handlingsplan mot våldtäkter och andra sexualbrott". Även den rapporten bör i lämpliga delar och omfattning inarbetas i programmet. Vi måste visa att vi har ett fullödigt rättsprogram, som täcker alla väsentliga brottsområden. Då får vi inte utesluta så viktiga frågor som hedersrelaterade brott och våldtäkter.

G10. Granskningskommission som rättssäkrar våldtäktsärenden

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Harriet Andersson, Västerås, Lisbet Enbjerde, Munka-Ljungby, Anette Gerhardsson, Arboga, Lill Jansson, Gråbo, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Renate Moberg, Västra Frölunda, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Fatima Svanå, Åled, Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att Folkpartiet liberalerna ska verka för att tillsätta en nationell granskningskommission för att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden

Förra året polisanmäldes över 5 000 våldtäkter i Sverige. 1 421 av dessa var mot barn under 15 år. Mörkertalet är mycket stort och i verkligheten är det betydligt fler kvinnor, barn och män som varje år utsätts för våldtäkt. Enligt BRÅ:s senaste Nationella Trygghetsundersökning kan drygt 25 000 våldtäkter ha ägt rum år 2007. För rättsväsendet är våldtäkt ett av de mest prioriterade brotten att bekämpa. Därför är det av stor vikt att det finns vederhäftig och samlad kunskap om hur rättsväsendet fungerar när det gäller våldtäkter. Våldtäkter

är inte enkla brott att studera. Den kränkning som våldtäkten innebär gör att många brottsoffer undviker att synliggöra sin utsatthet genom polisanmälan eller vid undersökningar. Därtill läggs de flesta ärenden ned i ett tidigt skede av utredningen, vanligtvis med motiveringen att brott inte kan styrkas. Endast en liten andel av de våldtäkter som anmäls leder alltså i slutändan till att åtal väcks. Brottsoffrets möjlighet att få rättvisa och upprättelse är i mycket stor utsträckning avhängig förundersökningens kvalitet. Ändå har liten uppmärksamhet ägnats åt att systematiskt identifiera och analysera brister vad gäller den rättsliga hanteringen av våldtäkter. Därmed minskar möjligheten att skaffa underlag för konkreta förbättringar. Forskningsprojektet ”Den rättsliga hanteringen av övergrepp mot kvinnor och barn” presenterade förra året hur utredningar av kvinnofridsbrott och sexuella övergrepp skiljer sig åt mellan Stockholms olika polismästardistrikt. Ur rättssäkerhets- och rättstrygghetssynpunkt är rapporten alarmerande. Några exempel på vad forskargruppen kom fram till:

- Utredningskvaliteten är mycket skiftande inom och mellan de olika polismästardistrikten och åklagarkammarna.
- Utredningsresultaten påverkas i hög grad av åklagarens kompetens och engagemang men också av polisens utredningsarbete. Om polisens material är vagt får åklagaren svårt att gå vidare med ärendet – och bevissäkring skiftar i kvalitet både när det gäller spårsäkring på brottsplatsen och på offret.
- Vissa grupper av kvinnor har ett särskilt dåligt utgångsläge i en våldtäktsutredning. T.ex. unga kvinnor, kvinnor med psykosociala problem, kvinnor som tidigare anmält en våldtäkt och kvinnor från Asien och Östeuropa saknar i praktiken rättsskydd.
- Det är inte ovanligt att utredningen läggs ned utan att namngivna och identifierade utpekade gärningsmän ens har hörts.
- Förhören med den misstänkte är inte alltid tillräckligt ifrågasättande, man ställer få följdfrågor och den misstänkte konfronteras inte alltid med målsägandes uppgifter.

Sannolikt är dessa slutsatser inte enbart hänförliga till Stockholm. Det vet vi dock inte, eftersom det inte görs jämförbara undersökningar för hela Sverige. Regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hederrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer innefattar en rad åtgärder för att bekämpa sexualbrott och våldtäkter, stödja brottsoffren och förbättra rättsväsendets verksamhet. Men därutöver behövs en genomgripande, nationell granskning av själva hanteringen av våldtäktsärenden för att säkerställa att kvaliteten i polisens och åklagarmyndighetens utredningsarbete håller en enhetlig och hög nivå i hela Sverige.

Amnesty publicerade i september 2008 rapporten ”Fallet nedlagt. Våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna”. Där föreslår Amnesty att en oberoende granskningskommission inrättas för att systematiskt samla in information om samtliga utredningar rörande våldtäkt som läggs ned eller leder till beslut om att inte väcka åtal samt för att analysera och rapportera om skälen härtill och för att bedöma utredningskvaliteten. En sådan granskningskommission skulle möjliggöra studier som grund för åtgärder för att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden. Vi

skulle också få ett granskningssystem för kvalitetshöjning och större överensstämmelse i arbetet mellan olika polisdistrikt och åklagarkammare.

G11. Tillsyn över kvinnojourer

Motionär: Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att tillsynsmyndigheter eller motsvarande utövar tillsyn över kvinnojourer som har olika boendeformer i sin verksamhet

Kvinnjourer bedriver i dag sin verksamhet helt utan insyn och tillsyn från samhällets sida. Larmrapporter har framförts i media om missförhållanden.

Det har handlat om bristande medicinhantering, egenmäktighet med barn, skyddande av brottslingar och efterlysta personer, förhindrat/försvårat barnets rätt till umgänge med den andra föräldern. Ofta sker det med motiveringen att inte ifrågasätter än mindre kontrollerar lämnade uppgifter. För att försvara kvinnojourernas viktiga och i många fall nödvändiga arbete, och bevara deras legitimitet och trovärdighet mot allmänheten måste även dessa granskas. Kvinnojourer som erhåller bidrag från kommun kan lämpligen granskas av socialtjänsten i aktuell kommun, jourer som ej erhåller kommunalt bidrag kan lämpligen granskas av statlig tillsynsmyndighet.

G12. Barn som bevittnar våld är brottsoffer

Motionär: Ragnhild Källberg, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att barn som är närvarande när ett våldsbrott begås ska betraktas som målsägare/brottsoffer och därigenom kunna få del av det stöd som ges till brottsoffer.

Barn som bevittnar våld mellan föräldrar eller andra vuxna far ofta mycket illa. Minnena kan vara en tung börda under årtal och påverkar tryggheten i uppväxten. Men om barnet inte tagit skada så är det ej att betrakta som målsägare enligt gällande definition. Därmed kan barnet inte få del av det stöd som ges till brottsoffer.

G13. Stöd till äldre brottsoffer

Motionär: Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet kompletterar sitt program ”Tidigt, tufft och tryggt” med ett avsnitt om hur våld och övergrepp mot äldre kan förebyggas och hur äldre brottsoffer ska kunna få den vård, den behandling och den rehabilitering de behöver

Under senare år har såväl Världshälsoorganisationen (WHO) som EU-kommissionen lyft upp våld och övergrepp mot äldre. Precis som andra grupper i samhället drabbas äldre av en rad olika typer av brott men problemet är att det är tabubelagt att tala om dem. Inbrott och väskryckning reagerar vi emot liksom våld och övergrepp inom vården men det kanske största problemet, våld och övergrepp utövat av närstå-

ende blundar vi för. Samtidigt är det så att oavsett vem som är förövare och var övergreppet ägt rum är konsekvenserna allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet.

I de flesta av de studier som gjorts anges förekomsten av våld och övergrepp mot äldre ligga på mellan 4 och 7 procent. Största problemet är våld i nära relationer där förövaren kan vara son eller dotter eller make/maka eller motsvarande. Enligt WHO är siffror på den här nivån att betrakta som ett folkhälsoproblem.

EU-kommissionen har tagit frågan på allvar. EU:s ekonomiska och sociala kommitté har givit ut en skrift där våld och övergrepp mot äldre ses som en försummad fråga och ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Kraftfulla insatser behövs på nationell nivå, brotten måste förebyggas och offren hjälpas.

De åtgärdsförslag som förts fram är att vi måste få bättre kunskap om problemets omfattning. Det behövs specifik lagstiftning, stöd för utsatta t.ex. i form av stödgrupper, tillgång till hjälptelefoner, utbildningsprogram för yrkesgrupper som möter äldre så att man tidigt kan upptäcka och hjälpa äldre som utsatts för våld och övergrepp, kampanjer för att väcka allmänhetens uppmärksamhet och utveckling av program för kontinuerlig kvalitetssäkring av vården och omsorgen för äldre.

I september 2007 genomförde riksdagens socialutskott en utfrågning om våld mot äldre. Här framfördes önskemål som i stora delar sammanfaller med de förslag som förts fram inom EU.

Det som sedan hänt är att Socialstyrelsen börjat arbeta tillsammans med Sveriges kommuner och landsting (SKL) för att lyfta fram goda exempel på verksamheter där man ute i kommunerna försöker förebygga våld mot äldre, bland annat genom utbildning av nyckelpersoner och skapande av stödinsatser för äldre. Syftet är att stimulera andra till att ta egna initiativ till insatser. Det som hittills redovisats är erfarenheter som gjorts på Kungsholmen i Stockholm, i Lundby i Göteborg och det som startats i Malmö. Det är en bra start men långtifrån tillräckligt.

Sverige behöver en nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot äldre som inbegriper stöd till och rehabilitering av brottsoffren. Det är en fråga som Folkpartiet bör driva och där det som genomförts i EU och andra länder kan utgöra utgångspunkt för arbetet.

Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella

G14. När föräldrarna inte tar ansvar för sina barn

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** barnpolitiska programmet, avsnittet "Föräldrars ansvar för sina barn", tillförs en ny punkt med följande lydelse: "När socialtjänsten öppnar en utredning kring ett barn ska det vara obligatoriskt för vårdnadshavarna att medverka. Den som undandrar sig eller på olika sätt försvårar utredningen ska kunna dömas till böter. Det ska vara straffbart att som förälder grovt missköta omsorgen om sitt barn

utan att själv söka hjälp. Sådan grov omsorgsunderlåtelse ska kriminaliseras, i likhet med barnmisshandel."

2. **att** rättspolitiska programmet, punkten 11, i slutet tillförs följande meningar: "Det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning. Socialtjänsten ska informera den som anmält oro för ett barn när en utredning avslutas."

Att lyfta fram föräldrarnas ansvar för sina barn är mycket bra. Ingen är viktigare för barnet än de egna föräldrarna. Detta räcker dock inte att slå fast, när det tyvärr faktiskt finns föräldrar som mer eller mindre medvetet undandrar sig sitt föräldraansvar. Detta sker när föräldrarna missbrukar, är kriminella eller av andra skäl alltid sätter sina egna behov främst.

Likväl som att Folkpartiet oftare bör lyfta fram föräldraansvaret, har vi ett ansvar för att förbättra möjligheterna för samhället att skaffa sig insyn och ingripa. Det barnpolitiska programmet behöver därför kompletteras med en punkt redan inledningsvis om de föräldrar som inte tar sitt ansvar.

Socialtjänstlagstiftningen bygger i dag på långtgående frivillighet. Det är förstas alltid bäst om de som bedöms vara i behov av stöd och hjälp också vill ta emot insatserna. Det är dock orimligt att också den utredning som föregår beslut om insats från socialtjänsten i princip är frivillig. Gång på gång läggs utredningar ner när föräldrarna inte kommer till möten som de kallats till. Detta är inte minst frustrerande för förskolans och skolans personal när anmälningar som lämnats in till socialtjänsten inte kan utredas på grund av att föräldrarna uteblir. Det kan av detta skäl ta mycket lång tid innan socialtjänsten får insyn i familjen och åtgärder kan vidtas.

Det bör bli obligatoriskt för föräldrar att medverka när socialtjänsten inleder en utredning. Den som låter bli att delta eller på olika sätt försvårar utredningen genom att återkommande utebli från möten och vägra hembesök och liknande bör kunna dömas för det.

Ytterligare ett problem är att den som anmält oro för att ett barn far illa till socialtjänsten tror att det pågår utredning och insats, när den i själva verket lagts ner. Det kan dröja månader innan anmälaren förstår att inget har hänt, ofta i samband med att situationen eskalerar. Sekretessen hindrar socialtjänsten att informera om vad som framkommit under en utredning. Det borde dock inte finnas något hinder för socialtjänsten att informera anmälaren när utredningen läggs ner, så att en ny anmälan kan lämnas in om den oroande situationen kvarstår eller till och med förvärras.

I mycket allvarliga fall kan barn som behöver skydd omhändertaras av samhället. Den vanligaste orsaken till omhändertagande enligt LVU är barnets eget beteende, grov kriminalitet och våldsamt eller risktagande beteende. I en hel del av dessa fall grundar sig dock barnets beteende på mycket bristfällig omsorg från föräldrarnas sida. Missbrukande föräldrar kan lämna barnen helt åt sitt eget öde för långa perioder och i en del familjer upprätthålls ett slags skräckvalde genom fysisk och psykisk misshandel. I en hel del fall har föräldrarna varit väl medvetna om situationen, men inte gjort något för att söka hjälp och ibland till och med försvårat för socialtjänsten att skaffa sig insyn i familjen.

Att vara förälder är bland det svåraste som finns och det kan bli fel, men som förälder har man då ett ansvar att söka stöd och hjälp om man inte klarar av sin föräldraroll och märker att barnen mår dåligt. Barnen i familjer där föräldrarna underlåter att ta sitt omsorgsansvar far mycket illa under hela

uppväxten och uppväxtvillkoren påverkar dem sedan resten av livet. Barnmisshandling kan åtalas, men grov underlåtelse att tillgodose barnets omsorgsbehov leder i stället till att det är barnet som blir omhändertaget, men föräldrarna ställs inte till svars, trots att lidandet för barn i dessa familjer kan vara minst lika stort som av fysiska slag.

Folkpartiet bör därför ta ställning för att kriminalisera grov omsorgsunderlåtelse, i de fall det uppdragas att föräldrarna inte gjort något för att söka hjälp, för sig själva och sina barn.

G15. Stärk barns rätt till integritet

Motionärer: Anna Starbrink, Spånga, Abit Dundar, Stockholm, Ulf Friddebäck, Stockholm, Jonas Förare, Spånga, Erik Jennische, Stockholm, Lina Nordquist, Uppsala, Ann-Katrin Åslund, Spånga, Ulf Öfverberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 22 i förslaget till rättspolitiskt program, "Tydliggör föräldrarnas skadeståndsansvar", stryks
2. **att** punkt 29 i förslaget till rättspolitiskt program, "Kraftfull kamp mot narkotika", förändras så att mening två och tre stryks samt fjärde meningen får följande lydelse: "Snabba insatser från beroendevård och socialtjänst ska erbjudas när ungas missbruk upptäcks."
3. **att** punkt 30 i förslaget till rättspolitiskt program, "Inför frivilliga drogtestar i skolan", stryks
4. **att** punkt 31 i förslaget till rättspolitiskt program, "Möjliggör domstolsförhandling vid allvarliga brott", stryks

Utkastet till nytt rättspolitiskt program innehåller många bra förslag när det gäller förebyggande och tidiga insatser för att motverka och stoppa kriminella handlingar som begås av barn och ungdomar. Förslag som handlar om att stärka socialtjänstens arbete är bra t.ex. 48-timmarsgarantin och förslag om tätare samarbete mellan socialtjänst och polis. De goda idéer som finns riskerar dock att överskuggas av den represiva hållning som finns i vissa förslag, och inte minst av den retorik som använts i diskussionen om programmet.

Tyvärr finns det flera förslag som står i stark kontrast till våra socialliberala idéer om människans rätt till integritet, en rätt som innefattar även barn och ungdomar.

Många förslag handlar om att kontrollera ungdomar när det redan hänt något, alltför få förslag finns om att lösa problemen på ett tidigt stadium eller att förebygga dem. Exempelvis vet vi att det ofta finns alkohol med i bilden när brott begås, även då förövarna är mycket unga. Trots detta finns inte en rad i programmet om hur vi bör agera för att minska langningen, minska ungdomsfylleriet och höja debutåldern för alkohol. Det som tas upp i programförslaget är kontroller av ungdomar som redan förmodas ha fastnat i missbruk.

Vi motsätter oss förslaget om frivilliga drogtestar i skolan. Det bör inte vara skolans uppgift att drogtesta ungdomar, i stället bör skolan utveckla ett nära samarbete med socialtjänsten för att se varje enskild elevs situation och hjälpa dem som har behov av det. Frivilliga drogtestar blir i praktiken förmodligen aldrig frivilliga utan snarare i hög grad utpekande för dem som inte vill delta i testerna.

Programförslaget innehåller även krav på att skärpa föräldrarnas skadeståndsansvar. Självklart förväntar vi oss att föräldrarna ska ta ansvar för sina barn. I vissa fall finns det dock tyvärr anledning att problematisera förslaget. Många männis-

kor lever med små marginaler och risken med förslaget är att föräldrarna, av oro för den privata ekonomin, inte söker samhällets hjälp för att rädda sina barn. Inriktningen bör vara att samhället erbjuder föräldrarna stöd i sitt föräldraskap.

Programförslaget innebär också att barn ska kunna ställas inför domstol. Att huvudregeln ska vara att utreda brott, även om den som begått brottet är under 15 år är bra. Att ställa barn som begått brott inför domstol är dock en helt annan sak och en fullständigt främmande tanke för oss. Förfärande bilder har under våren visats från England där en fjortonårig pojke iförd kedjor har ställts inför rätta som en vuxen. Det är inte en utveckling vi vill se i vårt land. I stället måste det ställas stora krav på en utvecklad och fungerande socialtjänst som klarar att möta dessa ungdomars behov. I förslagen till både rättspolitiska och barnpolitiska programmen finns många kloka förslag om hur socialtjänsten kan utvecklas. Folkpartiet bör lägga kraften på att förverkliga dessa idéer.

G16. Inför barn- och ungdomsdomstolar

Motionär: Marie Wahlgren, Arlöv

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att ta bort straffmyndighetsåldern
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att åtgärder till följd av att barn under 18 år begår brott behandlas i barn och ungdomsdomstolar
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagstiftning som vad gäller unga brottslingar helt inriktar sig på att sätta den unge i fokus och att den har ett tydligt syfte att förhindra återfall

I dag finns en mycket fast gräns för när unga anses ansvariga för brottslighandling. Detta medför flera problem som på ett förtjänstfullt sätt beskrivits i förslaget till handlingsprogram bland annat att mycket unga individer aktivt rekryteras in i brottslighet och också tar på sig ansvaret för ett brott då de inte kan dömas till ansvar enligt lagen. Vidare finns det en risk att brott av mycket unga brottslingar inte utreds. Det är dock inte så att unga brottslingar i alla fall helt undgår konsekvenser av sina brott utan dessa kan mycket väl leda till t.ex. omhändertagande av den unge enligt socialtjänstlagen. Det faktum att socialtjänsten är ansvarig för insatser när barn under 15 år misstänks för brott ger den unge ett mycket svagare rättsskydd än om ansvaret utretts vid en domstol. Påföljderna vid en ungdomsdomstol kan utformas på liknande sätt som skulle vara praxis om frågan hade hanterats av socialtjänsten.

Skillnaden mellan olika unga individers mognad är stor. Alla inser att förståelsen följer en glidande skala med åren från att i vissa fall ha full förståelse för att ett brott har begåtts till att inte alls förstå att man begått något fel. Graden av förståelse ändras både med ålder, mognad men också med arten av brottet. Den fasta åldersgräns för straffmyndighet som finns i dag speglar alltså inte verkligheten. Risken med att ta bort straffmyndighetsgränsen är att unga brottslingar i större utsträckning döms enligt normen för vuxna förövare. För vuxna förövare vägs in inte bara behovet av prevention för ytterligare brott utan också brottsloften rätt till att utkräva ansvar och upprättelse. Straffets omfattning och art ställs därför främst i relation till brottets art. När unga brottslingar döms bör dock fokus i stället vara på den unge. Dels i vilken omfattning man kan begära att den unge förstått att ett brott begåtts dels vilka

åtgärder som bäst leder till att den unge inte fortsätter med brottslig verksamhet. Regelverket både för åtgärder och för hur domstolsförhandlingar sker bör därför se helt annorlunda ut för unga kontra vuxna brottslingar. I vissa fall för mycket unga brottslingar kan t.ex. närvaro i domstolen av den unge vara kontraproduktivt dock bör krav alltid ställas på dels närvaro av målsmän och dels ombud för den unge. Vidare bör domar i ungdomsdomstol ej följa individen in i vuxet liv vad avser t.ex. brottsregister. I vissa särskilda fall av grova brott som begåtts av äldre unga bör barn och ungdomsdomstol kunna beslutas att den unga ska dömas som om den vore vuxen.

G17. Lär av Rödebytragedin – utred all systematisk brottslighet mot enskild

Motionär: Hanna Olehäll, Smögen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att all systematisk brottslighet mot enskild ska polisutredas, oavsett förövarens ålder

Tragedin i Rödeby, där pappan till en terroriserad familj till slut sköt mot de våldsverkande ungdomarna, visar vilka förödande konsekvenser det kan få när samhället inte skyddar offer för systematiska övergrepp. Trots ett par års terror och flera polisanmälningar ingrep inte polisen mot förövarna, varpå offret till slut i panik tog lagen i egna händer. Att den trakasserade familjen lämnades utan hjälp berodde på den bristfälliga lagstiftningen. I dag har polisen restriktioner på att utreda brott när förövarna är omyndiga. För vissa brott, såsom ofredande och förtal, får åklagaren nästan aldrig väcka åtal ens om förövarna är vuxna. Dessa restriktioner blir förödande för den som utsätts för systematisk brottslighet, som därmed lämnas utan hjälp Folkpartiet anser att alla brott ska utredas som huvudregel, oavsett förövarens ålder. I vissa fall ska det alltså finnas undantag från polisutredning. Det kan hända att undantag ibland är befogade om det rör sig om engångshändelser. Men utsätts man för pågående systematisk brottslighet måste man ha rätt att få hjälp av polisen. Det ska inte vara möjligt i vårt land att bli utsatt för kontinuerlig brottslighet och förvägras hjälp av rättsväsendet. Hade denna lagstiftning gällt i Rödeby, så hade en terroriserad familj lämnats ifred och en tonåring sluppet bli ihjälskjuten.

G18. Socialtjänstens sekretess

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Margot Hedlin, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** rättspolitiska programmet, punkten 27 ges följande lydelse: "Förtydliga sekretessreglerna. En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer ska kunna få information från socialtjänsten om elever begår grova brott. Poliser som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer. Samtidigt måste konsekvenserna av varje förändring i sekretesslagstiftningen nogga utredas, då sekretessen finns för att skydda enskilda och är en viktig förutsättning för att socialtjänsten ska kunna utreda utsatta familjers situation."

I det rättspolitiska programmet föreslås att sekretesslagstiftningen behöver förtydligas så att socialtjänst, polis och andra parter kan samverka kring unga som begår brott och far illa. Jag instämmer i det.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg varför socialtjänstens stränga sekretess finns. Det handlar både om att familjer inte ska behöva skylta inför alla med saker som är känsliga eller känns skamliga, såväl som för att överhuvudtaget få människor som lever under svåra förhållanden att våga prata för att kunna ge dem stöd och hjälp.

Ibland går dagens sekretesslagstiftning för långt, i synnerhet när det gäller socialtjänstens och polisens samarbete. Här kan förändringar göras till gagn för den enskilde. Det är dock mycket viktigt att noga utreda konsekvenserna av varje förändring i socialtjänstlagstiftningen.

Att låta rektorer få ta del av information från socialtjänsten om elever som begår brott i största allmänhet anser jag dock är att gå för långt. Agerar eleven på ett sådant sätt att det blir problem på skolan, är det skolans skyldighet att anmäla detta till socialtjänsten. Märks inget av elevens brottslighet på skolan, kan jag inte se någon anledning till att skolan ska informeras om det. De allra flesta barn och ungdomar som begår sitt första brott skäms oerhört mycket och gör aldrig om det! Det finns ingen anledning till att skolan ska informeras om ett sådant felsteg. Vad är det rektor ska göra med informationen? Ska rektor kunna agera blir han/hon tvungen att informera andra på skolan och hur många kommer sedan att känna till vad som hänt? Folkpartiet föreslår inte att arbetsgivare alltid ska informeras när en anställd begår brott utanför arbetstid.

Det kan vara relevant för rektor att ta del av information i de fall en elev misstänks för mycket grov brottslighet, bland annat för att utreda om en helt annan skolplacering behövs och om det föreligger hot mot elever och personal. Det måste dock vara noga reglerat när så får ske.

Punkten i programmet behöver formuleras om för att tydligare belysa den varsamhet som bör iaktas när sekretesslagstiftningen görs om.

G19. Obligatoriskt drogtest

Motionär: Folkpartiet liberalerna Norra Älvsborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** innebörden av punkt 30 i förslaget till rättspolitiskt program ändras till att Folkpartiet ska verka för att införa *obligatoriska* drogtestar i gymnasieskolan

Drogtester sker överallt i dag inom det privata näringslivet och bör vara naturligt i den svenska gymnasieskolan. Det är ingen kränkning av integriteten att se till att man lever i en säker miljö, där unga inte far illa av narkotika.

G20. Drogtest på högstadiet i förebyggande syfte

Motionärer: Ulla Palmgren, Göteborg, Kristina Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** drogtest ska få ske på högstadiet två gånger per år med en gång på höstterminen och en gång på vårterminen. Efter att testet är utfört och resultat klara så ska det omedelbart kasseras.

Folkpartiet liberalernas arbetsgrupp för rättsfrågor vill i sitt

förslag se en mer effektiv insats när det gäller att stoppa unga människor från att fastna i kriminella banor. Enligt arbetsgruppens förslag ska polisen kunna drogtesta barn under 15 år om misstanke föreligger att barnet har använt narkotika.

Tidig insats ger större möjlighet till att förebygga och förhindra att en ung person hamnar snett eller fastnar i ett drogberoende som kan vara väldigt problematiskt att ta sig ur och som kan få stora och svåra konsekvenser både för individen och för närstående. Drogberoende leder också ofta till kriminalitet för att kunna skaffa fram pengar till att underhålla sitt drogmissbruk. En stor del av våldsbrott äger också rum där en av parterna är drogpåverkad. Vuxna och målsman har ett ansvar mot unga människor. Enligt rättsgruppens förslag så ska polisen få möjlighet till att drogtesta barn under 15 år om misstanke föreligger att personen har använt narkotika. Detta innebär bl.a. att insatsen sätts in först efter det att personen redan misstänks ha använt narkotika. Droganvändning har då redan inträffat och skadan är redan skedd. Jag skulle vilja se möjlighet till ännu tidigare insats i förebyggande syfte.

Skolan måste få utgöra en god miljö för samtliga elever. Det kan vara en svår tid att växa upp, allra helst i tonåren. Hur hanterar en ung människa sin situation att han/hon tar droger? Många gånger är att ta droger ett försök att lösa ett problem som i sin tur leder till andra och förmodligen större och svårare problem. Hur känner sig alla de ungdomar som kanske dels känner någon som tar droger och dels inte vågar tala om det för vare sig lärare eller föräldrar fastän de kanske skulle vilja göra det? Hur hanterar de detta? Gruppen unga människor som vet om och/eller känner andra som tar droger är förmodligen ganska stor. Ofta läggs en skuld känsla även på dessa i hur de ska hantera vetskapen. De är också unga människor och ska inte behöva ta ett vuxet ansvar.

I förebyggande syfte hade det varit bra att se möjligheten till att det på högstadiet utförs drogtester utan förvarning två gånger per år med en gång på höstterminen och en gång på vårterminen. Efter att testet är utfört och resultat klara så ska det omedelbart kasseras. Om drogtester utförs rutinmässigt så blir ingen specifik elev utpekad som misstänkt och om någon tar droger så upptäcks detta kanske redan vid första tillfället innan droganvändning har blivit en vana och lett till ett eventuellt missbruk. Det kan också få en ung människa som tar droger att tillsammans med anhöriga få en chans att få stöd och hjälp på ett tidigt stadium.

G21. Helgavskiljning får inte leda till smittoeffekter

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** rättspolitiska programmet, punkten 36 i slutet tillförs följande mening: "Det är därför av största vikt att insatsen utformas så att negativ påverkan mellan kriminella ungdomar inte uppstår."

Att det behövs ett mellanting mellan vård inom socialtjänsten och slutenvård och tvångsomhändertagande av unga är helt klart. Helgavskiljning kan vara en sådan påföljd.

Forskning om ungdomar placerade på institution visar dock med förskräckande tydlighet att deras kriminalitet snarare förstärks efter institutionstiden. Institutionerna blir en slags plantskolor där de skaffar sig ett bredare kontaktnät

av grovt kriminella ungdomar och påverkas av andra ungdomars nedbrytande beteenden. Detta fenomen märks även i särskilda undervisningsgrupper för stökiga elever vars beteende tenderar att förvärras under placeringstiden. Allt fler beprövade insatser inom socialtjänsten går därför mot individuella lösningar, där den unge inte kommer i kontakt med andra ungdomar med likartade problem.

Det bör förtydligas i programpunkten om helgavskiljning att insatsen måste utformas så att "smittoeffekter" inte uppstår.

G22. Unga bör slippa böter

Motionär: Folkpartiet liberalerna Dalarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ungdomstjänst blir den viktigaste påföljden för ungdomar, i stället för böter

Snatteri, skadegörelse och klotter, olovlig bilkörning och misshandel. Det är de typiska ungdomsbrotten, enligt statistik från Brottsförebyggande rådet, Brå. Unga lagöverträdare straffas oftast med böter.

Länsförbundet Dalarna anser att den påföljden ska slopas för brottslingar under 18 år. Att betala pengar till staten är ett konstigt straff för ungdomar som i regel inte har några inkomster. Böter är ett straff utformat för vuxna personer med inkomster. Dessutom anser jag att böter är ett mycket orättvist straff då den med rika föräldrar lätt kommer undan medan den med fattigare föräldrar drabbas mycket hårdare. I stället borde ungdomstjänst gälla som straff, ungdomstjänst innebär att de unga lagöverträdarna får jobba utan lön med t.ex. städning eller trädgårdsarbete.

Länsförbundet Dalarna tror att om man får jobba av sitt straff i stället för att betala, får det en mer påtaglig effekt och blir en rättvisare bestraffning för alla unga lagöverträdare.

Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m.

G

G23. Vi måste ha en europeisk strafflag

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** ett nytt stycke förs in efter punkt 38 i det rättspolitiska programmet med följande lydelse: "**En europeisk strafflag.** Den internationella brottsligheten kräver internationell brottsbekämpning. En europeisk strafflag med särskilda bestämmelser behövs för att bekämpa den allvarliga gränsöverskridande brottsligheten."

Den rättspolitiska rapporten fastslår att vi behöver såväl ett europeiskt FBI och en EU-åklagare.

Liberala ungdomsförbundet instämmer och menar att det nu är hög tid att ta konsekvenserna – nämligen att ta ställning för en europeisk straffrättsordning. Genom att rapportgruppen går så långt i sina formuleringar ligger det nära till hands att även straffrätten och straffprocessrätten harmoniseras på de områden där Europas FBI och EU-åklagarna ska vara

verksamma. Det vore märkligt om europeiska myndigheter inrättades utan europeiska regler. Det är dags att Folkpartiet kräver att medlemsstaterna släpper greppet om straffrätten när behovet uppenbarligen är europeiskt snarare än nationellt. Det långsiktiga målet bör vara att alla medlemsstater får en enhetlig strafflag för gränsöverskridande brottslighet såsom smuggling, trafficking, miljö- och ekobrott.

G24. Terrorismprovningar

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** ett nytt stycke med följande lydelse införs efter punkt 40: **"Säkra jakten på terrorister.** Arbetet mot terrorism får aldrig undantas från rättssäkerheten. Även asylsökande som hanteras som säkerhetsärenden ska prövas i domstol, inte av regeringen. Asylskälen får aldrig underordnas."

Det finns i dag inga skrivningar om bekämpandet av terrorism i den rättspolitiska rapporten, vilket bör anses anmärkningsvärt. Liberala ungdomsförbundet antar att det går under rubriken grov brottslighet. Men just det som kallas säkerhetsärenden bör ges specifik uppmärksamhet. Vi minns alla den tidigare regeringens utvisning av de två egyptierna och hur grov bristen på rättssäkerhet var – männen informerades och utvisades samma dag, anklagelserna och bevisen dolda för dem. Deras asylprocess avbröts och deras skyddsskäl nonchalerades. Folkpartiet måste vara tydligt på att rättssäkerheten måste garanteras även när personer anklagas för mycket grova brott och dagens provningar måste vara mer möjliga att granska än i dag.

G25. Grovt övergrepp i rättssak

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

1. **att** grovt övergrepp i rättssak införs som ny brottsrubricering
2. **att** maxstraffet för detta ska vara 10 års fängelse

Maxstraffet för övergrepp i rättssak är 4 års fängelse. Eftersom yrkeskriminella har satt i system att hota vittnen, journalister, åklagare med flera krävs hårdare straff för att värna rättssamhället.

G26. Skärp straffen för hot och våld mot förtroendevalda

Motionär: Motionär: Lars Persson, Sundsvall

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det straffrättsliga skyddet för rätten att utöva förtroendeuppdrag stärks genom tillägg av en ny punkt i brottsbalken 29 kap. 2 §: "Såsom försvärande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje brottstyp, särskilt beaktas om brottet begåtts mot en förtroendevald eller dennes närstående på grund av förtroendeuppdraget."

Alltfler förtroendevalda upplever att de utsätts för hot och trakasserier. I en undersökning från 2004 (Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet) konstateras att nära en femtedel av samtliga ordförande i kommunala nämnder,

under en tvåårsperiod, har utsatts för våld eller hot om våld. Gentemot dem själva eller någon anhörig pga. sitt politiska uppdrag. Enligt en SOU (2006:46) har över hälften av riksdagens förtroendevalda angivit att de utsatts för olaga hot efter valet 1998.

Detta är mycket allvarligt. Hot och våld mot förtroendevalda är ett hot mot demokratin i sig själv. Det kan på sikt också innebära svårigheter att rekrytera nya förtroendevalda.

Det är därför angeläget att förändra situationen, och mycket görs också runt om i landet. Bland annat arbetar flera kommuner och landsting med sin interna debattnivå, mot bakgrunden av att debatter som förs på "låg" nivå också spilar över på samhällets syn på förtroendevalda. SÄPO arbetar också aktivt med hotbilder mot förtroendevalda, och flera kommuner har genomfört säkerhetsutbildningar med sina politiker. Men mer behöver göras.

En viktig markering skulle vara att förstärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda. I dag omfattas inte förtroendevalda av det som i lagen kallas för "hot och våld mot tjänsteman" respektive "förgripelse mot tjänsteman" Det är en lagstiftning som innebär att sådana brott bedöms allvarigare för att skydda samhällsmedlemmarnas intresse av att offentliga funktioner fullgörs på ett riktigt sätt utan ovidkommande hänsyn.

Många kommunala tjänstemän omfattas av denna lagstiftning, men kommunens förtroendevalda gör det inte. Trots att många förtroendevalda utsätts för hot och våld just därför att de är förtroendevalda i kommunen eller på annan nivå. Det vore därför rimligt att stärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda så att det motsvarar det skydd som kommunala tjänstemän åtnjuter.

G27. Inför västförbud på krogen

Motionär: Charlotte Drammica, Stråvalla

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för ett västförbud på krogen

Av många människor upplevs västarna som en klar hotbild mot dem och deras integritet och med andra ord också mot vår demokrati. Utpressningsverksamhet utgör en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten, och utgör dessutom ett hot mot rättsväsendets funktion. För många människor behöver inte ens hoten uttalas utan blotta synen av västarna väcker rädsla och obehag. Att folk ska behöva uppleva obehag för att någon står bredvid dem på krogen med en väst upplever många som ett hot mot demokratin och mot den enskildes trygghetskänsla och integritet. För många upplevs mc-västarna lika skrämmande som en nazistisk hälsning.

Bärandet av väst utgör också en av grundstenarna till rekryteringen inom mc-klubbarna. När unga människor ser den respekt som åtnjuts av de som bär västarna utgör detta en stark signal till att gå med i klubbarna. Ett förbud skulle försvåra även nyrekryteringen. Rekryteringen är viktig för klubbarna då många medlemmar sitter i fängelse. Den som blir värvad i dag kan om några år vara grovt kriminellt belastad. Ett förbud mot mc-västarna skulle skona många unga människor från en dyster framtid. Vi har i dag problem med en växande ungdomskriminalitet.

Kan vi ha åldersgräns och klädkoder på krogen så kan vi även ha ett västförbud på krogen. Detta skulle också förenkla arbetet för restaurangägare, ordningsvakter och polis. Krimi-

nella grupper använder ofta västarna som en del av sitt våldskapital för att skrämmas och hota och kunna bedriva indrivningsverksamhet. Det är ett svek mot demokratin att folk med hjälp av en väst ska kunna hota och skrämja den enskilde.

För att kunna skydda dörrvakterna och försäkra sig om att legal verksamhet pågår på krogarna är det viktigt att dörrvakterna får de instrument och det stöd som behövs för att hålla de kriminella elementen utanför krogen. Med mc-gängen följer ofta narkotika och narkotikaförsäljning och stoppas de i dörren kan de heller inte komma in med sina varor och tappar i prestige. Är prestigen minskad är också mycket av indrivningsverksamheten förminskad. Det blir också mycket lättare att bistå med polisiära insatser när kriminella element trycker på. Man skulle kunna hävda att var och en har frihet att klä sig och göra som han vill, men vi ger inte våra nynazister denna frihet då den är kränkande mot andra. Många upplever större hot från mc-gängen än från nynazisterna och trots detta kan vi inte begränsa dem ens med ett ynka litet västförbud på krogen. Med andra ord tvingas vi leva med deras vanor i stället för med demokratisk trygghet. Gängkriminaliteten har många kända och okända offer. Masoud Garokei är den iranske krögaren på Hisingen i Göteborg som blev rikskänd efter att ha tagit strid mot Bandidos. Det slutade dock med att han sålde restaurangen. En annan allvarlig händelse skedde i september 2006 då en bilexpllosion mitt i centrala Göteborg ägde rum. Ägaren av bilen var då vaktchef på klubb Nivå.

Även Aveny 10 i Göteborg som ägdes av Tervaniemi råkade illa ut med beskjutning. Det är inte frågan om att stänga ute dem från krogarna utan att be dem ta av sig västarna precis som att man låter nazister ha sina åsikter men inte låter dem bedriva hets mot folkgrupp genom att göra heil-Hitlerhälsning. Många människor upplever det som sagt precis lika skrämmande och hotande med mc-klubbarnas symboler. Med anledning av allt detta anses att för vår demokrati och yttrandefrihets skull, för att se till att inte mc-klubbarna sprider sig än värre och för att motverka rekrytering och skydda våra ungdomar, för att visa att vår tolerans har en gräns, för att kränkande inte ska belönas, för att förhindra myndighetsmissbruk, för att våra svenska medborgare ska känna trygghet på krogen och inte behöva uppleva rädsla och få sin integritet kränkt och för att underlätta polisens och krogars arbete så ska klubbväst på krogen förbjudas. Den är inte en lämplig symbol i dessa kretsar.

G28. Möjliggör för svensk polis att söka EU-bidrag

Motionär: Ulla Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** regelverket skrivs om så att svensk polis får möjlighet till att söka EU-bidrag

Regelverket bör ses över och skrivas om för att möjliggöra för svensk polis att få avsätta medel för att kunna söka EU-bidrag för samarbete med polismyndigheter och rättsväsende i andra länder inom EU. Enligt regelverket i dag får svensk polis inte avsätta medel för att kunna söka bidrag för dessa ändamål. Utbyte av information, kunskap och erfarenheter utgör en viktig del i polisiärt arbete, i rättsväsendet och i rätts säkerheten. Informationsutbyte kan bli verklighet genom studiebesök och samarbete över gränserna. Ett polisiärt sam-

arbete kring punktmarkerade brott och projekt stärker rättsväsendet och försvårar aktiviteten både inom kriminella grupperingar och för genomförande av brottsliga handlingar. Införande av ett europeiskt FBI är ett steg på vägen. Genomförandet av detsamma kommer dock att ta tid. Under tiden bör svensk polis få tillgång till de bästa verktygen och få möjlighet till att både införa och genomföra ett europeiskt samarbete med polismyndigheter i andra EU-länder.

G29. Brottsprovokation – en liberal dikeskörning

Motionär: Hans Olof Andersson, Alingsås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att brottsprovokation inte ska få förekomma i det svenska rättssystemet
2. **att** punkten 74 i programmet "Tidigt, tufft och tryggt" avslås

En brottsprovokation måste rimligen utföras av en förklädd polis. Vid en senare rättegång kommer rätten att ta ställning till trovärdigheten hos den som kan ha blivit provocerad att göra något som han/hon inte skulle ha gjort i normala fall. Tyvärr kan man befara att rätten i ett sådant fall kommer att helt acceptera provokatörens (polisens) vittnesmål. Slutsatsen är att den som utsatts för en brottsprovokation i praktiken aldrig kommer att kunna få en rättvis prövning. Därför ska Folkpartiet inte ställa sig bakom ett förslag som legaliserar brottsprovokation.

G30. Gör om straffsatserna!

Motionärer: Hendrik Andersson, Boden, Jens Sundström, Luleå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att borttagning eller begränsning av möjligheten till förtida frigivning och villkorlig frigivning kan bli aktuellt
2. **att** landsmötet uttalar att borttagning eller begränsning av möjligheten till straffrabatt vid omfattande eller upprepade brottslighet kan bli aktuellt
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att initiera en genomgång av straffsatserna för att de bättre ska överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet

Den mer eller mindre obligatoriska straffreduktionen, den förtida frigivningen och den villkorliga frigivningen bör avskaffas eller kraftigt begränsas. Det behövs en förutsägbarhet i straffsatserna för både brottslingar och brottsoffer. Det har gått inflation i att släppa ut fångar innan avtjänat straff och det är svårt att se att det längre skulle ha en koppling till vårdresultat eller hur man skött sig under fängelsevistelsen. Upplever man att straffen för någon gärning därmed skulle bli för höga är det bättre att justera straffsatserna.

Att redan vid domen kunna ge en dag och klockslag för frigivning skulle innebära en större trygghet för brottsoffren! Man ska inte kunna bli "immun" mot åtal bara för att man redan sitter dömd i fängelse eller hinner med att genomföra många brott innan man blir gripen. I dag ser vi många exempel där åklagare väljer att inte väcka åtal på grund av den så kallade "straffrabatten". Är du dömd för ett grovt våldsbrott så kanske du kan komma undan med en lindrigare misshandel i fängelset? Har du fällt för narkotikabrott kanske den

ekonomiska brottsligheten du kan läggas till last för i praktiken inte höjer straffvärdet?

Att bara addera straffvärdet för olika brott leder oss till en Amerikansk modell där du kan dömas till flera gånger livstid vilket inte heller är bra. Det måste gå att hitta en modell där varje enskilt brott leder till en lämplig sanktion och en konsekvens för individen. Den så kallade "straffrabatten" bör alltså begränsas eller tas bort helt. Det allmänna rättsmedvetandet är väl inget vedtaget begrepp, men i allmänhet tycker folk att straffen är för låga, och att brottslingar är ute ur fängelset efter ingen tid alls. Det är på sin plats med en värderingsdiskussion och en total översyn av straffsätserna för att få större acceptans hos allmänheten för det arbete som våra domstolar gör och de påföljder de utdömer.

Folkpartiet liberalernas utredning "Tidigt, tufft och tryggt" publicerad den 22 april 2009 ger svar på en del av dessa frågeställningar, men det finns fortfarande en del kvar att diskutera.

G31. Behåll livstidsstraffet

Motionärer: Folkpartiet liberalerna Södermanland, Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 77 i det rättspolitiska programmet ges följande lydelse: "Inför längre tidsbegränsade straff. Livstidsstraffet ska finnas kvar för de grövsta brotten och ska kompletteras med längre tidsbegränsade straff."

Det finns fall där livstidsstraff är motiverat, t.ex. för grovt yrkeskriminella och massmördare. Samhället ska inte frånhända sig möjligheten att utdöma livstidsstraff. Samtidigt måste skillnaden mellan det längsta tidsbegränsade straffet och livstidsstraffet minska. Livstidsstraffet ska därför kompletteras med längre tidsbegränsade straff än vad som finns i dag.

G32. Lika inför lagen

Motionärer: Adam Cwejman, Göteborg, Lars-Johan Edström, Uppsala, Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** punkt 79 i det rättspolitiska programmet stryks

Den rättspolitiska rapporten anser i punkt 79 att utländska medborgare ska kunna utvisas för brott som svenska medborgare får böter eller fängelse för – ja, skrivelsen är till och med sådan att det bör vara huvudregeln, att utvisning ska vara ett rättspolitiskt redskap. Liberala ungdomsförbundet tar bestämt avstånd från detta avsteg från principen om lika inför lagen. Lika brott ska ge lika straff och migrationspolitiken ska inte längre användas som vapen.

G33. Reformera flyktinghanterandet

Motionär: Rafaela Halabi, Bräcke

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet verkar för att den rättsliga behandlingen av asylsökande och kvotflyktingar likställs
2. **att** Folkpartiet verkar för att brott som leder till fängelse och som begås innan man erhållit svenskt medborgarskap leder till utvisning

3. **att** Folkpartiet verkar för att regeln om att tvingas återvända till sitt hemland för att söka uppehållstillstånd när man etablerat sig i Sverige genom arbete, långt gångna studier eller giftermål ses över

Det är inte ovanligt att asylsökande och kvotflyktingar begår mer eller mindre allvarliga brott i Sverige. Delvis kan det bero på bristande information om de lagar och regler som gäller i landet och vad det kan leda till, om man bryter mot dessa.

Här förekommer olika behandling av asylsökande jämfört med kvotflyktingar. De bör behandlas lika och fram till dess att man erhållit svenskt medborgarskap, bör brott som skulle resultera i fängelse resultera i utvisning.

Det förekommer att flyktingar som kommit till Sverige och bott här en tid har etablerat sig i samhället t.ex. genom att ha fått fast arbete, gift sig med en svensk medborgare och liknade. När det blir aktuellt att formellt söka uppehållstillstånd, förekommer det närmast regelmässigt att de tvingas återvända till sitt hemland, för att därifrån söka uppehållstillstånd. Detta sker även om individen är allvarligt sjuk.

Denna åtgärd förefaller närmast löjligt formell, är förenad med stora kostnader för den enskilde och kan i vissa fall vara livsfarlig för individen.

G34. Reformera frivården

Motionärer: Jan Jönsson, Skärholmen, Gustav Åkerblom, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** rättspolitiska programmet, avsnittet "Ett tydligare och rättvisare påföljdssystem", tillförs en ny punkt med följande lydelse: "Tillämpningen av regelverket vid misskötsamhet av skyddstillsyn och samhällstjänst måste stramas upp. En tydlig konsekvenstrappa i flera steg ska införas för när den dömde inte fullföljer sina åtaganden. Misskötsamhet ska snabbare än i dag kunna leda till varning, förlängning av övervakningstiden och korttidshäktning. Frivårdens möjligheter att erbjuda vård för missbruk och behandling för att bryta negativa levnadsmönster måste utökas."

De flesta personer som döms för brott i Sverige avtjänar sina straff i någon form av frivård, exempelvis skyddstillsyn, samhällstjänst eller kontraktsvård. Frivården är bra på så sätt att den dömde hela tiden behåller kontakten med det vanliga samhället. Genom skyddstillsyn får den dömde kontakt med en engagerad samhällsmedborgare som kan visa på ett normalt sätt att leva. Genom samhällstjänsten får den dömde en chans att pröva ett arbete. Genom kontraktsvården får den dömde hjälp med att bearbeta sitt missbruk och andra problem.

Ett problem i dag är dock att respekten för frivård som påföljd för brott inte upprätthålls. På pappret finns tydliga krav på den dömde. Han eller hon ska träffa sin övervakare en gång i veckan. Samhällstjänsten måste skötas helt utan sen ankomst eller frånvaro. Tar den dömde inte sitt ansvar kan det bli ny rättegång och fängelse i stället. Men i själva verket är tillämpningen av de stränga reglerna mycket släpphänt. Den dömde kan åka utomlands och undandra sig sin skyddstillsyn i upp till två månader innan en efterlysning utfärdas. När den dömde kommer hem igen fortsätter övervakningen som om inget hänt även om övervakningsperioden förlängs. Sam-

hällstjänsten kan misskötas i mer än ett halvår innan något händer. En del dömda ungdomar som jag pratat med menar på att de har svårt att ta frivården på allvar när det aldrig får några konsekvenser om man bryter mot reglerna.

Ett grundproblem inom frivården är att konsekvenstrappan i dagens regelverk har alldeles för få steg. Det är först skriftlig varning och därefter fängelse. Det tar också lång tid innan det blir några konsekvenser. Det räcker nämligen med att den dömda börjar sköta sig en kort period igen för att de tidigare förseelserna ska betraktas som glömda. Så kan det hålla på ett bra tag, med perioder av misskötsamhet och skötsamhet. De dömda uppfattar därmed att det är de som helt kontrollerar sin egen påföljd, inte samhället.

För att upprätthålla respekten för frivården behövs ett tydligare regelverk. En konsekvenstrappa bör i införas i flera steg, där konsekvenserna blir allt mer ingripande och kommer snabbt efter en förseelse. En varning snabbt efter första förseelsen, därefter förlängning av strafflängden, sedan en kortare tids häktning eller fotboja vid upprepade förseelser. Efterlysning av den som undandrar sig sitt straff borde ske mycket tidigare än i dag.

De allra flesta klienter inom frivården sköter sina åtaganden. Många som dömts för första gången är också motiveerade att förändra sina liv, men en hel del av dem behöver hjälp för att bryta negativa levnadsmönster.

Tyvärr har frivården i dag små möjligheter att erbjuda hjälp. Trots att det ofta framgår i domstolarnas personutredningar att den dömda har missbruksproblem är det sällan som vård inkluderas i domen. Det begränsar frivårdens möjligheter att erbjuda hjälp. I stället blir den dömda hänvisad till den vanliga öppenvården, men för många av frivårdens klienter är det en hög tröskel att ta sig över att själv söka hjälp exempelvis hos en beroendeklinik. Eftersom det ofta är ett krav från öppenvårdsinstitutioner att den hjälpsökande själv ska ta eget initiativ för att få hjälp, kan inte heller frivården hjälpa till med att förmedla kontakten. En del klienter saknar grunder för hur man sköter en hushållsekonomi och skulder är ofta ett stort problem. Trots att ekonomiska problem ofta kan vara en drivkraft för fortsatt kriminalitet finns ingen hjälp att få genom frivården. Resultatet blir att den dömdes motivation så småningom minskar och möjligheten till en livsförändring går förlorad. Tyvärr leder det fram till återfall i brottslighet, ibland redan under pågående övervakningsperiod.

Frivården måste därför ges bättre möjligheter att erbjuda stöd och hjälp inom sin egen organisation till sina egna klienter. På så sätt kan kanske fler dömda räddas till en bättre framtid.

G35. Inför dagsbot som påföljd för fler brott!

Motionär: Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att dagsbot i stället för fasta bötesbelopp kan bli aktuellt i vissa fall, exempelvis vid trafikbrott och ordningsförseelser
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport om hur detta kan göras
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska driva frågan om dagsbot för fler brott

Jag anser att man bör utreda möjligheten att ersätta fasta bötesbelopp med dagsbot. Dagsbot innebär att man får betala

böter efter hur stor inkomst man har, men man kan även utreda om man i sådana fall ska ta hänsyn till förmögenhet. Anledningen till detta är att exempelvis ett bötesbelopp på 1000kr för en som har en låg inkomst och förmögenhet, kan motsvara hundratusentals kronor för den med hög inkomst. Enligt devisen – ”alla ska stå lika inför lagen”, så bör man rimligen ha dagsbot i stället för fasta bötesbelopp, eftersom det ska ”svida” lika mycket för alla, ungefär som att vi alla betalar olika mycket i skatt. Våra grannländer Norge och Finland tillämpar detta förfarande sedan lång tid tillbaka.

Det är inte rimligt att de som hyser arrogans mot lagen och har råd att betala böter för felparkeringar, fortkörningar m.m. regelmässigt ska kunna fortsätta göra det, utan att det leder till påföljder som ”känns”. Därför vill jag att Folkpartiet liberalerna verkar för att dagsbot ska införas som påföljd för fler brott!

Övrig rättspolitik

G36. Opolitiska nämndemän

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanland

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att Folkpartiet liberalerna ska verka för att nämndemän inte ska tillsättas genom politiska partier

Nämndemännen fyller en viktig funktion i det svenska rättssystemet. Det finns dock inte längre någon anledning att nämndemän ska tillsättas av politiska partier efter mandatfördelning i olika politiska församlingar. Partierna utgör en allt mindre och äldre del av befolkningen. Det finns också andra tunga förtroendeuppdrag – som gode män – som tillsätts utan politisk inblandning.

Rekryteringsbasen för nämndemän kan breddas genom att nämndemännen tillsätts opolitiskt. Det bör dock krävas att nämndemännen vid ansökan lämnar ett utdrag ur brottsregistret för att visa sin oförvitlighet.

G37. Höj ersättningen för nämndemän

Motionär: Åsa Nilser, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en utredning av nämndemännens framtida ersättning utifrån målet att få ett representativt befolkningsurval som nämndemän och där ersättningen ska jämföras med andra länders ersättning för motsvarande uppdrag

Nämndemän är ett uppdrag som upptas av många äldre personer i Sverige. För den person som tar ett sådant uppdrag är arvodet lågt i förhållande till andrauppdrag. 250 kronor för en halvdag, för ett uppdrag under tre timmar och 500 kronor för en heldag, över tre timmar. Förlorad arbetsförtjänst, ersättning för barnpassning samt inställningstillägg vid fler än 5 mils resa på 100 kronor finns även.

Nämndemän finns i våra länsrätter, tingsrätter, skattemyndigheter etc. och gör i dag i stort sett ideellt arbete. Nämndemännens ålder är hög i Sverige och de kan delvis förklaras

på att arvoden är lägre än övriga uppdrag (landsting eller kommun). Har vi många äldre personer motsvarar inte det genomsnittet av Sveriges befolkning. Varje myndig svensk medborgare är valbar till nämndeman. Vid val av nämndeman eftersträvas att kåren får en allsidig sammansättning när det gäller ålder, kön och yrke. Människor värderar sin tid på ett annat sätt i dag, framför allt unga människor tror jag. Det är ett väldigt stort hinder för att få förnyelse och förnyring om låga arvoden finns.

Medelåldern var 57 år i april 2007. Hälften av nämndemännen är äldre än 60 år. Bara 5 procent av alla som dömdes i tingsrätterna under 2005 var över 60. Majoriteten i rätten, drygt 60 procent, var mellan 18 och 39 år. Vi talar om att prioritera rättsväsendet och borde göra det i praktiken.

I Finland får nämndemän ersättning motsvarande a-kassa (arbetsmarknadsstöd) och den som uppnår 63 år får sluta sitt uppdrag. Därför borde Folkpartiet liberalerna se över reglerna om ersättning till nämndemän så att de uppdragen görs attraktiva för den arbetande delen av befolkningen men också för att nämndemännen ska utgöra ett representativt urval av befolkningen.

G38. Ingen advokathjälp till försvunna brottslingar

Motionär: Tommy Lundkvist, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** den som flyr rättvisan genom att försvinna utomlands eller inom landet inte ska ha rätt till advokathjälp på skattebetalarnas bekostnad

Jag tycker det är stötande att skattebetalarna ska betala advokatkostnad för kriminella som flyr rättvisan.

G39. Införande av alkolås bommar i våra större hamnar

Motionär: Rolf Tholén, Karlshamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett införande av alkolås bommar, eller liknande alkotest, i våra större hamnar för att undvika allvarliga trafikskador på grund av att allt för många kör alkoholpåverkade i land från färjorna i våra utlandshamnar

Undertecknad har i februari 2007 fått en motion bifallen i kommunfullmäktige i Karlshamn, om alkolås bommar i vår hamn. För något år sedan upplevde vi ju en dödsolycka med en rattfull chaufför i Skåne. Många olika tillbud har förekommit med allvarliga skador som följd under senare år.

Vid förfrågan om bekostandet av denna bom, har såväl hamnen, som polisen och Vägverket uppgett, att detta är en synnerligen viktig och angelägen fråga, men ingen anser sig ha råd att betala kostnaden för denna alkolås bom. Vägverket lovade dock att vidarebefordra min skrivelse till central nivå för att kunna få alkolås bommar tillstånd. Vägverket, Polisen, hamnen m.fl. anser att detta är en statlig angelägenhet, varför det krävs ett beslut på riksnivå, för att få dessa bommar tillstånd.

Jag vill inte ha på mitt samvete att jag inte gjort allt som står i min makt, för att förhindra ytterligare tragedier, som skulle ha kunnat förhindras genom alkolås bommar eller

något liknande alkotest, innan man kör iland från färjorna. Detta borde gälla alla färjor med utlandstrafik. I Trelleborg har alkolås bommar haft en mycket god effekt i sin hamn. Kostnaden i Trelleborg uppgick till cirka 500 000 kronor. Det behövs ingen större olycka för att komma upp i dessa kostnader. Detta är en synnerligen viktig fråga som måste beslutas på riksnivå.

G40. Idrotten och våldet

Motionär: Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att dömda huliganer ska kunna dömas till anmälningsskyldighet vid lagets kommande matcher under en tidsbegränsad period
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda gränsdragningen mellan polisens och arrangörernas ansvar för ordning och säkerhet i direkt anslutning till rent kommersiella idrottsarrangemang

Idrotten är Sveriges största folkrörelse. En källa till glädje, utveckling och gemenskap. Antingen det handlar om att finslipa sin talang, hålla kroppen i gång eller stötta sitt hemmalag – idrotten är en viktig del av livet för miljoner svenskar.

Men det finns också rötägg som söker sig till idrottsmatcher av andra skäl än sporten. Våldet i samband med stormatcher, särskilt i våra storstäder, har blivit ett växande problem också i Sverige. De boende nära arenorna tvingas leva med våld inpå knuten och hotet att få sin egendom vandaliserad. Att gå på match ska vara något positivt. I dag är det många som inte vågar ta med sina barn när det spelas derby.

För att vända utvecklingen behövs en bred åtgärdssamling, som handlar om både klubbarnas ansvar, lokala brottsförebyggande åtgärder och polisiär taktik. Men det finns flera frågor som måste hanteras rikspolitiskt. Vi vill peka på två sådana.

För det första: Skärpningarna i huliganlagen är bra – men det behövs mer.

En idrottsmatch ska vara tävlan, spänning och fest. Tyvärr blir den ofta en ursäkt för slagsmål, skadegörelse och vandalisering. Idrottsvåldet är inte bara en storstadsföreteelse, men det är i våra storstäder som problemen märks tydligast.

Vi i Stockholmsregionen är innerligt trötta på att vår stadsmiljö blir till lekstuga för våldsverkare vid stormatcher. Mycket behöver göras genom lokala åtgärder och dialog med klubbarna, men det behövs också lagändringar. Regeringens skärpningar av ordningslagen och lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang är välkomna, men inte tillräckliga.

Vi anser att lagen behöver skärpas så att den som dömts för ett huliganbrott ska kunna åläggas anmälningsskyldighet under en begränsad tid som en del av påföljden. När laget spelar match ska man alltså, vid samma tidpunkt som matchen spelas, vara skyldig att anmäla sig på polisstation på annan ort. Denna påföljd finns i dag i Storbritannien, där den tillämpas med framgång.

För det andra: Ansvarsfördelningen mellan polisen och arrangörerna när det gäller ordning och säkerhet i anslutning till rent kommersiella arrangemang borde utredas.

Det mesta av elitidrotten sker i dag på rent affärsmässiga villkor, i många fall av klubbar som har lagt elitverksamheten i aktiebolag. Samtidigt förväntas skattebetalarna täcka kostnaden för all polisbevakning i anslutning till matcher.

Poliser som anställts för att bidra till trygghet och brottsbekämpning i sina stadsdelar blir i stället kommenderade till att hålla uppsikt över en kommersiell idrottsmatch. En så kallad högriskmatch i Stockholm kan dränera stora delar av regionen på poliser – över 250 poliser vid en och samma match är ingen ovanlighet.

I dag finns det också gränsdragningar som inte är rimliga. Motorevenemang som Superrally och Swedish Bikemeet är inte idrottsmatcher, och där har polisen tagit ut betydande avgifter för ordningshållningen. När det däremot handlar om idrottsmatcher förväntas det allmänna ställa upp med stora polisresurser, även när matcherna ordnas på rent kommersiell basis av klubbägda aktiebolag.

Vi anser att kommersiella händelser som kändisgalor, festivaler eller idrottsmatcher ska behandlas jämlikt av det allmänna. Gränsdragning är grannlaga och behöver utredas närmare, så att arrangörernas ansvar tydliggörs under rimliga former. Ett förändrat ansvar för ordning och säkerhet i direkt anslutning till en match kan också bli en drivkraft för arrangörer och supporterklubbar att ytterligare öka ansträngningarna för trygga och lugna förhållanden.

G41. Fotboll på folk(parti)ets villkor

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att polisen ska få lägga in sitt veto mot fotbollsmatcher som inplaneras på tidpunkter då polisen bedömer att risken för bråk, upplopp och/eller vandalism blir onödigt stor

Att hur och när fotbollsmatcher spelas blir en politisk fråga är ett nederlag. Men politiska partier har en skyldighet att värna sin befolkning och att föreslå åtgärder när säkerheten är hotad. Varje fotbollsmatch ska vara en folkfest och inte inramas av bråk, upplopp och vandalism. Det är vansinne att så mycket polisresurser ska behöva slösas på att hålla ordning på gäng med bråkstakar och vandaler i samband med fotbollsmatcher.

En mycket enkel åtgärd för att minska risken för tråkigheter kring fotbollsmatcher som bedöms vara riskmatcher, är att de t.ex. ska vara färdigspelade före kl. 15.00.

G42. Förtydliga lagen om ocker

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att lagen om ocker förtydligas så att effektiva årsräntor över 50 procent, där alla avgifter räknas in, ska betraktas som ocker

Ocker, i svensk rätt ett brott som innebär att någon utnyttjat någon annans nödsituation eller oförstånd för att få till stånd oskäliga ekonomiska avtal, till exempel lån med oskäligt hög ränta.

I 9 kap. 5 § brottsbalken föreskrivs: Den som vid avtal eller någon annan rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller för vilken vederlag inte ska utgå, döms för ocker till böter eller fängelse i högst två år.

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemäs-

sigt eller annars i större omfattning, bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Ovanstående texter är bra men otydliga. Och vi har inte tid att fortsätta gå omkring i ullstrumporna med silkesvantar på samtidigt som unga vuxna förstör sina liv genom att skuldsätta sig för lång tid framöver, mot bättre vetande.

G43. Förbud mot tidelag

Motionärer: Solveig Hellquist, Sörberge, Hans Backman, Hofors, Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs, Birgitta Ohlsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att landsmötet uttalar att ett förbud mot tidelag ska införas i brottsbalken

Det finns i dag ett stort engagemang för djurskyddsfrågor i samhället. För oss liberaler är det självklart att vi ska behandla alla levande varelser med respekt och omsorg. Genom att visa respekt för djuren är chanserna större att vi får ett samhälle där människor behandlas väl. Den som är beredd att misshandla eller begå övergrepp mot ett djur är troligen också mer benägen att behandla människor illa. Tidlag innebär att en människa har sex med ett djur. Detta var straffbart i Sverige fram till år 1944.

Sverige har i dag, till skillnad från flertalet andra länder, inte någon bestämmelse som ovillkorligt förbjuder och straffbelägger könsumgänge mellan människor och djur. Varken brottsbalken eller djurskyddslagen innehåller uttryckliga förbud mot sexuella övergrepp på djur. Sex med djur anses vara olagligt bara om det kan bevisas att det varit frågan om djurplågeri, det vill säga att det sexuella övergreppet inneburit fysiskt eller psykiskt lidande för djuret. Att leda detta till bevis är svårt eftersom djuret inte kan berätta om sina upplevelser.

Såväl Svenska Kennelklubben, Sveriges Veterinärförbund, Sveriges Djurskyddsföreningars Riksförbund och Djurens Rätt med flera – organisationer som har goda kunskaper om djur – har alla förordat att ett förbud mot sexuella övergrepp på djur införs i lagstiftningen. Det torde finnas ett starkt stöd bland allmänheten för att införa ett förbud. Många tror att det redan finns ett förbud och förvånas över att så inte är fallet. Ledamöter från olika partier har också under årens lopp och utan framgång motionerat till riksdagen om att förbud ska införas. Nu är det hög tid att Folkpartiet tar ställning för ett återinförande av förbudet mot tidelag. Utländska studier och enskilda rapporter från svenska veterinärer pekar på att sex mellan människa och djur många gånger leder till att djuret blir fysiskt skadat och utsätts för mentalt lidande. Det är hög tid att åtgärda denna brist i lagstiftningen. En tydligare koppling till brottsbalkens regler för straff mot djurskyddsbrott (brottsbalken 16 kap. 13 §) bör således införas beträffande sexuella övergrepp mot djur.

G44. Förnya rättsväsendet*Motionär: Johan Strandberg, Garphyttan***Förslag till landsmötesbeslut:**

1. **att** landsmötet uttalar att fler fängelser bör drivas på entreprenad
2. **att** landsmötet uttalar att icke-offentliga aktörer bör få göra polisutredningar
3. **att** landsmötet uttalar att bonuspengar bör börja ges till tullen, polisen, advokater och fängelser
4. **att** landsmötet uttalar att icke-offentligt drivna tings- och länsrätter bör få beta av målköer
5. **att** landsmötet uttalar att tings- och länsrättsdomarnas löner borde påverkas av antalet timmar som tjänstgörs i en rättssal
6. **att** landsmötet uttalar att snabbutbildad b-polis bör göra sig synlig i utanförskapsområdena

Problemen inom rättsväsendet kunde minska genom mer av konkurrens. Negativt är till exempel att icke-offentliga aktörer inte släpps fram. Entreprenad drift av fängelser i England har fått både intagna och anställda att trivas.

Mer av tings- och länsrättsverksamhet kunde bedrivas av icke-offentliga aktörer. För att korta väntetiderna borde icke-offentligt drivna tings- och länsrätter, med juristdomare som till vardags opererar i det offentligt drivna domstolsväsendet, beta av målköer så att väntetiderna kortas. Dessutom borde tings- och länsrättsdomarnas löner påverkas av antalet timmar som tjänstgörs i en rättssal.

Mer av incitament kunde förbättra läget. Bonusersättning borde ges tullen utifrån beslagsvärdet, polisen då åtalade fällt och advokater då åtalade friats. För att minska brottsligheten kunde fängelser som haft låg återfallsfrekvens bland före detta intagna premieras.

För att öka konkurrensen vore en fördel att mer av polisutredningar drevs av icke-offentliga aktörer. I Stockholmsområdet driver redan ett företag brottsundersökningar med till synes gott resultat.

Snabbutbildad b-polis kan dessutom innebära skillnad. I förorten finns skäl att snabbutbildade, som gärna själva har barn i tonåren, bor i området och talar samma språk som de boende, gör insatser vid sidan om ett annat jobb. En man och en kvinna kunde till exempel en timme per vecka göra sig synliga i utanförskapsområdena.

G45. Förbud mot mobiltelefoninnehav på rättspsykiatriska kliniker*Motionär: Folkpartiet liberalerna Tingsryd***Förslag till landsmötesbeslut:**

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för en snar ändring i lagstiftningen så att det blir möjligt för ett landsting att ta beslut om mobiltelefonförbud där sådant är nödvändigt för att förhindra fortsatt brottslighet.

Landstinget i Kronobergs län har tagit ett beslut att inte tillåta mobiltelefoner på rättspsykiatriska kliniken på Sankt Sigfrids Sjukhus i Växjö. Detta på grund av att de intagna kan fortsätta att begå brott med hjälp av mobiltelefonen, vilket också skett.

Såväl Socialstyrelsen som länsrätten har ansett detta beslut inte vara i överensstämmelse med gällande lagstiftning och därför vit vite uppmanat Landstinget att upphäva beslutet.

Landstinget har inte gjort detta utan nu överklagat beslutet till Kammarrätten.

Vi önskar att Folkpartiet arbetar för en snar ändring i lagstiftningen så att det blir möjligt för ett landsting att ta beslut om mobiltelefonförbud där sådant är nödvändigt för att förhindra fortsatt brottslighet.

Civilrätt**G46. Utred surrogatmödraskap i Sverige***Motionärer: Martin Andreasson, Solna, Vladan Boskovic, Enskede, Lisbeth Kågö, Solna, Seved Monke, Stockholm, Rudi Mölling, Jönköping, Catrine Norrgård, Nässjö, Per Pettersson, Stockholm, Matilda Sundqvist Boox, Gävle***Förslag till landsmötesbeslut:**

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet anser att frågan om surrogatmödraskap bör prövas i en statlig utredning

Den medicinska revolutionen har gjort att många ofrivilligt barnlösa i dag har möjlighet att bli föräldrar. De nya fertilitetsmetoderna väcker också etiska frågor. Livets början och livets slut ställer oss inför de kanske allra svåraste övervägandena. När det gäller befruktningar är det ofrånkomligt att barnperspektivet måste råda: medicinsk teknik ska inte användas för att sätta barn till världen på ett sätt som innebär stora risker.

Provrörsbefruktning är i dag en etablerad befruktningsteknik, men den var ifrågasatt när den lanserades. Samma sak var det med äggdonation, som blev lagligt först 2003.

I många länder är det också tillåtet med surrogatmödraskap (eller värdmödraskap). Detta förekommer exempelvis i de flesta delstater i USA, men även i länder som Belgien, Israel och (för vissa situationer) Storbritannien.

Begreppet surrogatmödraskap är en samlingsterm för de situationer när en kvinna åtar sig att bära fram ett barn till födsel åt en annan kvinna eller ett par. Kvinnan som bär på fostret blir alltså inte barnets juridiska mor.

Surrogatmödraskap kan bli aktuellt i många situationer. Det kan till exempel handla om att en kvinna inte har någon fungerande livmoder, men däremot fertila ägg. Då kan en annan kvinna ta emot hennes befruktade ägg genom provrörsbefruktning. Surrogatmödraskap har också blivit en ny möjlighet för homosexuella manliga par att bli föräldrar. Ägget hämtas då från en äggdonator och sädescellerna från den ena mannen, varefter en surrogatmamma bär på fostret.

Det säger sig självt att surrogatmödraskap, precis som all annan medicinsk behandling, behöver ske under goda former och med möjlighet till extern tillsyn. En seriös verksamhet förutsätter till exempel att det görs en utredning om både de tilltänkta föräldrarna och den tilltänkta surrogatmodern. I USA är det ofta en viktig del av processen att föräldrar och surrogatmor får träffa och lära känna varandra.

Surrogatmödraskap väcker känslor, och att företeelsen är så okänd i Sverige kan bidra till negativa föreställningar. Det kan finnas en genuin oro för barnens situation eller för att surrogatmodern utsätts för exploatering. Allt detta är seriösa invändningar som ska tas på allvar.

Samtidigt kan man inte komma ifrån att det också före-

kommer argument som är direkt moraliserande, till exempel att människan inte ska leka med naturens gränser. Vi vill påminna om att surrogatmödraskap inte är något annat än ett specialfall av provrörsbefruktning. Att vetenskapens landvinningar kräver etiska överväganden är självklart, men att en viss befruktningsteknik bygger på dessa landvinningar är inte något hållbart argument för eller emot den tekniken.

I dag, när surrogatmödraskap inte är tillåtet i vårt land, vänder sig människor utomlands. Redan i dag finns det ett antal barn i Sverige som kommit till världen med hjälp av en surrogatmamma. Gentemot dessa barn blir de moraliserande argumenten en form av anklagelse för att de finns till.

Vi som undertecknar denna motion är själva övertygade om att Sverige bör kunna tillåta surrogatmödraskap under goda former. Men vi anser att det viktigaste i det korta perspektivet är att bryta tystnaden och öka kunskapen. Vilka erfarenheter finns från de länder där surrogatmödraskap är tillåtet? Vilken kunskap finns om situationen för barn som kommit till världen genom surrogatmödraskap? Finns det fog för att anta att dessa barn har det annorlunda än andra barn som blivit till genom assisterad befruktning?

Vi anser därför att Folkpartiet bör ta ställning för att surrogatmödraskap blir föremål för en statlig utredning. Utredningen ska ha FN:s barnkonvention som utgångspunkt, men ska i övrigt pröva frågan förutsättningslöst. Om utredningen kommer fram till att surrogatmödraskap bör tillåtas ska den också lägga fram förslag till juridisk reglering för att säkerställa att verksamheten bedrivs under trygga och kontrollerade former.

G47. Utredning om trygghet för barn födda genom värdmödraskap och värdmödrarnas trygghet

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Elin Andersson, Bromma, Gulan Avci, Stockholm, Agneta Berliner, Västerås, Helena Bargholtz, Lidingö, Peter Blomquist, Stockholm, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Maria Lundqvist Brömster, Håknäs, Gunilla Gustafsson, Stockholm, Gunilla Hellén, Borås, Tobias Josefsson, Mjölby, Curt Karlsson, Mjölby, Charlotte Klötz, Ilsbo, Gulnar Kozhabekova, Göteborg, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Linda Lundqvist, Norrköping, Elisabeth Mattson, Marstrand, Renate Moberg, Västra Frölunda, Pernilla Newman, Kungsgården, Gerd Niemi, Luleå, Lina Nordquist, Uppsala, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Helena von Schantz, Valdemarsvik, Ulla-Karin Skoghag, Nyköping, Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro, Solveig Staffas, Stockholm, Monia Sturén, Nacka, Fatima Svanå, Åled, Amelie Tarschys Ingre, Lidingö, Suzanne Åkerlund, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en utredning tillsätts om trygghet och skydd av barn som fötts efter värdmödraskap och om värdmödrars trygghet

Det har under årens lopp blivit allt svårare att adoptera barn. Samtidigt har den medicinska utvecklingen gått vidare så att många människor som av olika skäl inte kan få barn få sin önskan om barn uppfyllt.

Insemination har varit tillåten sedan mitten av 1984. Äggdonation i heterosexuella parförhållanden blev tillåtet 2003. I dag finns det i Sverige både heterosexuella och homosexuella

par som reser utomlands för att bli föräldrar genom surrogatmödraskap, som vi vill döpa om till värdmödraskap. Surrogatmödraskap är en nedsättande term för något som leder till att en ny och efterlängtdad människa får komma till världen och se dagens ljus.

En värdmamma är en kvinna som bär på och föder fram en annans barn, som utvecklas genom att en könscell eller ett embryo sätts in i hennes livmoder. Värdmödraskap är inte tillåtet i Sverige och riksdagen har sagt nej till utredning om det. Däremot är det bland annat tillåtet i flera amerikanska stater, i Belgien, Georgien, Indien, Nederländerna och Storbritannien.

De par som önskar få barn på detta sätt är heterosexuella par där kvinnan inte har en fungerande livmoder eller av andra skäl inte kan fullfölja en graviditet. En annan grupp är homosexuella manliga par eller par som velat adoptera barn, men som nekats detta på grund av adoptionsländernas negativa inställning till homosexualitet.

Även om värdmödraskap inte är tillåtet i Sverige så finns det svenska barn som kommit till världen genom ett sådant.

Par åker utomlands för att få tillgång till värdmammor. Genom ideella insatser förmedlas kunskap till par som önskar barn på detta sätt om var möjlighet finns att finna värdmammor och vilka juridiska problem som kan möta dem när barnet är fött.

Vi vet i dagsläget inte hur många svenska barn som fötts efter värdmödraskap. De föräldrar som framträtt vittnar om problem med svensk lagstiftning när barnen fötts. Barnen måste adopteras eftersom värdmammans betraktas som barnens mor. Här uppstår problem genom att adoptionslagarna i värdmammans land och Sverige inte är anpassade för denna situation. Det i sin tur påverkar möjligheterna till föräldradighet och försäkringar.

Vi måste, som vi ser det, ta del av de erfarenheter som vunnits i andra länder av värdmödraskap främst vad gäller barnens framtid. Men även värdmammornas situation måste belysas. Vilka rättigheter och skyldigheter ska gälla för den som ställer upp på värdmödraskap? Hur har värdmammorna upplevt tiden under graviditeten och efteråt? Vilken ekonomisk ersättning handlar det om? Vi anser att man inte ska kunna sälja sina organ eller sin livmoder, men vad är rimligt att betala för att värdmammans utgifter ska kunna täckas? Vilka försäkringar bör tas för att säkra god hälso- och sjukvård under graviditeten och i efterförloppet för värdmamma? Frågan är även i övrigt komplicerad och inrymmer etiska ställningstaganden som kräver noggranna överväganden.

Motståndet är stort i frågan i Sverige. Men för den sakens skull får vi politiker inte ducka för frågan. Vi måste samla kunskap som grund för ställningstaganden om och i så fall hur vår lagstiftning behöver ändras för att de barn som kommer till världen vare sig vi i Sverige vill erbjuda den möjligheten eller inte, så ska dessa barn ska ha samma rättigheter och skydd som andra barn i Sverige. Med andra ord frågan måste utredas, inte sopas under mattan. Vi anser således att Folkpartiet bör verka för att en utredning ska tillsättas för att reda ut de frågetecken som finns, främst för barnens skull men även för värdmammornas.

G48. Surrogatmödraskap

Motionärer: Lars Larsson, Lund, Vladan Boskovic, Enskede, Saga Rosén, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ställer sig positivt till surrogatmödraskap
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en statlig utredning rörande införande av surrogatmödraskap i Sverige kommer till stånd

Sverige är ett av de länder som inte har reglerat i sin lagstiftning kring surrogatmödraskap. Surrogatmödraskap innebär att en kvinna bär och föder ett barn åt någon annan. Flera länder har redan reglerat i lagstiftning kring surrogatmödraskap, t.ex. Storbritannien, Sydafrika och Nederländerna. I Sverige finns i dag många par som inte kan få barn. De är i dag hänvisade till att söka sig utomlands för att kunna få barn via en surrogatmamma. Självklart finns det en rad problem kring surrogatmödraskap varför en lagstiftning på området måste föregås av en ordentlig utredning för att få till stånd reglerat surrogatmödraskap som fyller samhällets krav vad gäller etiska och juridiska aspekter.

G49. Ett intensifierat arbete om försvunna barn

Motionärer: Agneta Berliner, Västerås, Harriet Andersson, Västerås, Anita Brodén, Sollebrunn, Jan Ertsborn, Falkenberg, Anette Gerhardsson, Arboga, Solveig Hellquist, Sörberge, Maria Jern, Floby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige och EU:s övriga medlemsländer ansluter till det gemensamma larmtelefonnumret för försvunna barn
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige inom EU intensifierar arbetet för att förbättra möjligheterna att återfinna försvunna barn

Fall där barn försvinner från sin hemmamiljö bör vara av högsta prioritet för samhället. Denna form av brott ökar i Sverige och i övriga Europa. Inget barn får bra av att vara ifrån sin vanliga miljö under otrygga förhållanden. Försvinnande kan bero på att barnet själv valt att försvinna men inte sällan är anledningen interna tvister inom familjen där en förälder olovligt håller barnet borta från övriga familjen. Ett försvinnande kan även bero på ett bortförande utfört av en helt okänd person. Barn rövas bort för sexslaveri, illegala adoptioner, organhandel och barnarbete.

Såväl Sverige som EU gemensamt kan göra mer än i dag för att minimera effekterna av ett försvinnande och möjliggöra ett återfinnande så snart som möjligt. Möjligheten att hitta och ibland rädda livet på ett bortfört barn minskar med den tid som förflyter sedan bortförandet.

USA har ett system för fall av försvunna barn, det så kallade Amber Alert. Systemet är ett varningsprogram utformat för att snabbt lokalisera bortförda barn. Systemet bygger på att genom att få snabb information så ska brottsbekämpande instanser, gräns- och tullmyndigheter, media, transportföretag och lokalbefolkning kunna delta i sökandet efter försvunna barn.

Inom EU har ett flertal åtgärder vidtagits i syfte att förbättra och effektivisera sökandet efter försvunna och bortförda barn

i EU:s medlemsstater. Europaparlamentets resolution Mot en EU-strategi för barnets rättigheter (2007/2093(INI)) från den 16 januari 2008 uppmanar EU-kommissionen att lägga fram ett förslag om att skapa en särskild budgetpost för barns rättigheter. Ett av syftena är att finansiera särskilda projekt som rör barn, såsom exempelvis ett europeiskt system för tidig varning av bortförande av barn och ett samordningsorgan som består av företrädare för de centrala myndigheterna i medlemsstaterna som ska ha till uppgift att minska antalet bortföranden av barn.

Europaparlamentet antog 2 september 2008 en förklaring om samarbete i krissituationer för att finna försvunna barn. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att upprätta ett larmsystem, liknande det amerikanska, för försvunna barn och att ingå samarbetsavtal med alla angränsande länder så att man snabbt kan gå ut med ett larm i berörda områden. I larmsystemet ska det ingå ett telefonnummer som man kan ringa till med upplysningar.

EU-kommissionen beslutade redan i februari 2007 om ett gemensamt europeiskt telefonnummer, nr 116 000, som reserverats för jourtelefoner för försvunna barn. Numret ska vara kostnadsfritt för användaren, de enskilda medlemsstaterna ska stå för kostnaderna och organisera detta på lämpligt sätt. Förra våren var det bara fyra länder som hade aktiverat detta larmtelefonnummer. Sverige är inte ett av dem.

För att få ett effektivt system för återfinnande av försvunna barn krävs det att alla länder, även Sverige givetvis, genomför de system som förordas av EU. Larmtelefonnumret kan vara ett mycket viktigt verktyg för återförande av barn under förutsättning att det införs i alla länder och att information om numret sprids.

Det finns mycket att göra för att förbättra skyddet för barn som försvinner från sin hemmamiljö. Sverige har en tradition av att värdera frågor om barn högt. Det är därför önskvärt att Sverige tar en ledande roll i arbetet kring försvunna barn.

G50. Civiläktenskap

Motionär: Folkpartiet liberalerna Södermanland

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för införandet av civiläktenskap i Sverige

Införandet av könsneutrala äktenskap är en liberal framgång. Nu är det dags att driva på för nästa steg, att låta kyrkor och samfund stå för ceremonierna och det offentliga för myndighetsutövningen. Folkpartiet liberalerna ska driva på för att införa civiläktenskap, där stat eller kommun alltid hindersprövar och stadfäster det juridiska kontraktet mellan makar.

Dels innebär det en tydligare åtskillnad mellan stat och religion. Men det innebär också en tryggare situation för den enskilde.

Det kan i dag vara svårt för den enskilda människan att veta om en religiös ledare har vigselrätt eller inte. Det förkommer att religiösa ledare utan vigselrätt utför vigselceremonier utan att de blir juridiskt bindande. Det innebär ett sämre skydd, i synnerhet för kvinnor och barn. Problemet skulle kunna minskas om det var tydligt att det bara är stat eller kommun som har ansvaret för juridiskt bindande äktenskap.

G51. Obligatoriska civiläktenskap

Motionär: Helena Bargholtz, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att obligatoriska civiläktenskap införs i Sverige

I Sverige ingås de flesta äktenskap genom en religiös vigselceremoni som också har juridisk giltighet. Denna vigselrätt har alltid legat hos Svenska kyrkan, och sedan slutet av 1800-talet har också juridiskt giltiga vigslar kunnat förrättas inom andra trossamfund.

Ur liberal synvinkel är det viktigt att dra en tydlig gräns mellan den offentliga myndighetsutövningen och fristående organisationers (t.ex. trossamfunds) inre verksamhet. Vi menar att myndighetsutövning ska ligga hos offentliga organ.

Det ligger en inneboende motsättning i att låta fria religiösa samfunds ceremonier utgöra en form av myndighetsutövning. Denna ordning är skadlig både för de religiösa samfundens självständighet och för upprätthållandet av statens icke-konfessionella natur. Exempelvis kommer det alltid att finnas vissa trossamfund som har vigselrätt och vissa som saknar den. Det är principiellt oacceptabelt att staten på det sättet tar sig rätten att betygsätta trossamfund och ge befogenheter enbart åt vissa. I många andra länder – Frankrike och Nederländerna är bara två exempel – har man ett system med civiläktenskap. Det är alltså den borgerliga vigselförordningen som blir juridiskt gällande. Det står naturligtvis var och en fritt att sedan, om man så vill, komplettera med en religiös vigselceremoni.

Vi vill alltså att systemet med obligatoriska civiläktenskap införs även i Sverige. Genom civiläktenskap markeras trossamfundens självständighet gentemot staten och skillnaden mellan den sekulära äktenskapsrätten och den religiösa äktenskapssynen. Systemet innebär inte heller i sig en större administration än dagens system.

G52. Obligatoriskt civiläktenskap

Motionär: Perallan Orrbeck, Ulricehamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att Folkpartiet liberalerna tar ställning för att införa ett obligatoriskt civiläktenskap och att kyrkans, samfund, kommuners och domares civilrättsligt bindande vigselceremonier avskaffas

Konungen bör ingens samvete tvinga eller tvinga låta, hette det i 1809 års regeringsform. Dagens RF uttrycker det inte lika mustigt, men andemeningen kvarstår.

När staten i dag delegerar vigselrätten till vissa kyrkor och samfund är det en form av myndighetsutövning. Statlig vigselrätt för vissa samfund innebär en diskriminering för de trossamfund som av någon anledning inte får tillståndet. Att delegera myndighetsutövning till kyrkor och samfund är, enligt min uppfattning, inte förenligt med kravet att staten inte ska ha någon åsikt i religiösa frågor. Genom att neka vissa samfund vigselrätt diskriminerar staten dessa samfund och uppträder inte neutralt mellan olika religiösa uppfattning.

Att Svenska kyrkan en gång hade monopol på att viga människor i Sverige var förstas uttryck för kyrkan som statens tjänare. När andra samfund fick samma rätt var det

endast en förlängning av detta synsätt, en numera helt förläggad syn. Förutom Svenska kyrkan och övriga trossamfund delegerar Svenska Staten sin vigselrätt även till kommuner och domare.

För att staten ska uppträda neutralt är det naturligt att införa ett obligatoriskt civiläktenskap och att kyrkans och samfund liksom kommunernas och domarnas rätt att på delegation från staten förrätta civilrättsligt bindande vigselceremonier upphör.

Sverige har infört en könsneutral äktenskapsbalk. Vad händer med vigselrätten för de kyrkor och samfund som av religiös övertygelse inte anser att en vigsel kan ske mellan två män eller två kvinnor? För min del har jag mycket svårt att acceptera att staten ska påtvinga kyrkor och samfund en uppfattning vad äktenskapet är för att dessa ska få behålla sin vigselrätt. En sådan ordning är inte förenlig med statens neutralitet beträffande religionsutövningen.

Lösningen är att införa en civilrättslig registrering, vilket innebär att staten fullt ut tar ansvar för den myndighetsutövning som det här är fråga om. En civilrättslig registrering kräver inga undantagsregler och kommer inte att väcka några anklagelser om diskriminering.

Det är upp till brudparet om den civilrättsliga registreringen är en traditionell vigsel eller en ren formalitet. Vissa brudpar kommer efter registreringen att gå till kyrkan, missionshuset, moskén, templet eller synagogan för att dela sin glädje med släkt och vänner och låta de ömsesidiga löftena välsignas genom kyrkans/samfundets ceremonier.

G53. Fullfölj separeringen av stat och religion

Motionär: Rickard Karlsson, Växjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att Folkpartiet ska verka för att vigselrätten för andra än stat och kommun avskaffas och därmed att endast borgerliga vigslar är juridiskt gällande

En grundläggande princip för liberaler bör vara den totala åtskillnaden mellan stat och religion.

Ur denna synpunkt är det utmärkt att Svenska kyrkan äntligen blev befriad från sammankopplingen med staten år 2000.

Dock har vissa religiösa institutioner rätt att utöva vad jag anser vara en form av myndighetsutövning, nämligen att viga personer. Vigslar, liksom övrig myndighetsutövning, anser jag inte bör överlåtas på någon annan än stat eller kommun.

Det finns redan flera länder i Västeuropa, till exempel Frankrike och Nederländerna, där man sedan mycket länge har tillämpat principen att det endast är myndigheter som har vigselrätt.

Det senaste året har vi dessutom i nyheterna sett att en stor andel av Svenska kyrkans präster också är av åsikten att vigselrätten borde övergå till stat och/eller kommun. Till exempel har nio av Svenska kyrkans biskopar i en debattartikel i Dagens Nyheter den 6 februari 2009 uttryckt sin vilja att vigselrätten övertas av staten.

Denna fråga var uppe även på föregående landsmöte, men eftersom vi de senaste månaderna har fått en debatt där det visar sig just att även väldigt många inom Svenska kyrkan, inklusive en majoritet av dess biskopar, vill ha en förändring på detta område anser jag att årets landsmöte åter bör ta upp frågan.

G54. Efterlevande makes och särkullbarns arvsrätt

Motionär: Jan Ertsborn, Falkenberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att den efterlevande maken ska kunna behålla makarnas tidigare gemensamma bostad även om detta skulle inkräkta på särkullbarnens rätt till arv efter sin avlidne förälder

Den 1 januari 1988 infördes arvsrätt för efterlevande make med innebörd att all den avlidnes kvarlåtenskap tillföll den efterlevande maken med fri förfoganderätt och att bröstarvingar därmed fick vänta med att utfå sitt arv till dess båda makarna var avlidna. En förutsättning härför var dock att den avlidne inte efterlämnade särkullbarn. Dessa tillförsäkrades nämligen rätt att omedelbart erhålla sitt arv efter sin avlidne förälder. Genom testamente kan makarna förändra situationen för särkullbarnen genom att inskränka deras rätt till arv efter sin förälder till laglotten (som är hälften av arvsloten).

För många är förmögenhetssituationen sådan att familjens stora förmögenhet består av en villa eller en bostadsrätt, som utgör makarnas permanentbostad. Detta innebär att i många fall tvingas efterlevande make att avyttra och flytta från permanentbostaden för att kunna få medel till att betala ut särkullbarnens arv. Detta är minst lika otillfredsställande, som det var när en make eller makar tvingades flytta på grund av en orimligt hög fastighetsskatt.

Det krävs därför lagändringar så att den efterlevande maken kan bo kvar i den permanentbostad, som kanske innehafts under mycket lång tid.

Det har såsom en lösning på detta problem föreslagits att även särkullbarnen ska vänta med att få ut sitt arv till dess att även efterlevande make avlidit. Detta är emellertid ingen tillfredsställande lösning på grund av att den öppnar alltför stora möjligheter för den efterlevande maken att vidta sådana dispositioner att särkullbarnens arvsrätt helt äventyras.

I stället bör en lösning sökas så att permanentbostaden kan behållas av efterlevande maken och övrig egendom utskiftas till särkullbarnen.

Vår regel i 3 kap. 1 § 2 st. om rätt för den efterlevande maken att alltid få egendom till så stort värde som motsvarar fyra gånger basbeloppet (i dag drygt 170 000 kronor) räcker inte till när fråga är om en villa eller en bostadsrätt.

I Finland har införts en särskild rätt för den efterlevande maken att oskiftad i sin besittning få behålla den bostad, som utgjort makarnas gemensamma hem. All övrig egendom utskiftas.

Den finländska modellen innebär att särkullbarnen får vänta med att få ut sitt arv vad gäller bostaden. Den tillgodoser på så sätt efterlevande makens mycket rimliga krav på att få bo kvar i den tidigare gemensamma bostaden. Den tillgodoser vidare särkullbarnen på så sätt att bostaden inte kan avyttras av den efterlevande maken utan särkullbarnens aktiva medverkan.

Det är möjligt att det kan finnas andra alternativ än det som valts i Finland. Det viktiga är att frågan snarast blir föremål för en allsidig utredning och att inriktningen av den utredningen är att efterlevande make ska kunna behålla den tidigare gemensamma bostaden även i situationer där detta inkräktar på särkullbarns arvsrätt.

G55. Avskaffa laglottsinstitutet i Ärvdabalken

Motionär: Ola V. Palm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att laglotsregeln i ärvdabalkens 7 kap. 3 § avskaffas

Dagens regler innebär en inskränkning för enskild individ att bestämma hur dennes tillgångar ska disponeras i framtiden. I dag kan man inte testamentera bort laglotten. Inte speciellt liberalt för en folktoppartist. Det är inte första gången denna fråga väcks. T.ex. föreslog Familjelagssakkunniga redan 1981 att laglotten skulle avskaffas. Också i ett antal riksdagsmotioner har förslaget tagits upp. Alltid utan att något hänt. Det är bara i Norden som denna och liknande regler finns. Den har säkert tillkommit för flera århundraden sedan för att trygga släktens välstånd så att fast egendom kunde överföras från släktled till släktled. Som samhället har utvecklats finner jag regeln otidsenlig, med alla de olika typer av familjebildningar som nu finns och som inte alltid är så varaktiga.

G56. Ändring av lagstiftningen när det gäller arv

Motionär: Marie Wahlgren, Arlöv

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en ändrad lagstiftning som stärker individens rätt att via testamente förfoga över den egna kvarlåtenskapen

Dagens lagstiftning vad avser arv speglar varken en modern människosyn eller den moderna familjen. I alla andra fall anser vi att vuxna människor själva och inte via staten är fria att bestämma vilka ekonomiska ansvar man har inför varandra. Visst särskilt ansvar föreligger endast om man ingått äktenskap eller mot egna minderåriga barn. Vi anser t.ex. inte att föräldrar är ansvariga ekonomiskt för sina vuxna barn vad gäller skulder. Dock föreskriver arvslagstiftningen att vuxna barn har ovillkorlig arvsrätt via den s.k. laglotten och att denna ej går att testamentera bort. Vissa förändringar har gjorts så att maken ärver före bröstarvingarna om de är makarnas gemensamma barn dock har särkullbarn rätt att begära ut sin laglott.

Lagstiftningen får i ett modernt samhälle både tragiska och direkt olämpliga konsekvenser. Vuxna särkullbarn kan t.ex. genom att kräva ut sin laglott tvinga efterlevande make att sälja sin bostad. Vilket innebär att den efterlevande inte bara behöver uppleva sorgen av att mista sin livspartner utan också traumat att förlora sitt hem. Ännu mer konstigt blir det om det i detta läge finns minderåriga som bor i det gemensamma hemmet.

Arvslagstiftningen måste ha fokus på att ge människor en rimlig möjlighet att själva bestämma om vem som ärver efter deras bortgång. Detta ger framförallt individen en möjlighet att skydda dem som står en närmast. Om dessa är make, egna barn, kanske makens barn bör inte samhället ha någon åsikt om. Det enda som samhället bör ha en åsikt om är skyddet av minderåriga barn. Lagstiftningen borde därför vara inriktad på att man som individ fritt kan via testamente få bestämma hur och vem som är arvsberättigade. Detta med ett enda undantag och det bör vara rätten för minderåriga särkullbarn att få ut sin laglott.

G57. En könsneutral namnlag

Motionärer: Barbro Westerholm, Stockholm, Martin Andreasson, Solna, Matilda Sundquist Boox, Forsbacka, Vladan Boskovic, Enskede, Lisbeth Kågö, Solna, Seved Monke, Stockholm Rudi Mölling, Jönköping, Catrine Norrgård, Näs-sjö, Saga Rosén, Stockholm, Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för en revidering av namnlagen så att myndiga personer kan välja förnamn oavsett om dessa förknippas med ena eller andra könet

Till de mest grundläggande egenskaperna i den mänskliga identiteten hör uppfattningen om könstillhörighet. Att den enskilda människans egen könsidentitet ska respekteras låter som en självklarhet. En grupp människor utsätts dock för osynliggörande, diskriminering och i många fall förakt enbart på grund av sin uppfattning om den egna könstillhörigheten eller på grund av den könsroll de väljer att leva efter. Transpersoner är en samlingsterm för transsexuella, transvestiter, intersexuella och andra personer vars könsidentitet eller könsuttryck helt eller delvis skiljer sig från det av omvärlden förväntade.

För transpersoner ställer namnlagen till problem. Enligt praxis tillåts inte personer som juridiskt sett är män att byta till kvinnliga förnamn och vice versa. Denna regel påverkar inte i praktiken det stora flertalet i befolkningen, men den upplevs av många transpersoner som en mycket allvarlig begränsning i möjligheterna att kunna leva i enlighet med sin identitet. Vi anser att dagens regler saknar principiell grund.

Utgångspunkten för namnlagstiftningen måste vara att vuxna människor som önskar byta förnamn knappast gör det av okynne utan därför att man har djupt kända skäl. När det däremot gäller barn under 18 år kräver hänsynen till barnets bästa att det finns särskilda regler. Föräldrar ska alltså inte ha rätt att ge sina barn vilka namn som helst, utan lagstiftningen måste skydda barnets intresse.

I ett tillkännagivande från våren 2001 har riksdagen uttalat att dagens namnlag bör ses över i sin helhet (bet. 2000/01:LU11). Till följd av den förra socialdemokratiska regeringens passivitet återkom riksdagen med ett nytt tillkännagivande våren 2005 om att regeringen snarast bör ta initiativ till en bred översyn av namnlagen (bet. 2004/05:LU13), men fortfarande har justitiedepartementet inte beslutat om direktiv till någon utredning.

Folkpartiet har tidigare i riksdagen tagit ställning för att namnlagen bör göras könsneutral när det gäller vuxna människors val av förnamn (motion 2005/06:L291). Vi anser därför att det är angeläget att Folkpartiet fortsätter att bevaka denna fråga och arbetar för en reformerad namnlag som inte negativt särbehandlar människor på grund av könsidentitet eller könsuttryck.

G58. Sluta dalta med rattfylleristerna!

Motionär: Staffan Korsgren, Askersund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att landsmötet tar ställning för förändringar i trafikskadelagen så att berusade förare som orsakar en trafikolycka inte ska ha full ersättning som i dag utan jämföras med dem som får ut sjukförsäkring

Alkohol är ett av de största hindren att nå målet med nollvisionen, inga döda i trafiken. Enligt statistiken kör cirka 14 000 personer rattfulla varje dag, med allt vad det innebär för skaderisker. Deras offer räknas i tusental varje år med allt vad det innebär av mänskligt lidande. I över 100 000 olycks-tillfällen varje år är alkoholförtäring inblandad på ett eller annat sätt. Samhällskostnaderna för detta är lågt räknat fem miljarder kronor om året. Det är över tusen kronor för varje bil i landet och en kostnad som vi alla betalar, via skattsedeln och via bilförsäkringspremien.

Jag anser att det är i högsta grad värslöst att köra bil med alkohol i blodet. Men lagstiftarna anser tydligen inte det då trafikskadelagens ersättningar gynnar dem som kör bil berusade i förhållande till dem som blir skadade eller sjuka. I jämförelse får en berusad bilförare som skadas i en trafikolycka där han själv är vållande 100 procent kompensation för sitt inkomstbortfall, för resten av sitt liv om så behövs och dessutom kompensation för framtida löneförhöjningar som nu uteblir. Drabbas du av en svår sjukdom, t.ex. cancer får du hålla till godo med 80 procent som betalas ut i sjukpenning eller förtidspension av Försäkringskassan. Den har dessutom en maxgräns vid 7,4 basbelopp som alltså ger cirka 20 000 kronor i månaden.

För att ta ett par exempel:

Två kompisar Pelle och Olle har varit på krogen tillsammans och druckit en del. Pelle kör, trots att han är berusad – sin oförsäkrade bil hemåt medan Olle tar cykeln. Pelle kör av vägen med bilen och skadar sig svårt. Olle kör också av vägen och skadar sig. Båda får ersättning av försäkringskassan i form av sjukpenning. Om skadorna är så allvarliga att det inte kan komma tillbaka till arbetslivet får de dessutom förtidspension.

Cyklisten Olle får ingen ytterligare ersättning. Pelle däremot kan med de regler som finns i trafikskadelagen se fram mot en ekonomiskt tryggad ålderdom, trots att han kört berusad och inte haft sin bil försäkrad. Först får han ersättning för sveda och värk, lyte och men, samt kostnader och olägenheter som skadan medfört, vilket kan handla om flera hundra tusen kronor. Men det värsta är att Pelle med trafikskadelagens regler dessutom får hela skillnaden mellan vad han skulle ha tjänat som oskadad och den ersättning som försäkringskassan betalar ut. Om skadan består får han den ersättningen till pensionsåldern. Därefter får han ersättning som motsvarar den pensionsförlust som han gör på grund av att han till följs av olyckan inte har kunnat arbeta – trots att några pensionspengar inte har betalats in för honom till det allmänna pensionssystemet. Ersättningen kan vid svåra fall uppgå till mer än 10 miljoner kronor. Och det gäller även om bilen varit oförsäkrad, om han haft körkort eller ej, om Pelle använt bilbälte eller ej. Och allt detta betalas av de bilister som lojalt betalar sin trafikförsäkring

En berusad långtradarchaufför körde på fel sida av motorvägen och orsakade vid kollisioner med två bilar fem människors död. Chauffören som var från ett annat land klarade sig helt utan skador. Enligt svensk rätt har han rätt till ersättning från den svenska trafikförsäkringen för sina personskador, fysiska och psykiska oavsett att han orsakade fem människors död genom grovt rattfylleri. Han är garanterad 90 procent av sin inkomst, cirka 300 000 kronor.

Jag anser det vara stötande att full ersättning ska utgå till bilförare som varit rattfull och orsakar trafikolycka. Jag anser att regeringen snarast bör lägga fram förslag till ändrade

ersättningsregler så att full ersättning inte ska utgå till förare som varit berusad.

Jag anser att det är dags att sluta dalta med trafikbrottslingarna!

Lagar och förordningar måste skärpas. För alla offer för berusade bilförare måste regeringen och riksdagen vidta kraftfulla åtgärder, vilket både den förra och den nuvarande regeringen inte tycks ha någon vilja att göra.

G59. Betalningsansvar för minderårigas vård

Motionärer: Hans Backman, Hofors, Per-Åke Fredriksson, Gävle

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård

I Veckobrevet från Sveriges kommuner och landsting (SKL) 17/3 2009 står att läsa att SKL i en skrivelse till Socialdepartementet ber om en lagändring så att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård.

I Veckobrevet från SKL kan vi vidare läsa att det i en rapport från Datainspektionen framgår att landstingen är fordringsägare gentemot barn på grund av obetalda vårdavgifter från sjukhus- och tandläkarbesök. Nyligen redovisade Barnombudsmannen (BO) och Rikskronofogden en enkät som visade att 13 av 21 landsting ser barnet som gäldenär. SKL har med anledning av detta gått in med en skrivelse till Socialdepartementet för att få en lagändring till stånd. SKL föreslår att vårdnadshavaren ska ansvara för att avgifterna betalas i stället för nu gällande bestämmelser om att det är patienten, det vill säga barnet, som är betalningsansvarig.

Mot bakgrund av detta vill vi att Folkpartiet ska verka för att få till stånd en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård.

G60. Kriminalisera skuldsättning av barn!

Motionär: Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** skuldsättning av barn kriminaliseras

Det är upprörande att barn i Sverige år 2009 får skulder bokförda på sig! Och det är upprörande att det ska ta sådan tid att åtgärda lagstiftningen så att detta förfarande blir kriminellt! Samtliga skulder för barn ska bokföras på barnets vårdnadshavare och ingen annan! *Åtgärda genast!*

G61. Andrahandsuthyrning av bostadsrättslägenhet/hus

Motionär: Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** lagen ändras så att full klarhet vinnes om att en bostadsrättsägare inte kan gå förlustig sin lägenhet genom en andrahandsuthyrning
2. **att** lagen ändras så att en bostadsrättsägare endast kan nekas att hyra ut sin bostad enligt samma kriterier som

anges som grund för att neka tillträde för ny medlem i bostadsrättsförening

Ett betydande antal av Sveriges kommuner lider av bostadsbrist, som inte minst påverkar ungas möjlighet att etablera sig på bostadsmarkanden.

Många samverkande åtgärder kommer att krävas för att komma tillrätta med detta problem – finansiering, regelverk, skatter m.m. Inget av detta behandlas i denna motion, som endast handlar om andrahandsuthyrning av bostadsrätt.

Ett mer eller mindre betydande antal bostadsrätter står i dag obebodda av huvudsakligen två skäl:

1. Lagstiftningen skapar osäkerhet om besittningsrätten.
2. Föreningen har möjlighet att förhindra ägaren från att hyra ut.

Vi anser att uthyrning i andra hand aldrig får leda till att ägaren av bostadsrätten förlorar sin ägande- och besittningsrätt.

Vi anser att rätten att hyra ut i andra hand endast är en fråga för lägenhetens ägare. Därav följer att föreningen endast kan neka då det finns saklig grund av samma skäl som anges vad avser tillträde för ny medlem.

G62. Översyn av tomträttsinstitutet för småhus

Motionär: Stefan Saläng, Älta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en översyn av gällande lagstiftning för att stärka tomträttshavarnas rättsliga ställning i fråga om både godtyckliga avgäldsutpräklningar och möjligheter att friköpa marken på skäliga villkor

Tomträttsinstitutet – när det en gång infördes – gjorde det möjligt för många vanliga barnfamiljer och normalinkomsttagare att skaffa sig en egen bostad.

På senare tid har tomträttsystemets mörkare sidor blivit tydligare. Många småhusägare, särskilt inom storstadsområdena, har hamnat i ett skruvstäd mellan kommunernas återkommande krav på höjda avgälder i takt med stigande fastighetspriser och samma kommuners ovilja att låta tomträttshavarna friköpa marken på skäliga villkor.

Kritiken mot dagens lagstiftning har vuxit över tiden. Tomträttsystemet har i praktiken på många håll omvandlats till en kommunal fastighetsskatt, för den enskilde husägaren av långt större betydelse än den statliga fastighetsskatten, som dessutom begränsats efter regeringsskiftet 2006.

Det finns åtskilliga exempel på där enskilda småhusägare drabbats av kraftigt höjda tomträttsavgälder så att man tvingats att sälja sitt hus och flytta. I jämförelse med annan konsumentlagstiftning är tomträttshavarnas rättsliga ställning uppseendeväckande svagt. Det nuvarande regelverket ger kommunerna stort spelrum att ta ut mycket höga avgälder. Den enskilde husägaren är i praktiken tvungen att betala det kommunen begär.

Trots all denna kritik har varken den tidigare socialdemokratiska regeringen eller alliansregeringen hittills mött upp reformkraven. Det är därför hög tid för Folkpartiet att driva fram en översyn av det alltmer otidsenliga och rättsosäkra tomträttsinstitutet.

G63. Gör om lönegarantin till en obligatorisk och offentlig försäkring

Motionärer: Jan Ertsborn, Falkenberg, Agneta Berliner, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att Folkpartiet liberalerna ska verka för att lönegarantisystemet vid konkurser och företagsrekonstruktioner görs om till en obligatorisk och offentlig försäkring

Statlig lönegaranti infördes vid konkurs 1971. Den 1 juni 2005 infördes även statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktioner. Den statliga lönegarantin tillförsäkrar anställda i företag, som går i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner, betalning för inestående löner, löner under uppsägningstid och intjänade semesterersättningar.

Under åren 1990 till och med 1998 utbetalades netto totalt 15 790 miljoner kronor och under åren 1999 till och med 2007 netto 9 672 miljoner kronor. Med netto menas till löntagarna utbetalade belopp med avdrag för vad staten erhållit i utdelning i de olika konkurserna.

Sammanlagt utbetalades netto 25 462 miljoner kronor eller utslaget på de aktuella 18 åren i genomsnitt 1 415 miljoner kronor per år.

Finansieringen av lönegarantin sker genom att arbetsgivaren inbetalar avgifter till staten. För tiden till och med 1998 uppgick avgiften till 0,25 procent av arbetsgivaravgifterna. Efter 1999 finns ingen specificerad avgift men när förändringen gjordes 1999 höjdes arbetsmarknadsavgiften med motsvarande 0,25 procent.

Under åren 1990 till och med 1998 inbetalades av arbetsgivare totalt 13 426 miljoner kronor i lönegarantiavgifter. Med samma beräkningsunderlag (0,25 procent av arbetsgivaravgifterna) blir inbetalade belopp från 1999 till och med 2007 22 274 miljoner kronor. Totalt för de aktuella 18 åren 35 690 miljoner kronor eller i genomsnitt 1 982 miljoner kronor per år.

Med undantag för de första fyra åren på 1990-talet, då vi hade extremt många konkurser till följd av bank- och fastighetskrisen, har staten haft kraftiga överskott på lönegarantin. Både 2006 och 2007 har överskottet uppgått till över 2 miljarder per år. Sannolikt så också för 2008.

Det är således uppenbart att här föreligger skatteintäkter, som staten använder till annat än utbetalningar av lönegaranti till personer som drabbas av konkurser eller företagsrekonstruktioner.

Det ska också särskilt konstateras att inbetalningarna grundas på alla löneutbetalningar i företagen, således inklusive löner till ägare och ledning. När det sedan blir aktuellt med utbetalningar av lönegarantin kommer ägare och ledning inte i åtnjutande av lönegarantin på grund av bestämmelserna i lönegarantilagen och förmånsrättslagen. Med andra ord är dessa delar av inbetalningarna inget annat än en skatt.

Vi ska naturligtvis bibehålla vår lönegaranti vid konkurser och företagsrekonstruktioner. Men uppenbarligen skulle det bli ett bättre system för företagen att lyfta ut detta från statens budget och göra ett rent försäkringssystem, där inbetalningarna från arbetsgivarna ska täcka utbetalningarna till drabbade arbetstagare och givetvis även företagets ägare och ledning. Hur detta system ska utformas i detalj måste naturligtvis utredas närmare liksom vem som ska administrera systemet. Både Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen är väl tänkbara i detta sammanhang men kanske i första hand

Kammarkollegiet, som redan ombesörjer olika försäkringsfrågor.

Åtskillnad bör göras mellan premier för en obligatorisk och offentlig försäkring och skatter. Det är inte acceptabelt att staten på sätt nu sker tar in arbetsgivaravgifter, som uppenbarligen inte är något annat än skatter och använder dessa medel till annat än vad som i varje fall anges när man talar om arbetsgivaravgifter. En förändring måste således till.

Sammanfattningsvis kan lönegarantin ganska enkelt göras om till en obligatorisk och offentlig försäkring, där avgifterna för företagen motsvaras av de utbetalningar som görs till anställda i företag, som försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner.

G64. Återbetalningsvillkor för gäldenärer som går från bidrag till egen försörjning

Motionär: Mikael Trolin, Dalarö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att landsmötet uttalar som sin mening att Folkpartiet liberalerna bör verka för att det blir en ökad differentiering av återbetalningen för de av kronofogdens restförda (gäldenärer), som går från bidragsförsörjning (inklusive a-kassa), till försörjning av eget arbete. Den restförde bör alltså få behålla en större del av inkomsten som förbehållsbelopp. Dessa regler gäller för kronofogden, men bör ytterligare ökas för att ge än större incitament att individen ska gå till egen försörjning.

För att få jämlikhet i Folkpartiet liberalernas socialpolitik behövs ett mera medvetet förhållande till samhälllig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhällliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.

En allt större andel av de svenska medborgarna återfinns i kronofogdens register med restförda skulder. Detta leder till stora kostnader och problem för samhället. Både för de individer som dragit på sig skulderna och för de företag, institutioner och enskilda som inte får ut sin betalning.

För de individer som ådragit på sig skulder uppkommer kännbara begränsningar, som att ej kunna skaffa sig ett boende, ta ett lån, handla på kredit eller skaffa telefonabonnemang. Till detta tillkommer att många arbetsgivare undersöker de arbetssökandes privatekonomiska omständigheter. Man menar att någon som dragit på sig skulder även kan vara olämplig som anställd.

Detta riskerar att förpassa en skuldbelagd individ till en destruktiv spiral med hopplöshet, förtvivlan och minskade möjligheter att komma tillbaka in i samhällsekonomin. Vilket i sin tur kan få social utslagning, missbruksproblem, ohälsa, kriminalitet och socialbidragsberoende till följd. Omständigheter som leder till stora ytterligare kostnader för samhället.

Till detta ska läggas det mänskliga lidande som följer i form av söndrade familjer och utsatta barn, något inte kan mätas i pengar.

Det är därför av största vikt att statsmakten agerar så att ekonomiska problem för individer hanteras på bästa och kostnadseffektivaste sätt, sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Eftersom "arbetslinjen" är den allt förhärskande i alliansregeringens politik är det av största vikt att de åtgärder som utför även syftar till att så många som möjligt erbjuds rimliga förutsättningar att arbeta. Det har kommit många vittnesmål om att människor som försökt betala tillbaka skulder känner "hopplöshet och blir uppgivna" när de märker att skulderna inte minskar på grund av uppkomna räntor. Det är därför viktigt att arbete ger utslag i form av förbättrad ekonomi för de enskilda. Annars riskerar de ekonomiska påfrestningarna på enskilda och familjer att slå ut hela familjeenheter. För samhället är det alltid mer lönsamt att individer lever på egen försörjning.

Resurser bör läggas på forskning om hur man gör "arbetslinjen" tillgänglig för så många som möjligt, samt att det görs kraftfulla insatser mot alla hinder. Diskriminering på grund av hudfärg, kön, sexuell läggning, ekonomiska omständigheter, etnicitet eller religion ska förhindras i form av skärpt lagstiftning.

Ett icke humanistiskt förhållningssätt från statsmaktens sida gentemot de ekonomiskt svagaste riskerar att öka utanförskapet, snarare än att minska det.

Fördjupande resonemang:

Under Swedbanks seminarium om "det ekonomiska tillståndet i Sverige" i mars 2007 talade den förre Volvochefen och styrelseordföranden i Kinneviksgruppen P. G. Gyllenhammar om behovet av tydliga spelregler för företagande och medarbetare i företag. Han talade där om "belöningar" och "uteblivna belöningar", när medarbetare har presterat respektive har misslyckats att prestera. P. G. Gyllenhammar, som under decennier varit en av våra mest framgångsrika företagsledare nationellt så väl som internationellt, nämnde inte med ett enda ord "straff för utebliven prestation". Kanske är det så att den erfarna företagsledaren funnit att de flesta människor reagerar bättre på stimuli än på rädsla för bestraffning. Enligt ett sådant resonemang borde det vara logiskt att konstruera ekonomiskt system som uppmuntrar, snarare än bestraffar.

G65. Uppföljning av ärende om Håkan Lans

Motionär: Lars Henric Ekstrand, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att alliansregeringen följer upp ärendet Håkan Lans. Det är utomordentligt viktigt på både moraliska, juridiska och ekonomiska grunder att skydda en framstående svensk uppfinnare. Det borde finnas bättre förutsättningar att få rättvisa mot Pentagon med den nya amerikanska administrationen. Ärendets nuvarande status bör klargöras, och ny regeringsframstöt hos Obamaregeringen vid behov göras.

Den svenske uppfinnaren Håkan Lans uppfann bl.a. datormusen och tekniken bakom färggrafiken på datorskärmar. Lans har dömts att betala över 100 miljoner kronor i en rättegång i USA, men ny rättegång pågår. Tvisten handlar om en världsuppfinning, patentet på färggrafik till datorer. Efter påstötningar från den förra svenska regeringen tog amerikansk domstol åter upp fallet.

Åtskilliga globala företag, bl.a. Compaq, Gateway och Hewlett Packard, samt Pentagon använde Lans mjukvara utan att betala royaltys och gjorde därmed patentintrång. Lans

stämde genom amerikansk advokatbyrå dessa företag. En av advokatbyråerna AM & S delägare, Louis Mastriani, arbetade mest med Håkan Lans mål. Enligt uppgifter i svenska media, bl.a. Östgöta Correspondenten och TV4, kom Mastriani med ett flertal oriktiga uppgifter. "Jag var omgiven av advokater som fått flera miljoner i ersättning men som inte gjorde sitt jobb", säger Håkan Lans i ett domstolsförhör. Han skaffade en ny advokat, Forrest Hainline, som överklagade beslutet om rättegångskostnaderna. Det hände ingenting utan ärendet blev liggande hos domstolen. Dröjsmålet blev så uppseendeväckande att både den förra svenska regeringen, genom näringslivsminister Leif Pagrotsky, och EU, genom parlamentsledamöterna Göran Färm från Norrköping, Carlos Cabeza y Westendorp och Erika Mann, protesterade.

Bo Holmström vid TV4-nyheterna (20 mars 2009) fick från UD och svenska ambassaden i Washington ut samtliga handlingar i ärendet inklusive de av den amerikanska regeringen hemligstämplade eftersom de faller under den svenska offentlighetsprincipen. Handlingarna visar att den dåvarande svenska regeringen vid flera tillfällen använde ett mycket skarpt språkbruk, nästan okänt i diplomatiska sammanhang i västvärlden. Man begärde bl.a. att advokat Mastriani skulle lagföras och att brotten ej skulle preskriberas. Detta utlovades av Bushregeringen. Den bröt omedelbart sitt ord och preskriberade åtal mot advokat Mastriani samt de amerikanska dataföretagen. Dessutom hemligstämplade man samtliga handlingar i ärendet. Sannolikt var det för att skydda Pentagon. Den 25 mars fortsatte förhandlingarna i amerikansk domstol där det förhoppningsvis kommer att redas ut om Lans advokat begått mened för rätten. Om han skulle fällas riskerar han flera års fängelse. Utgången av domstolsförhöret är en fråga om liv och död för både advokatbyråerna och Håkan Lans. Han blir ruinerad om han förlorar. Advokatfirmorna kan få yrkesförbud i USA och riskerar att få betala över tre miljarder kronor i skadestånd om de förlorar.

G: Rättspolitik

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Partistyrelsen har i det nedanstående försökt utmejsla ett program för att fler ska få tryggare och bättre liv samtidigt som färre personer tillåts att förstöra sitt eget och andras liv. Det är viktigt att fler människor får uppleva den trygghet som staten är satt att garantera. Det handlar om våra grundläggande värderingar, om vad som är rätt och fel i mänskliga beteenden. Det gäller vårt ansvar för att arbeta för ett civiliserat samhälle för alla. För oss liberaler är denna del av samhällskontraktet viktig. Alla kan bidra till ett tryggare Sverige, men det är endast staten som ska bekämpa brott och ansvara för en fungerande rättsordning i övrigt.

Det finns inga enkla lösningar på stora samhällsproblem. Kriminalitet och otrygghet är en utmaning för politiken. Målkonflikterna är många och avvägningarna svåra vilket ställer särskilda krav på oss liberaler att svara upp mot. Att blunda för verkligheten är inte en acceptabel lösning. Utmaningarna måste mötas med balanserade åtgärder för att säkerställa goda ändamål, bra proportionalitet och tillräcklig effektivitet i våra förslag.

Den rättspolitiska programgruppens förslag fokuserar på hur en effektivare brottsbekämpning kan se ut. Det handlar om hur vi tidigt stoppar unga från att fastna i kriminella banor och hur grovt kriminella ska få det svårt att bedriva sin brottslighet. Motionärerna har bidragit med andra viktiga idéer. Politiken som presenteras här nedan är inte allomfattande, utan andra viktiga förbättringsförslag på rättsområdet har Folkpartiet tidigare redovisat i andra sammanhang.

En viktig del av rättspolitiken som också har hanterats i detta sammanhang är civilrätten. Här har partistyrelsen eftersträvat lagar och regler som gör att människor på ett så smidigt sätt som möjligt kan leva tillsammans i samhället, med respekt för varandras olikheter och ett starkt skydd för svagare parter.

Yttrande över programförslaget samt motionerna

Brottsofferfrågor

Programpunkt 1–9 samt motionerna G1–G3, G4 yrkande 1 och G5–G13

I Sverige anmäls varje år över en miljon brott. Bakom den anonyma siffran finns brottsoffer. Det är människor som utsatts för en annan individs missdåd men som även i förlängningen är offer för samhällets otillräckliga brottsförebyggande och brottsbekämpande insatser. Brottsoffrens chanser till upprättelse måste öka och fokus ska sättas på brottsoffren, de har rätt att få samhällets fulla stöd på vägen tillbaka från en ofta omskakande upplevelse. Men det är också avgörande att satsa på brottsförebyggande åtgärder och på behandling och arbete under tiden i kriminalvården. Återfallen i brott måste minska. Utan tillräckliga insatser för dem som har fastnat i brottslighet, kan det aldrig bli färre brottsoffer.

Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag i punkterna 1–4 bifalls.

I **motion G1** menar motionären att skadestånd kan ha en stor symbolisk betydelse för brottsoffret och underlätta bekostandet av behandlingsinsatser, men att reglerna gällande utbetalning i dag inte är acceptabla. Motionären vill därför, i yrkande 1, att Folkpartiet ska verka för att staten förskotterar alla av domstol på materiella grunder utdömda skadestånd till brottsoffer avseende personskador. Motionären vill också, i yrkande 2, att brottsoffer alltid ska få det av domstol på materiella grunder utdömda skadeståndet utan jämkning eller nedsättning. Motionären vill, i yrkande 3, att regeln i 10 § brottsskadelagen om självrisk på skadeståndet avskaffas. Motionären menar att om vi menar allvar med att sätta brottsoffret i centrum, så måste dessa regler ändras.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att det måste bli enklare för brottsoffer att få ut skadestånd. I punkt 1 föreslår programgruppen just att det ska vara staten som först betalar ut skadeståndet och att det ska utredas hur vi på ett bättre sätt kan garantera att brottsoffren snabbt får ut hela skadeståndet. Partistyrelsen menar att en sådan utredning också kan behandla de viktiga och mer detaljerade frågorna som motionären tar upp i yrkande 2 och 3. **Partistyrelsen föreslår att motion G1, yrkandena 1–3 anses besvarad.**

I **motion G2** välkomnar motionärerna partistyrelsens fortsatta engagemang för rättspolitiken, men menar att vissa av förslagen är på en detaljnivå som hade kunnat hanteras på annat sätt. Motionärerna har en rad förslag på ändringar av olika programpunkter och partistyrelsen behandlar dessa yrkanden vartefter de berör varje programpunkt. I **motion G2, yrkande 1**, vill motionärerna inte att kommunala skyddshandläggare ska införas, de menar att detta är en långtgående och oklart definierad utökning av det kommunala uppdraget. Motionärerna vill därför att punkt 3 ska strykas.

Partistyrelsen har förståelse för motionärernas synpunkt om att kommunerna inte ska fungera som allmän lots i rättsystemet. Dock är det inte riktigt detta som föreslås. I stället

ningsutredningens förslag (SOU 2008:81), som programgruppen hänvisar till i texten på sidan 14, redogörs för att det i dag saknas samordning inom kommunen och mellan kommunen och andra myndigheter. Utredningen menar att insatser därför görs planlöst och i en tid då brottsoffret är som allra mest sårbart och då vissa, som är förföljda, kan behöva extra skydd. Det finns därför ett behov av att brottsofferstödet blir bra från början och därför skulle kommunerna kunna inrätta särskilda skyddshandläggare, som blir en länk mellan brottsoffret och kommunala funktioner, myndigheter och ideella organisationer. Liksom utredningen påpekar, skulle en sådan länk bli extra viktig om brottsoffret tvingas flytta till en annan ort. Redan i dag har ju kommunen, enligt socialtjänstlagen, en skyldighet att hjälpa brottsoffer och deras närstående. Partistyrelsen menar att det är viktigt med insatser som hjälper och stödjer brottsoffer, som ju redan är utsatta och att förslaget om att inrätta kommunala skyddshandläggare rymmer inom det ansvar som kommunerna redan har i dag. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 1, avslås.**

I motion G2, yrkande 2, vill motionärerna säkerställa brottsofferinformation på de nationella minoritetsspråken och andra språk, och vill därför lägga till en sådan mening i punkt 4: ”Information måste också kunna ges på de nationella minoritetsspråken samt, där så krävs, även andra språk.”

Partistyrelsen delar uppfattningen att informationen bör ske på flera språk. Programgruppens förslag i punkt 4 handlar om att brottsoffer måste få begripliga beslutsmotiveringar när förundersökningar läggs ned eller åtal inte väcks och att det annars kan innebära ytterligare en kränkning för brottsoffret – först att ha utsatts för ett brott och sedan inte ens förstå avslagsmotiveringen. Här har rättsväsendet redan gjort en del förbättringar, men det behövs mer, bland annat så att språket bli ännu mer lättförståeligt. När det gäller information om dessa typer av beslutsmotiveringar, så kan den ges på annat språk redan i dag, men det finns ingen skyldighet att de ska skrivas på andra språk än svenska, finska, meänkieli eller samiska. Just rätten att få beslutsmotiveringar m.m. på dessa tre sistnämnda minoritetsspråk, har nyligen förstärkts genom alliansregeringens förslag till proposition Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158).

Genom detta förslag, från Integrations- och jämställdhetsdepartementet, har enskilda som saknar juridiskt biträde, dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Partistyrelsen menar dock att om det skulle införas en skyldighet för rättsväsendet att ge brottsofferinformation och beslutsmotiveringar på alla språk, utöver det som gäller i dag, så skulle det kunna innebära omfattande insatser. När det gäller allmän brottsofferinformation, och information för den som utsatts för vissa brottstyper som t.ex. sexualbrott, så finns detta redan i dag bland annat i broschyrer och blanketter på ett antal olika språk via bland andra brottsoffermyndigheten. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 2, avslås.**

I motion G3 vill motionären att Folkpartiet ska verka för ett återupprättande av den allmänna rättshjälpen så att det blir ekonomiskt möjligt för privatpersoner att driva tvistemål i svenska domstolar. Motionären vill att vi återgår till att privatpersoner i första hand ska kunna erhålla allmän rättshjälp till sina egna rättegångskostnader, och att rättsskydds försäkringen ska utgöra skyddet mot att drabbas av en motparts

rättegångskostnader. Motionären menar att det är en grundläggande liberal princip att alla medborgare ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol, oavsett ekonomiska förutsättningar.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att rättshjälpen skulle behöva förstärkas. En sådan reform skulle, vilket också motionären tar upp, vara kostsam och i det rådande ekonomiska läget kan det dock bli svårt att genomföra. Men partistyrelsen menar att det är en viktig princip, vilket också Folkpartiet tidigare har drivit bland annat genom riksdagsmotioner. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G3 anses besvarad** på så sätt att en ny punkt införs i förslaget till rättspolitiskt program, i enlighet med partistyrelsens förslag. **Partistyrelsen föreslår att en ny punkt införs** efter programpunkt 4 och att den nya punkten ges följande innehåll: ”**Förstärk rättshjälpen.** Det är en grundläggande liberal princip att alla ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol, oavsett storleken på plånboken. Dagens regler om allmän rättshjälp för tvistemål är för snäva.”

I motionerna G4 yrkande 1 och G5 vill motionären att rättssäkerheten för brottsoffer ska stärkas genom ett antal åtgärder. **I motion G4 yrkande 1** vill motionären att bandspelare ska användas i polisens anmälningrum för att stärka rättssäkerheten. Motionären menar att i dag tas bara den skriftliga anmälan upp och det som sägs muntligen glöms bort eller förvanskas. Motionären menar därför att det är viktigt både för anmälaren och polisen, att upptagen anmälan blir dokumenterad av en bandspelare. **I motion G5** menar motionären att rättssäkerheten måste stärkas för brottsoffer som är fattiga, gamla pensionärer och personer som kan ha svårare att förstå det juridiska språket och inte har råd att anlita advokat. Motionären jämför med den hjälp av en advokat som en brottsling kan få, medan ett brottsoffer med dåliga juridiska kunskaper får klara sig själv, bland annat med att yrka skadestånd. Motionären vill, i yrkande 1, att Folkpartiet verkar för att brottsoffer får göra sin anmälan hos polismyndigheten med bandspelare påslagen i anmälningrummet. Motionären vill också, i yrkande 2, att brottsoffret ska få tala med polisutredare och få rättshjälp samt få sin sak prövad i domstol samt att kompetensen höjs hos lagmännen i tingsrätterna. Motionären vill också, i yrkande 3, att lagmännen ska kalla in specialist, då de själva inte behärskar ämnet och om lagmännen begär tjänstefel ska de få ansvara för det.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att olika personer kan vara än mer utsatta som brottsoffer och behöva ytterligare stöd. Partistyrelsen instämmer också med vikten av ökad rättssäkerhet för brottsoffren och att detta ska gälla genom hela rättskedjan. Programgruppen tar upp just detta i punkt 2, där det framkommer tydligt att brottsoffer alltid ska prioriteras och att brottsoffrets rättigheter ska ges samma prioritet som den misstänktes. Partistyrelsen menar att en sådan åtgärd skulle kunna vara bandspelarprioritering vid polisanmälan. I programgruppens textavsnitt, sidorna 13–14, framgår också att det i domstolarna måste finnas kunskap om hur brottsoffer kan reagera. **Partistyrelsen föreslår att motion G4 yrkande 1 och G5 yrkande 1 och 2 anses besvarade.** När det gäller lagmännens kompetens och ansvar för tjänstefel, så menar partistyrelsen att de regler som redan finns i dag, med bland annat ansvar för tjänstefel, är tillräckliga. **Partistyrelsen föreslår att motion G5 yrkande 3 avslås.**

Programgruppens förslag i **punkterna 5–9** tar upp frågor om kameraövervakning, stöd till brottsoffer under rättspro-

cessen genom målsägandebitråde, m.fl. brottsofferfrågor och till viss del gällande sexualbrott. Partistyrelsen behandlar här både dessa punkter i programgruppens förslag och de motioner som direkt, eller på ett mer allmänt sätt faller in under detta område.

Partistyrelsen delar programgruppens förslag i punkt 5, om att kameraövervakning i brottsbekämpande syfte behövs, kombinerat med ett starkt skydd för den personliga integriteten. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkten 5 bifalls.**

I **motion G6, yrkande 1**, vill motionärerna att den kameraövervakning som sker på olika platser ska samordnas i s.k. trygga stråk från stadskärnan ut till bostadsområdena. På det sättet menar motionärerna att det blir tydligt var övervakningen sker och att den enskilde då själv kan välja var hon vill röra sig. Motionärerna vill därför att en mening om detta läggs till i punkten 5: "Kommuner med mycket kameraövervakning ska sträva efter att samordna denna i s.k. 'trygga stråk'."

Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att detta kan vara en bra idé. Dock menar partistyrelsen att punkten 5 redan är ganska omfattande och att det står i punkten att "det ska finnas kartor som visar vilka platser och lokaler som är övervakade". På det sättet blir det ju, vilket motionärerna eftersträvar, tydligt för den enskilde personen var övervakningen finns. **Partistyrelsen föreslår att motion G6, yrkande 1, anses besvarat.**

I **motion G2, yrkande 3**, vill motionärerna att punkt 5 tydliggörs genom en textändring där punktens tre första meningar stryks och ersätts enligt yrkandet: "Kameraövervakning behövs – men reglerna behöver stramas upp. Kameraövervakning kan i många fall vara effektiv, men det måste också finnas tydliga regler mot missbruk."

Partistyrelsen menar att det är bra att programgruppens förslagspunkt anger just exempel på behovet av kameror i tunnelbanan m.fl. ställen samt att partistyrelsen delar programgruppens bedömning att det behövs både tydligare regler och mindre krångel och att programgruppens text därför bör stå kvar. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 3, avslås.**

I **motion G7** instämmer motionären i att kameraövervakning bör användas i syfte att förebygga och lättare klara upp brott, men betonar behovet av ett starkare skydd för den personliga integriteten. Motionären vill därför tydliggöra att inspelat material bara ska få lagras högst en vecka, förutom när det finns en konkret misstanke om brott.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att det är viktigt med regler för hur länge inspelat material får lagras. Dock menar partistyrelsen att det inte här är lämpligt att ta ställning till exakt hur länge detta ska ske eller att detta särskilt ska anges i programpunkten 5. Partistyrelsen understryker också att Folkpartiet i och med det integritetspolitiska program som antogs på partirådet i oktober 2008 har en rad konkreta förslag för hur lagstiftningen om kameraövervakning ska bli mer rättssäker. Bland annat arbetar Folkpartiet för en obligatorisk utbildning för den som är ansvarig för tillståndspliktig kameraövervakning. Samma utbildning ska också erbjudas den som ansvarar för kameraövervakning som enbart är anmälningspliktig. Redan i dag anser också Folkpartiet att lagstiftningen bör ändras så att den som fått sitt privatliv kränkt på grund av att inspelat material hamnat i orätta händer alltid ska kunna utkräva skadestånd direkt

av tillståndshavaren, även om det inte kan bevisas vem som orsakat att materialet kommit på drift. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G7 anses besvarad.**

Partistyrelsen delar programgruppens förslag om de tydligare regler på brottsoffrens sida som föreslås i punkterna 6–7, och som handlar om sexualbrott. Partistyrelsen instämmer med att vi måste minska riskerna för återfall i sexualbrott, och att en väg att gå kan vara att införa obligatorisk eftervård för sexualbrottsdömda. Det är också viktigt att utöka möjligheterna att få målsägandebitråde gällande sexualbrott. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 6–7 bifalls** (med en smärre språklig korrigering i punkt 7).

Några motioner innehåller förslag på insatser relaterat till våld mot kvinnor och sexualbrott, men de handlar inte ändringar just i programgruppens punkter. Partistyrelsen väljer dock att behandla dessa motioner här, i anslutning till programgruppens förslag i punkterna 6–7.

I **motion G8** vill motionären att våldtäktslagstiftningen ändras så att den tydligare bygger på att samtycke faktiskt har lämnats innan sexuellt umgänge. Gärningsmannen ska kunna fällas om åklagaren kan bevisa att samtycke inte har lämnats. På det sättet menar motionären att fokus i domstolen kommer att ligga på frågor till gärningsmannen och inte, som i dag, på brottsoffret. Motionären vill att en ny punkt läggs till med lydelsen: "Kriminalisera sexuella handlingar som sker olovligen och utan samtycke."

Partistyrelsen instämmer med motionären i att våldtäktslagstiftningen måste bygga på antagandet att en person är tillgänglig för sex först när denne gett sitt samtycke. Dock kan det finnas olika uppfattningar om hur detta ska ta sig uttryck i själva lagstiftningen. Partistyrelsen menar att dagens lagstiftning just bygger på att sexuella handlingar som sker olovligen och utan samtycke är kriminaliserade. Däremot är det oftast fråga om svåra fall där ord står mot ord och där det är viktigt att rättens ordförande griper in om det ställs irrelevanta frågor. Folkpartiet har, bland annat genom motioner i riksdagen och i rapporter, drivit att det behövs utbildning för hela rättsväsendet och även domare, gällande sexualbrott och hur dessa brottsoffer kan reagera. Sådan utbildning har också genomförts på flera håll. Att införa en "samtyckesparagraf" i våldtäktslagstiftningen kan riskera att sätta ännu mer fokus på brottsoffret och det skulle behövas noga överväganden hur en sådan bestämmelse skulle utformas på bästa sätt. Partistyrelsen är i dagsläget inte beredd att förespråka en ändring men välkomnar den utredning som alliansregeringen har tillsatt och som ska se över våldtäktslagstiftningen (justitiedepartementet, utredningsdirektiv 2008:94). Utvärderingen ska bland annat se över just "samtyckesfrågan" och begreppet "hjälplost tillstånd". Partistyrelsen menar att det finns all anledning att återkomma med ett ställningstagande i samband med att utvärderingen presenterar sitt förslag. **Partistyrelsen föreslår att motion G8 avslås.**

I **motion G9** vill motionären att förslaget till rättspolitiskt program ska kompletteras med ett avsnitt om hedersrelaterade brott och våldtäkter. Motionären lyfter fram rapporter och regeringens och riksdagens handlingsplan mot bland annat mäns våld mot kvinnor, och menar att det rättspolitiska programmet kan vidareutveckla de förslagen.

Motionären vill därför att landsmötet ska uppdraga åt partistyrelsen att komplettera det rättspolitiska programmet med avsnitt om hedersrelaterade brott och om våldtäkter.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att detta är mycket viktiga frågor som Folkpartiet har drivit länge och som det är viktigt att fortsätta driva. Dock har programgruppens förslag ett tydligt fokus på ungdomsbrott, brottsofferfrågor och organiserad brottslighet. Att, som motionären förespråkar, visa ”att vi har ett fullödigt rättsprogram, som täcker in alla väsentliga brottsområden”, skulle innebära att programmet behöver göras mycket mer omfattande. När det gäller just hedersrelaterade brott och våldtäkter, har vi, precis som motionären påpekar, och som programgruppen skriver i texten på sidan 15, alliansregeringens – av riksdagen godkända – omfattande handlingsplan med 56 åtgärder inom detta område. Handlingsplanen är ett tydligt avtryck i konkreta insatser, och där Folkpartiets politik har fått ett brett genomslag. Programgruppens förslag tar upp folkpartikrav som inte finns med i handlingsplanen, bland annat förslaget om obligatorisk eftervård för sexualbrottslingar, ett förslag som finns i den folkpartirapport som motionären hänvisar till. **Partistyrelsen föreslår att motion G9 anses besvarad.**

I **motion G10** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att tillsätta en nationell granskningskommission för att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden. Motionären menar att det är viktigt med vederhäftig och samlad kunskap om hur rättsväsendet fungerar när det gäller våldtäkter och påpekar att endast en liten andel av de våldtäkter som anmäls leder till åtal. Motionären menar att brottsoffrets möjlighet att få rättvisa till stor del beror på förundersökningens kvalitet men att det saknas analyser av bristerna i den rättsliga hanteringen av våldtäkter. Motionären menar att ett granskningssystem kan höja kvaliteten och ge större överensstämmelse i arbetet mellan olika polisdistrikt och åklagarkammare.

Partistyrelsen instämmer med motionären att det finns problem med rättsväsendets hantering av sexualbrott. Alliansregeringens – av riksdagen godkända – handlingsplan tar upp en mängd åtgärder för att komma tillrätta med detta, och ett antal uppdrag har lagts på de berörda myndigheterna och sjukvården bland annat för ett bättre samarbete och brottutredningar. Men precis som motionären påpekar, kan det vara värdefullt med en genomgripande, nationell granskning och att Folkpartiet i olika sammanhang driver på för detta. **Partistyrelsen föreslår att motion G10 bifalls.**

I **motion G11** vill motionären att tillsynsmyndigheter eller motsvarande utövar tillsyn över kvinnojourer som har olika boendeformer i sin verksamhet. Motionären menar att det framkommit att det förekommer missförhållanden vid kvinnojourer och att deras verksamhet bedrivs helt utan insyn och tillsyn från samhället. Motionären menar att tillsyn behövs också för att försvara kvinnojourernas viktiga och i många fall nödvändiga arbete, och bevara deras legitimitet och trovärdighet mot allmänheten.

Partistyrelsen delar motionärens beskrivning och är därför mycket positiva till den utvärdering av kvinnojoursverksamheten som alliansregeringen beslutade om i juni 2008. På initiativ av Integrations- och jämställdhetsdepartementet fick Socialstyrelsen, i dialog med Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS) och Sveriges kvinnojourers riksförbund (SKR), i uppdrag att utvärdera arbetssätt och metoder som används av kvinnojourer i deras arbete med våldsutsatta kvinnor och deras barn. Utvärderingen ska fungera som ett led i kvinnojourernas kvalitetssäkringsarbete. Med ökad kunskap om hur kvinnojourerna arbetar och om

det som fungerar bra eller mindre bra, kan eventuella vidare åtgärder tas fram. **Partistyrelsen föreslår att motion G11 anses besvarad.**

Programgruppens förslag **punkt 8** handlar om att barn som bevittnar våld ska ses som brottsoffer fullt ut. Partistyrelsen menar att detta är en viktig fråga för att sätta barnen i centrum och tillvarata deras rättigheter fullt ut. I **motion G2 yrkande 4**, vill motionärerna införa ett tydliggörande och ändring i programgruppens förslag punkt 8: ”Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer” och motionärerna vill att konsekvensändringar görs i övriga delar av texten. Partistyrelsen instämmer med programgruppens syfte och anser i likhet med motionärerna att ett tydliggörande behövs. Det handlar inte om att barn som bevittnat våld rent allmänt ska ses som brottsoffer, utan om just de barn som bevittnat våld inom familjen. **Partistyrelsen föreslår att motion G2 yrkande 4 bifalls** med den ändringen att den fetstilta texten i programpunkt 8 blir ”**Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer fullt ut**”.

I **motion G12** betonar motionären hur illa barn far som bevittnar våld mellan föräldrar. Motionären vill därför att Folkpartiet ska verka för att barn som är närvarande när ett våldsbrott begås ska betraktas som målsägare/brottsoffer och därigenom kunna få del av det stöd som ges till brottsoffer. Partistyrelsen instämmer med motionären om att detta behövs, och det är just en sådan ändring i reglerna som programgruppen föreslår i punkt 8. **Partistyrelsen föreslår att motion G12 anses besvarad.**

Programgruppens förslag i **punkt 9** handlar om fridskränkningens brotten och att de ska utvärderas, särskilt för att ändra det förhållandet att en del av brotten som ingår kan hinna preskriberas. Partistyrelsen instämmer med programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkten 9 bifalls.**

I **motion G2, yrkande 5**, vill motionärerna utvidga punkt 9 med en text om att göra fridskränkningens brott könsneutralt. Motionärerna menar att detta brott i dag är den enda bestämmelse som har olika brottsrubriceringar för kvinnor och män.

Partistyrelsen menar dock att den uppdelning som gäller i dag behövs och vill göra ett förtydligande: Dagens regler är uppdelade i två delar, brottsbalken har två olika brottsrubriceringar i 4 kapitlet, 4 a §: ”Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4 eller 6 kap. mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för *grov fridskränkning* till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska i stället dömas för *grov kvinnofridskränkning* till samma straff.”

Detta innebär alltså att brottet *grov fridskränkning* är könsneutralt och även avsett att t.ex. kunna användas om en vårdnadshavare fridskränker ett barn eller annan familjemedlem. Eller om en person i ett samkönat förhållande fridskränker den andra parten. När det gäller brottet *grov kvinnofridskränkning* så tillkom detta för att synliggöra de fall av fridskränkningar – som fortfarande utgör en klar majoritet – där det handlar om att en närstående eller tidigare närstående man fridskränkt en kvinna. Folkpartiet har tidigare varit

positivt till detta och i riksdagsmotioner bland annat drivit en skärpning av straffet för fridskränkingsbrott. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 5, avslås.**

I **motion G13** vill motionären att det rättspolitiska programmet kompletteras med ett avsnitt om hur våld och övergrepp mot äldre kan förebyggas och hur äldre brottsoffer ska kunna få den vård, behandling och rehabilitering de behöver. Motionären menar att precis som andra grupper i samhället, drabbas äldre av en rad olika typer av brott men att det är tabubelagt att tala om dem samt att konsekvenserna är allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att detta är mycket viktiga frågor som Folkpartiet ska driva. Dock har programgruppens förslag ett tydligt fokus på ungdomsbrott, brottsofferfrågor och organiserad brottslighet. Frågan om särskilt äldre brottsoffer skulle visserligen kunna inrymmas som en egen punkt under brottsofferavsnittet, men partistyrelsen menar att detta är en fråga som skulle kunna behöva mer utrymme än så. Inget hindrar att Folkpartiet i bland annat riksdagen, på eget initiativ, tar fram t.ex. en särskild rapport om just äldre brottsoffer. Men, programgruppens förslag kan också kompletteras med en ny punkt sist i avsnittet ”Tydligare regler på brottsoffrens sida”. **Partistyrelsen föreslår att motion G13 bifalls och föreslår att en ny punkt läggs till efter programpunkt 9, med följande lydelse:**

”**Särskilda satsningar på äldre brottsoffer.** Äldre personer drabbas, liksom andra, av en rad olika brott men där konsekvenserna kan bli särskilt allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet. Synliggör äldre brottsoffer och se till att deras behov lyfts fram, både när det gäller förebyggande av brott mot äldre och insatser när ett brott har begåtts.”

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** programgruppens förslag punkt 4 bifalls
5. **att** motion G1 yrkande 1 anses besvarat
6. **att** motion G1 yrkande 2 anses besvarat
7. **att** motion G1 yrkande 3 anses besvarat
8. **att** motion G2 yrkande 1 avslås
9. **att** motion G2 yrkande 2 avslås
10. **att** det efter punkt 4 införs en ny punkt införs i det rättspolitiska programmet med lydelsen:
”**Förstärk rättshjälpen.** Det är en grundläggande liberal princip att alla ska ha en verklig möjlighet att få sin sak prövad i domstol, oavsett storleken på plånboken. Dagens regler om allmän rättshjälp för tvistemål är för snäva.”
11. **att** motion G3 därmed anses besvarad
12. **att** motion G4 yrkande 1 anses besvarat
13. **att** motion G5 yrkande 1 anses besvarat
14. **att** motion G5 yrkande 2 anses besvarat
15. **att** motion G5 yrkande 3 avslås
16. **att** programgruppens förslag i punkt 5 bifalls

17. **att** motion G6 yrkande 1 anses besvarat
18. **att** motion G2 yrkande 3 avslås
19. **att** motion G7 anses besvarad
20. **att** programgruppens förslag punkt 6 bifalls
21. **att** programmet förslag punkt 7 ges lydelsen:
”**Obligatorisk eftervård för sexualbrottsdömda.** För att minska riskerna för återfall vill vi att den som dömts för ett allvarligt eller upprepade fall av sexualbrott ska kunna åläggas av domstol att följa en individuell behandlingsplan och övervakas viss tid även efter fängelsestiden. Att avvika från behandlingsplanen ska innebära sanktioner.”
22. **att** motion G8 avslås
23. **att** motion G9 anses besvarad
24. **att** motion G10 bifalls
25. **att** motion G11 anses besvarad
26. **att** programmet förslag punkt 8 ges lydelsen:
”**Barn som bevittnar våld inom familjen är brottsoffer fullt ut.** Vi menar att dessa barn inte bara ska bedömas som brottsoffer enligt socialtjänstlagen utan även enligt brottsbalken. Barnet ska kunna vara målsägande, och gärningsmannen kunna fällas också för de gärningar, bland annat misshandel (psykisk misshandel) och olaga hot, som drabbar barnet. Vi menar också att dagens regler om brottskadeersättning för barn som bevittnat våld måste ses över, så att den förälder som har misshandlat den andra föräldern inte behöver godkänna ansökan.”
27. **att** motion G2 yrkande 4 därmed bifalls
28. **att** motion G12 anses besvarad
29. **att** programgruppens förslag punkt 9 bifalls
30. **att** motion G2 yrkande 5 avslås
31. **att** en ny punkt läggs till efter programpunkt 9 med lydelsen:
”**Särskilda satsningar på äldre brottsoffer.** Äldre personer drabbas, liksom andra, av en rad olika brott men där konsekvenserna kan bli särskilt allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet. Synliggör äldre brottsoffer och se till att deras behov lyfts fram, både när det gäller förebyggande av brott mot äldre och insatser när ett brott har begåtts.”
32. **att** motion G13 därmed bifalls

Reservation

Britt-Marie Lövgren, Birgitta Ohlsson, Birgitta Rydberg
Vi reserverar oss till förmån för att motion G2 yrkande 3 bifalls.

Tidiga och tydliga insatser mot unga kriminella

Programpunkt 10–36, motionerna G14 yrkande 2 och G15–G22 samt G2 yrkande 6–13 och G6 yrkande 2

Endast ett samhälle som har förståelse för hur dåliga uppväxtvillkor, utanförskap och utsatthet skapar otrygghet och kan leda till kriminalitet, har möjligheten att minska brottsligheten. Ingen människa föds kriminell. Genom att forma en skola som ger kunskap, stöd och chanser åt alla, en medveten politik för arbete och egenmakt, en aktiv socialpolitik och stärkande av det egna ansvaret, kan grunden läggas för ett samhälle där fler individer får en bra start i livet.

Alla barn borde få växa upp utan att utsättas för brott eller själva hamna i kriminalitet. Barn och ungdomar som lever i utsatta hemförhållanden löper ofta större risk att börja med brottslighet. Förebyggande åtgärder är nyckeln till ökad trygghet, både för barnen själva och för samhället i stort. Vi behöver också starka insatser för dem som redan har begått brott. Om vi ska kunna förhindra att fler ungdomar förstör sina egna och andras liv i kriminalitet, måste vi ta tag i både brottsförebyggande insatser och tydliga åtgärder när ett brott ändå har begåtts. Programgruppens förslag i punkterna 10–36 handlar om just detta och partistyrelsen instämmer i stort med programgruppens förslag, men behandlar punkterna utefter de motioner som inkommit. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 10–11 bifalls**, dock med ett tillägg i punkt 10 som tydliggör föräldrars skyldighet att medverka i socialtjänstens utredningar.

I **motion G14, yrkande 2**, betonar motionären vikten av starkare insatser mot föräldrar som undandrar sig föräldrans ansvaret. Motionären vill att det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning och att den förälder, som på olika sätt obstruerar utredningen, ska kunna dömas för det. Motionären vill också att socialtjänsten ska informera den som anmält oro för ett barn när en utredning avslutats, vilket i dag hindras av sekretessregler. Motionären vill därför att en mening om detta läggs till i punkten 11: ”Det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning. Socialtjänsten ska informera den som anmält oro för ett barn när en utredning avslutas.”

Partistyrelsen instämmer med motionären i att det behövs starkare insatser för föräldrar som undandrar sig föräldrans ansvaret och instämmer med programgruppens punkt 10, som just tydliggör att föräldrar ska ta ansvar för sina barn. Partistyrelsen delar också motionärens synpunkt att det är viktigt att föräldrarna medverkar när socialtjänsten inleder en utredning och att det skulle vara värdefullt om den som anmält oro till socialtjänsten om att ett barn far illa, sedan kan få information om huruvida en utredning har lagts ner, för att kunna vidta nya åtgärder. Dock är partistyrelsen tveksam till att helt ställa sig bakom dessa förslag, som även har andra aspekter, inte minst med hänsyn till sekretess. Om en person som anmält oro får reda på att en utredning lagts ner, är ju detta i sig information som kan användas ”fel”. Låt säga att den som anmäler gör det av andra skäl än berättigad oro, eller helt har missuppfattat situationen – är det då rimligt att socialtjänsten ska åläggas att informera om sitt beslut till en utomstående? När det gäller föräldrars medverkan så menar partistyrelsen att den frågan bättre behandlas i förslaget till

barnpolitiskt program ”Se till mig som liten är” och att punkten 11 i det rättspolitiska programförslaget bör stå kvar oförändrad. **Partistyrelsen föreslår att motion G14, yrkande 2, anses besvarat.**

I **programpunkt 12** föreslås bland annat att mobbningen ska stoppas och att ett nytt brott införs, mobbning, efter samma modell som fridskränkningens brotten. Partistyrelsen instämmer i stort med programgruppens förslagspunkt. I **motion G2, yrkande 6**, föreslår motionärerna att de metoder mot mobbning som ska finnas i skolornas handlingsplaner ska bygga på vetenskaplig grund, och att ett tillägg om detta görs i programpunkten 12, första meningen. Partistyrelsen instämmer med motionärerna. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 6, bifalls, och att första meningen i programpunkten 12 kvarstår men att andra meningen ändras i enlighet med motionärernas förslag till text: ”Stoppa mobbningen.** Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning vars metoder ska bygga på vetenskaplig grund.” **Partistyrelsen föreslår att övriga delen av programgruppens förslag punkt 12 bifalls.**

I **motion G2, yrkande 7**, vill motionärerna att sista meningen i programpunkten 12 ska ändras till: ”Lagen om fridskränkning ska utvidgas till att omfatta alla upprepade fridskränkningar mot individer, oavsett om det sker från en närstående eller i form av mobbning i skolmiljön eller på en arbetsplats.”

Partistyrelsen delar programgruppens resonemang om att införa ett nytt brott, mobbning, och att detta kan ske utefter modellen som fridskränkningens brotten tagits fram. De gärningar som oftast utgör mobbning är var för sig redan straffbara i brottsbalken, t.ex. misshandel, ringa misshandel, olaga hot, ofredande. Vill man införa ett eget, särskilt mobbningsbrott, bör ju detta innebära att all mobbning – även mellan vuxna samt på arbetsplatser – omfattas. Grov fridskränkningens brottet kan då vara en modell att använda – d.v.s. om flera brott, som visserligen var för sig är straffbara, har utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, så är det ett eget brott. Däremot menar partistyrelsen att det är tveksamt att göra ändringar i själva fridskränkningens brotten, eftersom det är viktigt att markera den kränkning som ”närståendebrotten” innebär. Därför skulle ett eget ”mobbningensbrott” kunna införas – med fridskränkningens brotten som modell. Partistyrelsen menar också i och för sig att man inte i detta program behöver ta ställning till exakt hur ett ”mobbningensbrott” skulle utformas, både med programgruppens förslag och motionärernas så är det viktigaste att tar vi ställning för tydligare rättsliga åtgärder mot mobbning. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 7, anses besvarat.**

Partistyrelsen instämmer med programgruppens förslag i **punkterna 13–16**, om en långsiktig, nationell strategi för föräldrastöd, sänkt tröskel för insatser när unga är i riskzonen för brott, mer forskning om ungdomar på glid och satsningar på barn- och ungdomspsykiatri. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 13–16 bifalls.**

I **motion G2, yrkande 8**, vill motionärerna lägga till en mening i sist i programpunkten 15: ”Behandlingsmetoder som efter utvärdering visat sig sakna vetenskaplig grund ska inte få förekomma”. Partistyrelsen menar att punkten 15 redan visar på syftet att se till att behandlingsmetoder som fungerar bäst ska användas. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 8, anses besvarat.**

I **motion G2, yrkande 9**, vill motionärerna att programpunkten om satsningar på barn- och ungdomspsykiatri ska stramas upp, för att inte ge intryck av att neuropsykiatriska problem i allmänhet eller alla fall av DAMP eller ADHD riskerar att leda till kriminell utveckling. Motionärerna vill därför att den andra meningen i programpunkten 16 ska strykas.

Partistyrelsen delar programgruppens förslag och tydliggörande av att det finns kända riskfaktorer för kriminell utveckling, och där neuropsykiatriska problem kan utgöra några av dessa riskfaktorer. Och att det därför är viktigt med tidiga stödinsatser av flera skäl. Partistyrelsen menar att programgruppens förslag är avvägt och tydliggörande och att det finns forskning som visar att just barn som redan tidigt har allvarliga uppförandestörningar eller svårigheter i den kognitiva eller emotionella utvecklingen, löper ökad risk för senare kriminalitet. I det rättspolitiska programmet från 2005 fanns en liknande programpunkt och formulering, som landsmötet antog. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 9, avslås.**

I **programpunkterna 17–19**, föreslås insatser för unga brottsoffer och fler fältarbetare för ungas trygghet. Partistyrelsen menar att vi måste visa ungdomar att vi ser dem och inte släpper taget. Det behövs fler människor som arbetar nära ungdomarna. Det kan aldrig ersätta föräldrars och andra vuxnas ansvar för sina barn, men det är ett viktigt komplement från samhällets sida. Många gånger är de unga gärningsmännens offer också unga. Inte sällan har den som begått brott själv tidigare utsatts för brott. Vi måste bryta den onda cirkeln. Därför är det mycket viktigt att brottsutsatta ungdomar får den typ av samlad hjälp som finns hos ”Stödcentrum för unga brottsoffer”, där socialtjänsten och polisen arbetar tätt tillsammans och det är insatser för brottsoffret som står i fokus. Det är också viktigt att slå vakt om unga brottsoffers rättigheter under rättsprocessen i reglerna om målsägande-bitråde. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 18 och 19 bifalls.**

När det gäller **programpunkt 17**, om stödcentrum för unga brottsoffer, instämmer partistyrelsen med programgruppens förslag, men vill också ta fasta på det som motionärerna skriver i **motion G2, yrkande 10**. Motionärerna vill tydliggöra att stödcentrum för både unga brottsoffer och unga gärningsmän ska finnas i hela landet och att detta ska stå i programpunktens förstamening. De hoppas även att programgruppen avser att varje kommun ska kunna erbjuda stöd via ett sådant centrum, inte att det ska finnas ett i varje enskild kommun. Partistyrelsen instämmer med motionärerna att det är viktigt att även unga gärningsmän får särskild hjälp. Exempelvis den så kallade Värmdömodellen innebär att det finns ett utredningscentrum för unga gärningsmän i kommunen. Centret arbetar med tidiga interventioner och kontakter gärningspersonen, den misstänkte och eventuella vittnen inom 48 timmar, medan de inblandade fortfarande är motiverade att få hjälp. Partistyrelsen menar att de stödcentrum för unga brottsoffer som numera finns på många ställen runt om i landet, inte är samma sak som de utredningscentrum för unga gärningsmän och att det i programgruppens punkt om unga brottsoffer finns en poäng i att betona insatserna för unga brottsoffer. Med anledningen av det som motionärerna för fram vill partistyrelsen att en mening om centrum för unga gärningsmän läggs till sist i programpunkten 17. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkten 17 bifalls, med följande tillägg av en sista mening:** ”Det är

även viktigt med särskilda insatser för unga gärningsmän: vi vill se fler utredningscentrum för unga gärningsmän runt om i landet.” Med detta föreslår partistyrelsen att **motion G2, yrkande 10, anses besvarat.**

Partistyrelsen vill också i detta sammanhang göra följande tillägg. En stor mötesplats för ungdomar är olika forum på Internet – en plats där vuxennärvaron är nästan obefintlig. Där finns inga ”Morsor och farsor på stan” eller andra vuxna som pratar med ungdomarna och kan stötta dem om de utsätts för hot, trakasserier eller otrevlige ”samtal”. Men det förekommer ofta trakasserier och förtal. Partistyrelsen menar att vuxennärvaron måste öka även på Internet. Vid särskilt grova kränkningar mot barn på nätet ska allmänt åtal kunna väckas. **Partistyrelsen vill därför att en ny punkt läggs till, efter punkten 19: ”Tryggare på nätet.** En stor mötesplats för ungdomar är olika forum på Internet – en plats där vuxennärvaron är nästan obefintlig men där många ungdomar utsätts för trakasserier. Det behövs informationsinsatser till ungdomar och föräldrar om att hot och trakasserier på Internet också är brottsliga och ska polisanmälas. Vi vill också att det ska finnas motsvarigheten till fältarbetare på nätet. För att skydda barn och ungdomar mot särskilt grova kränkningar på nätet ska dessutom åklagare ha möjlighet att väcka allmänt åtal för förtal och förolämpning då brottsoffret är under 18 år.”

I **programpunkterna 20–31** föreslår programgruppen en rad insatser som handlar om tidiga och tydliga åtgärder när unga begår brott. Partistyrelsen menar att det är oerhört viktigt att insatserna görs tidigt och är bevisat effektiva. Det är viktigt att ytterligare tydliggöra föräldrarnas ansvar, det handlar till exempel om att föräldrar självklart ska närvara vid rättegångar där deras barn är åtalade, men också om att skadeståndsansvaret borde tydliggöras. Partistyrelsen instämmer med programgruppen om att huvudregeln måste vara att alla brott ska utredas, även om den som begått ett brott är under 15 år, och att polis och åklagare ska få bättre möjligheter att utreda brott som begåtts av barn under 15 år, vilket också innebär att brottoffrens ställning kan stärkas. Att polis och socialtjänst kan finnas under samma tak och ingripa snabbt är också viktigt. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 20–24 bifalls.**

I **motion G15** menar motionärerna att det rättspolitiska programmet innehåller många bra brottsförebyggande förslag och goda idéer om tidiga insatser, som dock riskeras att över-skuggas av den repressiva hållning som finns i vissa förslag. Motionärerna vill inte att föräldrars skadeståndsansvar ska skärpas och vill därför i yrkande 1 att programpunkten 22 ska strykas. Motionärerna menar att man självklart kan förvänta sig att föräldrarna ska ta ansvar för sina barn, men att det i vissa fall tyvärr finns anledning att problematisera förslaget. Motionärerna menar att många människor lever med små marginaler och risken med förslaget är att föräldrarna, av oro för den privata ekonomin, inte söker samhällets hjälp för att rädda sina barn. Motionärerna menar att inriktningen bör vara att samhället erbjuder föräldrarna stöd i sitt föräldraskap.

Partistyrelsen delar motionärernas problematisering av förslaget men anser att dagens skadeståndsregler behöver skärpas och att programgruppens förslag ändå handlar om ett ansvar upp till ett visst maxbelopp. **Partistyrelsen föreslår att motion G15, yrkande 1, avslås.**

I **motion G16, yrkande 1–3**, vill motionären att Folkpartiet verkar för att ta bort straffmyndighetsåldern, att åtgärder till följd av att barn under 18 år begår brott behandlas i

barn- och ungdomsdomstolar och att en lagstiftning gällande unga brottslingar helt inriktar sig på att sätta den unge i fokus med ett tydligt syfte att förhindra återfall. Motionären menar att dagens fasta gräns för när unga anses ansvariga för en brottslig handling, medför flera problem och att det faktum att socialtjänsten är ansvarig för insatser när barn under 15 år misstänks för brott, ger den unge ett svagare rättsskydd än om ansvaret utretts vid domstol.

Partistyrelsen väljer att behandla motion G16 här, i samband med avsnittet där programpunkten 20 finns – där partistyrelsen instämmer med programgruppens förslag att fastslå att alla brott ska utredas, även om den som begått det är under 15 år. Därmed föreslår vi ju då att dagens gällande straffmyndighetsålder behålls. Partistyrelsen instämmer därför inte med motionärens förslag att ta bort straffmyndighetsåldern. Det finns starka skäl för en straffmyndighetsålder, eftersom hela straffrättens ansvarslära bygger på att gärningsmannen har tillräcklig mognad för att kunna ta ansvar för sina handlingar. När ett barn begår en kriminell handling är detta en larmsignal som måste tas på största allvar, och som framgår anser partistyrelsen också att huvudregeln måste vara ett brott ska utredas. Mellan detta och att utdöma straffrättsliga påföljder till barn går dock en principiell gräns som inte bör överskridas. **Partistyrelsen föreslår att motion G16, yrkande 1, avslås.**

När det gäller motionärens förslag om särskilda barn- och ungdomsdomstolar, delar partistyrelsen uppfattningen att det är viktigt med särskild kompetens inom rättsväsendet när det gäller ungdomsbrottslingar och att det därför är bra med dagens huvudregel som slår fast att ungdomsbrottmål ska handläggas av domare med särskild lämplighet och kunskap om sådana mål och att målen därför handläggs vid sådana rotlar, samt att detsamma gäller för åklagarna. Motionärens tankar kring att, som partistyrelsen uppfattar det, inrätta ett helt nytt system för hur ungdomsbrottmål för alla under 18 år ska behandlas, är intressant men partistyrelsen är inte beredd att i dagsläget förespråka en sådan ändring. Partistyrelsen instämmer också med motionären om att en lagstiftning gällande unga brottslingar, som helt inriktar sig på att sätta den unge i fokus med ett tydligt syfte att förhindra återfall, är mycket viktig. Partistyrelsen menar dock att flera av programgruppens förslag just är inriktade på detta och att Folkpartiet redan verkar åt ett sådant håll. **Partistyrelsen föreslår att motion G16, yrkande 2–3, anses besvarade.**

I **motion G17** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att all systematisk brottslighet mot enskild ska polisutredas, oavsett förövarens ålder. Motionären menar att polisen i dag har restriktioner på att utreda brott när förövarna är omvändiga och för vissa brott, som ofredande och förtal, får åklagaren nästan aldrig väcka åtal ens om förövarna är vuxna och att begränsningarna blir förödande för den som utsätts för dessa brott. Motionären hänvisar till att Folkpartiet anser att alla brott ska utredas som huvudregel, oavsett förövarens ålder, men att detta alltså innebär att det i vissa fall ska finnas undantag från polisutredning. Motionären anser att undantag ibland är befogade om det rör sig om engångshändelser, men att den som utsätts för pågående systematisk brottslighet måste ha rätt att få hjälp av polisen.

Partistyrelsen instämmer med motionären om att det är viktigt att brott som ofredande och förtal utreds och att den som utsätts för systematisk brottslighet måste få hjälp av polisen. Alliansregeringen och Folkpartiet gör den största satsningen

någonsin på rättsväsendet, för fler poliser, krafttag mot ungdomsbrott och har nyligen gett Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket i uppdrag att även gemensamt vidta åtgärder för att klara upp fler s.k. mängdbrott som bland annat stölder, skadegörelse, trafikbrott och bedrägerier. Partistyrelsen menar att programgruppens förslag i punkt 20, att alla brott som huvudregel ska utredas, oavsett förövarens ålder, är väl avvägt och att det inte handlar om en uppdelning av olika brott, men att det däremot fortfarande behövs möjlighet till undantag, t.ex. med hänsyn till en persons mycket låga ålder och om brottet varit ringa. **Partistyrelsen föreslår att motion G17 anses besvarad.**

I **programpunkterna 25–26** föreslås att brott måste leda till reaktion samt att socialtjänsten alltid ska kalla barnet och föräldrarna till bedömningssamtal för vidare insatser vid en polisanmälan. Partistyrelsen delar programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 25–26 bifalls.**

I **motion G2, yrkande 11**, menar motionärerna att det i programpunkt 25 är viktigt att vara noggrann med nyanserna. Motionärerna menar att det som föreslås är en form av mildare tvångsåtgärd, men alla andra tvångsåtgärder kräver beslut i domstol. De anser att det är rimligt att överväga en mellannivå mellan frivilliga insatser och dagens mer långtgående tvångsåtgärder, men alla åtgärder mot den berördes vilja bör förutsätta domstolsbeslut. Motionärerna vill därför att punkt 25 ändras till:

”Brott måste leda till en reaktion. Frivillighet utgör i dag grunden för socialtjänstens insatser för unga som begår brott. När detta inte räcker till blir steget mellan frivillighet och tvångsåtgärder enligt lagens LVU för stort. Lagen om vård av unga bör kompletteras med utökade möjligheter för socialtjänsten att besluta om åtgärd eller behandling när unga begått brott, även när frivillighet inte föreligger. Vid allvarlig eller upprepad brottslighet bör någon form av åtgärd eller behandling vara obligatorisk. Beslut om åtgärder utan samtycke ska liksom i dag alltid underställas domstol.”

Partistyrelsen instämmer med motionärerna i att tvångsåtgärder ska, liksom i dag, beslutas av domstol. I det sammanhang som programpunkten tar upp – när det gäller sociala stöd- och påverkansinsatser för barn som begått brott och är under 15 år – finns det ju olika regler som gäller: socialtjänstens insatser som bygger på frivillighet och tvångsåtgärder enligt LVU. Det som punkt 25 handlar om är att markera socialtjänstens ansvar att agera när den som har begått brott är under 15 år. Det får anses underförstått i texten att direkta tvångsåtgärder liksom i dag ska beslutas av domstol. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G2, yrkande 11, anses besvarat.**

Programpunkten 27 handlar om att ändra sekretessreglerna i förtydligande syfte. I **motion G18** instämmer motionären om behovet av att tydliggöra sekretesslagstiftningen så att socialtjänst, polis och andra parter kan samverka kring unga som begår brott och far illa. Motionären vill dock att konsekvenserna av förändringar i sekretesslagen noga ska övervägas och påminner om skälen till att sekretess också behövs. Motionären föreslår att rektorer ska kunna få information endast om elever som begått grova brott. Motionären föreslår därför att texten i punkt 27 ändras i enlighet med motionärens förslag. Partistyrelsen instämmer med motionären och menar att motionärens förslag till text i punkt 27 tydliggör programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att**

motion G18 bifalls och att programpunkt 27 ges följande lydelse, i enlighet med motionärens föreslagna text:

”Förtydliga sekretessreglerna. En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer ska kunna få information från socialtjänsten om elever begår grova brott. Poliserna som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer. Samtidigt måste konsekvenserna av varje förändring i sekretesslagstiftningen noga utredas, då sekretessen finns för att skydda enskilda och är en viktig förutsättning för att socialtjänsten ska kunna utreda utsatta familjers situation.”

Programpunkten 28 handlar om att DNA-test ska kunna användas även för dem under 15. Partistyrelsen delar programgruppens förslag – allvarliga brott måste klaras upp, och då måste polisen ha rätt att använda moderna metoder även när den misstänkte är under 15 år. Att därför införa en möjlighet att ta bland annat salivprov för DNA-analys vid misstanke om allvarligare brott, förutsatt att detta är av stor vikt för att klarlägga brottet, kan vara en viktig åtgärd. På alliansregeringens uppdrag har en utredning lagt flera bra förslag på insatser för barn som misstänks för brott. I huvudsak bör förslagen genomföras, som bland annat innebär att polis och åklagare får bättre möjligheter att utreda brott som begåtts av barn under 15 år, att salivprov för DNA-analys får tas och att brottsoffrens ställning stärks. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkt 28 bifalls.**

Programpunkterna 29 och 30 handlar om att polisen ska få drogtesta barn under 15 år som misstänks ha använt narkotika samt att införa frivilliga drogtestar i skolan. Partistyrelsen instämmer med att det behövs tydligare insatser mot ungdomars narkotikaanvändning. Studier har visat att ju yngre man är när man börjar använda droger eller begå brott, desto större är risken för missbruk och fortsatt brottslighet senare i livet. Att satsa särskilt på åtgärder för att hindra unga att fastna i missbruk och begå brott i narkotikaberoendets spår, är därför viktigt. Ett tätt samarbete mellan polis, socialtjänst och beroendevården kan vara värdefullt. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 29 och 30 bifalls.**

Motion G15, yrkande 2 och 3, motsätter sig förslaget att låta polisen drogtesta barn under 15 år. Motionärerna vill att de meningarna i punkten 29 stryks och att texten ändras så att den betonar att ”snabba insatser från beroendevård och socialtjänst ska erbjudas när ungas missbruk upptäcks”. Motionärerna vill också att programpunkt 30, om att införa frivilliga drogtestar i skolan, ska strykas helt.

I motion G6, yrkande 2, tycker motionärerna att drogtestar i skolorna är integritetskränkande och menar att det inte finns någon empirisk grund för att de har någon effekt. Motionärerna vill att programpunkt 30 ska strykas.

I motion G19 vill motionärerna däremot att Folkpartiet ska verka för obligatoriska drogtestar i gymnasieskolan. Motionärerna menar att drogtestar i dag sker överallt inom det privata näringslivet och bör vara naturligt i den svenska gymnasieskolan. De menar också det inte skulle innebära någon kränkning av den personliga integriteten att se till att man lever i en säker miljö där unga inte far illa av narkotika. Motionärerna vill därför att programpunkten 30 ska anpassas till ”obligatoriska drogtestar i gymnasieskolan.”

I motion G20 menar motionären att det behövs möjligheter till ännu tidigare insatser i förebyggande syfte för att

hindra droganvändning och att skolan måste få utgöra en god miljö för samtliga elever. Motionären vill därför att det på högstadiet utförs drogtestar, utan förvarning, två gånger per år med en gång per termin.

Partistyrelsen kan ha förståelse för de olika motionärernas resonemang i ovan nämnda motioner – drogtestar för unga är en viktig och känslig fråga som handlar om avvägningar åt flera håll. Partistyrelsen anser att programgruppens förslag i punkterna 29 och 30 är just balanserade och avvägda. Polisen föreslås få möjlighet att drogtesta personer under 15 år som påträffas misstänkt påverkade. Förslaget kombineras med snabba insatser från beroendevården och socialtjänsten. Införandet av drogtestar i skolorna föreslås, i programgruppens förslag, vara frivilliga och bygga på ett tydligt regelverk samt samförstånd mellan skolan, föräldrarna och eleverna. Partistyrelsen delar programgruppens ställningstagande att bland annat dessa åtgärder är viktiga för att hindra att ungdomar fastnar i ett narkotikamissbruk. Partistyrelsen menar dock att det är viktigt att ta ett steg i taget och delar programgruppens förslag att drogtestar i skolorna ska vara frivilliga. Partistyrelsen menar vidare att frekvensen av testerna bör övervägas i samverkan mellan dem det berör. **Partistyrelsen föreslår att motion G15 yrkande 2 och 3, motion G6 yrkande 2, motion G19 och motion G20 avslås.**

I programpunkt 31 föreslås att fler fall än i dag, där barn under 15 år har begått allvarliga brott, ska handläggas i domstol. **I motion G15** menar motionärerna att det rättspolitiska programmet innehåller många bra brottsförebyggande förslag och goda idéer om tidiga insatser, som dock riskeras att överskuggas av den repressiva hållning som finns i vissa förslag. Motionärerna tycker att det är bra att huvudregeln ska vara att alla brott ska utredas, även om den som begått det är under 15 år. Men de menar att det är en helt annan sak att ställa barn som begått brott inför domstol och de vill därför styrka förslaget i programpunkt 31, om att detta ska ske i fler fall än i dag. Motionärerna vill att Folkpartiet i stället ska lägga kraften på att förverkliga förslagen om hur socialtjänsten kan utvecklas.

Partistyrelsen menar att det är viktigt att Folkpartiet lägger kraft på att förverkliga förslagen om en starkt socialtjänst, och delar därför i den delen motionärernas synpunkt. Däremot menar partistyrelsen att båda insatserna behövs – att ändra reglerna så att det i fler fall än i dag blir möjligt att barn under 15 år som begått allvarliga brott, kan bli föremål för en domstolsförhandling är viktigt för att kunna klarlägga ansvarförhållanden och fastställa tydliga insatser. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkt 31 bifalls samt att motion G15, yrkande 4, därmed avslås.**

I programpunkterna 32–35 föreslås tydliga insatser mot kriminella ungdomsgång. Partistyrelsen menar att det krävs samordnade insatser och en nationell strategi för att hindra nyrekryteringen till kriminella ungdomsgång och den grova, organiserade brottsligheten. Det behövs också kvalitetssäkra individuella behandlingsplaner, uppföljning och eftervård för de unga som behandlats vid SiS ungdomshem. Frigivningsförberedelserna och utslussningen från tvångsvården måste förbättras och här kan staten behöva betala mer. Samhället har inte råd – varken ekonomiskt eller mänskligt – att prioritera bort ungdomars behov av vård. **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag punkterna 32–35 bifalls.**

I motion G2, yrkande 12, menar motionärerna att mer resurser behövs till olika ”exit-verksamheter”, såsom KRIS,

och föreslår att en mening om detta läggs till i programpunkten 33. Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att det i flera fall har visat sig att organisationer som KRIS gör ett mycket värdefullt arbete, men att det också har förekommit brister. Programgruppens förslag handlar om samordnade insatser och utökat stöd till dem som vill bryta sig ur kriminella ungdomsgång och att myndigheter, kommuner och andra aktörer måste bli bättre på att underlätta detta. Partistyrelsen menar att med ”andra aktörer” kan t.ex. avses olika idéella organisationer och att det handlar om olika insatser, bland annat resurser och samverkan. Partistyrelsen menar att detta redan framkommer av programgruppens förslag. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 12, anses besvarat.**

I **motion G2, yrkande 13**, vill motionärerna att programpunkterna 34 och 35 – om att kvalitetssäkra individuella behandlingsplaner, uppföljning och eftervård samt att staten ska betala mer gällande placeringar vid SiS slutna ungdomshem – ska strykas. Motionärerna vill inte ändra rollfördelningen mellan stat och kommun när det gäller finansiering och ansvar för insatser angående SiS slutna ungdomshem. De menar att förslaget om statlig medfinansiering undergräver principen om att beslutanderätt ska kopplas till betalningsansvar.

Partistyrelsen har förståelse för motionärernas invändningar men delar inte åsikten att programgruppens förslag ska strykas. För tio år sedan infördes påföljden slutna ungdomsvård och allt fler ungdomar döms till denna påföljd, men tyvärr finns stora problem med kvalitén på vården och eftervården. För att stoppa brottspiralen för dessa unga vill programgruppen att alla intagna garanteras en individuell behandlingsplan och uppföljning efter frigivningen. Partistyrelsen delar den uppfattningen samt att förberedelserna inför frigivandet och utslussningen måste fungera bättre, och att Statens institutionsstyrelse (SiS) därför kan föreslås ta ett helhetsgrepp och ansvara för insatserna hela vägen – i samverkan med socialtjänsten.

Partistyrelsen menar, liksom programgruppen, att det är dyrt med tvångsvård av unga människor, men att det kostar mer – både i mänskligt lidande och i förlängningen rent ekonomiskt för samhället – att inte stå för den kostnaden. SiS verksamhet för ungdomar som begått brott och dömts till slutna ungdomsvård (LSU), betalas helt av staten. Den som avtjänat slutna ungdomsvård kan sedan behöva fortsatta insatser med t.ex. tvångsvård enligt LVU. Dessa insatser måste till största delen betalas av kommunerna. Här finns en uppenbar risk att kommunens ekonomi och politiska prioriteringar gör att unga kriminella sedan inte får vård under den tid de behöver.

Partistyrelsen delar programgruppens förslag att vårdkedjan måste stärkas över hela landet, och att staten i dessa fall ska ta över en större del av kommunernas vårdavgifter för tvångsvård vid SiS ungdomshem (enligt LVU) av unga som riskerar fortsatt kriminalitet. Ett ökat kostnadsansvar för staten gällande sådana fall av tvångsvård, har redan prövats i projektet MVG (Motverka våld och gäng). I det projektet har SiS och 15 utvalda kommuner på regeringens uppdrag arbetat för att förbättra sin samverkan kring ungdomar med stora behov. MVG-satsningen har omfattat ett statligt, ekonomiskt stöd/subvention till de 15 kommunerna och en satsning på särskilda samordnare som följt de unga från tiden på institution och till de insatser som ska fortsätta vid hemkomsten. En tydlig effekt av den ekonomiska subventionen var, enligt

SiS, ”att placeringarna ökat kraftigt i MVG-kommunerna. Ökningen är närmare 50 procent vilket tyder på att behoven av kvalificerade insatser är betydligt mer omfattande än man känt till tidigare.” Partistyrelsen menar att programgruppens förslag är värda att pröva. **Partistyrelsen föreslår att motion G2, yrkande 13, avslås.**

I **programpunkten 36** föreslås att en ny påföljd, ”helgavskiljning”, införs. Det innebär att domstolen kan döma en ung människa till att under en kortare period avskiljs från sin hemmiljö för att delta i påverkans- och attitydprogram inom den institutionaliserade ungdomsvården. Partistyrelsen instämmer i huvudsak med programgruppens förslag, men vill att synpunkten från motionären i motion G21 beaktas.

I **motion G21** instämmer motionären med att helgavskiljning kan vara en behövlig åtgärd. Motionären betonar dock att forskning visar att ungdomar placerade på institution påverkas av varandras nedbrytande beteenden och kriminalitet och att allt fler beprövade insatser inom socialtjänsten därför går mot individuella lösningar, där unga inte kommer i kontakt med andra ungdomar med likartade problem. Motionären vill därför att helgavskiljning i sådant fall måste utformas så att ”smittoeffekter” inte uppstår. Motionären vill därför att punkten 36 tillförs en sista mening om detta.

Partistyrelsen instämmer med motionären. **Partistyrelsen föreslår att motion G21 bifalls och att det sist i programpunkt 36 tillförs en mening i enlighet med motionärens textförslag:** ”Det är därför av största vikt att insatsen utformas så att negativ påverkan mellan kriminella ungdomar inte uppstår.” **Partistyrelsen föreslår att programgruppens förslag i punkt 36 i övriga delar bifalls.**

I **motion G22** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att ungdomstjänst blir den viktigaste påföljden för ungdomar, i stället för böter. Motionärerna menar att unga lagöverträdare oftast straffas med böter för typiska ungdomsbrott som snatteri, skadegörelse, klotter m.m., men att böter är ett straff utformat för vuxna med inkomster. Motionärerna anser att det också är ett orättvist straff eftersom ungdomar med rika föräldrar lättare kommer undan.

Partistyrelsen instämmer med motionären och vill påminna om att det i Folkpartiets rättspolitiska program från 2005, finns med just en särskild punkt om att avskaffa böter som påföljd för unga och att landsmötet beslutade att bifalla det förslaget. I det rättspolitiska programmet från 2005 finns också med ett förslag som visar på betydelsen av ungdomstjänst, vilket också Folkpartiet bland annat i riksdagen har fortsatt att driva. Folkpartiet verkar således redan för det som motionären tar upp. **Partistyrelsen föreslår att motion G22 anses besvarad.**

I detta sammanhang vill partistyrelsen göra följande tillägg: Stöld är stöld – måhända ringa. Dagens syn på snatteribrottet är för slapp, om det ska vara möjligt att hindra att mindre allvarlig brottslighet blir grövre, måste vi tala klartext också om snatteribrott. **Partistyrelsen vill därför att en ny punkt införs efter punkt 36, med följande innehåll:**

”**Stöld är stöld – måhända ringa.** Om det ska vara möjligt att hindra att mindre allvarlig brottslighet blir grövre, måste vi tala klartext också om dessa brott. Stöld i affärer kallas i dag snatteri om värdet är lägre än 1000 kronor. Vi menar att denna snuttifiering riskerar att urholka förtroendet för lagstiftningen, skicka fel signaler till unga människor samt underlätta för organiserade stöldlighör att begå seriebrott mot företagare.”

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programmets förslag punkt 10 ges lydelsen:
"Föräldrar ska ta ansvar för sina barn. Tydliggör föräldraansvaret i alla insatser för barn och unga. Det är föräldrarna som är de bästa brottsförebyggarna. Hur mycket vi än stärker åtgärder från skolan, socialtjänsten, polisen m.fl., så är det i grunden föräldrarna som ansvarar för sina barn. Det ska vara obligatoriskt för vårdnadshavare att medverka i socialtjänstens utredning."
2. **att** programgruppens förslag punkt 11 bifalls
3. **att** motion G14 yrkande 2 anses besvarat
4. **programförslaget** punkt 12 ges följande lydelse:
"Stoppa mobbningen. Samtliga landets skolor ska ha en handlingsplan mot mobbning vars metoder ska bygga på vetenskaplig grund. Polisanmälan och inkopplande av socialtjänsten ska göras i större utsträckning. Orsaken till upprepade frånvaro ska utredas och följas upp. Vid problem eller missförhållanden i hemmiljön ska snabba insatser ske. Vi vill också införa ett nytt brott, mobbning, efter samma modell som fridskränkingsbrotten."
5. **att** motion G2 yrkande 6 därmed bifalls
6. **att** motion G2, yrkande 7 anses besvarat
7. **att** programgruppens förslag punkt 13 bifalls
8. **att** programgruppens förslag punkt 14 bifalls
9. **att** programgruppens förslag punkt 15 bifalls
10. **att** programgruppens förslag punkt 16 bifalls
11. **att** motion G2 yrkande 8 anses besvarat
12. **att** motion G2 yrkande 9 avslås
13. **att** programgruppens förslag punkt 18 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 19 bifalls
15. **att** programgruppens förslag i punkt 17 bifalls med tillägg av en ytterligare mening i slutet: "Det är även viktigt med särskilda insatser för unga gärningsmän: vi vill se fler utredningscentrum för unga gärningsmän runt om i landet."
16. **att** motion G2 yrkande 10 därmed anses besvarat
17. **att** en ny punkt läggs till efter punkten 19:
"Tryggare på nätet. En stor mötesplats för ungdomar är olika forum på Internet – en plats där vuxennärvaron är nästan obefintlig men där många ungdomar utsätts för trakasserier. Det behövs informationsinsatser till ungdomar och föräldrar om att hot och trakasserier på Internet också är brottsliga och ska polisanmälas. Vi vill också att det ska finnas motsvarigheten till fältarbetare på nätet. För att skydda barn och ungdomar mot särskilt grova kränkningar på nätet ska dessutom åklagare ha möjlighet att väcka allmänt åtal för förtal och förolämpning då brottsoffret är under 18 år."
18. **att** programgruppens förslag punkt 20 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 21 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 22 bifalls
21. **att** programgruppens förslag punkt 23 bifalls
22. **att** programgruppens förslag punkt 24 bifalls
23. **att** motion G15 yrkande 1 avslås
24. **att** motion G16 yrkande 1 avslås
25. **att** motion G16 yrkande 2 anses besvarat
26. **att** motion G16 yrkande 3 anses besvarat
27. **att** motion G17 anses besvarad
28. **att** programgruppens förslag punkt 25 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 26 bifalls
30. **att** motion G2 yrkande 11 anses besvarat
31. **att** programmets punkt 27 ges lydelsen:
"Förtydliga sekretessreglerna. En ökad samverkan och dialog mellan polisen, socialtjänst m.fl. kommunala aktörer, är nödvändig, men försvåras av dagens sekretessregler. Rektorer ska kunna få information från socialtjänsten om elever begår grova brott. Poliserna som arbetar förebyggande måste kunna få information om unga som befinner sig i narkotikamiljöer. Samtidigt måste konsekvenserna av varje förändring i sekretesslagstiftningen nogt utredas, då sekretessen finns för att skydda enskilda och är en viktig förutsättning för att socialtjänsten ska kunna utreda utsatta familjers situation."
32. **att** motion G18 därmed bifallsatt programgruppens förslag punkt 28 bifalls
33. **att** programgruppens förslag punkt 29 bifalls
34. **att** programgruppens förslag punkt 30 bifalls
35. **att** motion G15 yrkande 2 avslås
36. **att** motion G15 yrkande 3 avslås
37. **att** motion G6 yrkande 2 avslås
38. **att** motion G19 avslås
39. **att** motion G20 avslås
40. **att** programgruppens förslag punkt 31 bifalls
41. **att** motion G15 yrkande 4 avslås
42. **att** programgruppens förslag punkt 32 bifalls
43. **att** programgruppens förslag punkt 33 bifalls
44. **att** programgruppens förslag punkt 34 bifalls
45. **att** programgruppens förslag punkt 35 bifalls
46. **att** motion G2 yrkande 12 anses besvarat
47. **att** motion G2 yrkande 13 avslås
48. **att** programmets punkt 36 ges lydelsen:
"Inför helgavskiljning som ny påföljd. Det innebär att domstolen kan döma en ung människa till att under en kortare period avskiljs från sin hemmiljö för att delta i påverkans- och attitydprogram inom den institutionaliserade ungdomsvården. Syftet är dels att den unge ska få en kännbar konsekvens men framförallt att personen ska få hjälp att lämna ett destruktivt kriminellt liv bakom sig. Det är därför av största vikt att insatsen utformas så att negativ påverkan mellan kriminella ungdomar inte uppstår."
49. **att** motion G21 därmed bifalls
50. **att** motion G22 anses besvarad
51. **att** en ny punkt införs efter punkt 36 med lydelsen:
"Stöld är stöld – måhända ringa. Om det ska vara möjligt att hindra att mindre allvarlig brottslighet blir grövre, måste vi tala klartext också om dessa brott. Stöld i affärer kallas i dag snatteri om värdet är lägre än 1000 kronor. Vi menar att denna snuttifiering riskerar att urholka förtroendet för lagstiftningen, skicka fel signaler till unga människor samt underlätta för organiserade stöldligor att begå seriebrott mot företagare."

Grov organiserad brottslighet, polisens arbete m.m.

Europeiskt samarbete

Programförslaget punkt 37–40 och motionerna G23–G24 samt G6 yrkande 3

Punkterna 37–39 i programförslaget handlar om hur vi på bästa sätt bekämpar den organiserade brottsligheten som en internationell företeelse. Förslagen som lyfts fram är att vi ska skapa ett Europeiskt FBI, inrätta en åklagare på EU-nivå och samtidigt stärka den svenska gränsövervakningsverksamheten. Inga motionsyrkanden har inkommit på dessa punkter. **Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag som befäster Folkpartiets engagemang för en verkningfull europeisk brottsbekämpning och föreslår därför bifall till punkt 37–39.**

Utöver detta vill partistyrelsen ytterligare förtydliga vikten av internationellt samarbete mellan polis, tull och åklagare. För Sverige är det då särskilt viktigt med en tät samverkan med övriga länder i Norden och runt Östersjön. **Partistyrelsen yrkar därför på att vi för in följande stycke efter punkt 39:**

”**Tät samverkan med grannländerna.** De kriminella grupperna är väl insatta i olika länders lagstiftning och anpassar verksamheten efter risken att åka fast. I väntan på att vi får ett Europeiskt FBI bör vi tillsammans med länderna runt Östersjön bilda ett fördjupat polis- och åklagarsamarbete. Det handlar om att tillsammans bekämpa brottsligheten genom underrättelseutbyte, gemensamma operationer och ökade möjligheter att verka på varandras territorier.”

Programgruppens förslag **punkt 40** lyfter frågan om hur vi kan värna integriteten på EU-nivå. Man föreslår inrättandet av en dataskyddsmyndighet som granskar lagförslag och reglerar hur personuppgifter används. I **motion G6 yrkande 3** vill motionärerna genom att lägga till meningen ”Utvecklingen mot ökad övervakning ska bromsas” för att förtydliga Folkpartiets ståndpunkt.

Partistyrelsen menar att balansen mellan effektivitet och integritet måste prövas vid varje beslut, men det behövs också institutioner och myndigheter som tar ett helhetsgrepp över integritetsaspekterna. Folkpartiet har en gedigen politik på det området, i och med den integritetsrapport som antogs på ett partiråd under hösten 2008. Där kräver vi bland annat ett samlat grundlagsskydd för den personliga integriteten och att en integritetsinspektion med ett bredare mandat ersätter den nuvarande datainspektionen. I punkt 40 handlar det om situationen på europeisk nivå, och där kräver programgruppen en dataskyddsmyndighet som granskar lagförslag och reglerar hur personuppgifter används.

I likhet med motionärerna anser partistyrelsen att hoten mot den enskildes integritet måste tas på största allvar. Inte minst viktigt är detta när den tekniska utvecklingen nödvändiggör ny lagstiftning (även om en teknikneutral lagstiftning oftast är att föredra). Samtidigt måste vi också våga erkänna att integritetsfrågorna blir som svårast när angelägna intressen måste vägas mot varandra. Att förebygga och bekämpa brott och skydda rikets säkerhet tillhör statens kärnuppgifter, liksom skyddet för den enskildes privatliv. Partistyrelsens allmänna syn på integritetsfrågorna utvecklas närmare i område B.

Partistyrelsen vill understryka att punkt 40 i det rättspolitiska programmet handlar EU-frågorna och inte om integritetspolitiken i stort – den sistnämnda uttrycks ju i form av det nyligen antagna integritetspolitiska programmet. Just den komplettering som föreslås av motionären riskerar därför att framstå som ryckt ur sitt sammanhang. **Partistyrelsen föreslår dock en komplettering av punkt 40 i form av följande mening: ”Ett utökat rättsligt och polisiärt samarbete inom EU måste kombineras med starka garantier för den enskildes integritet.”** Med detta föreslår partistyrelsen att **motion G6 yrkande 3 anses besvarad.**

Motionärerna bakom **motion G23** hävdar att det behövs en europisk strafflag för att bekämpa den allvarliga gränsöverskridande brottsligheten, och vill lägga till ett nytt stycke med denna innebörd. Partistyrelsen instämmer i att vi behöver mer av internationellt samarbete, och utesluter inte att vi i en framtid även kommer att behöva en europeisk strafflag. Men i dagsläget bedömer vi att den harmonisering av nationell straffrätt som redan sker genom EU-samarbetet är ett effektivare sätt att motarbeta den gränsöverskridande brottsligheten. Det samarbetet har gett oss harmoniserade straffregler för terroristbrott, människohandel, barnpornografi och narkotikabrott. Det finns också straffrättsliga regler på EU-nivå om korruption, förfalskning, penningtvätt och förverkande av brottsvinster. Det är vår mening att harmoniseringen bör fortgå på de områden där brottsligheten är gränsöverskridande, men att en helt gemensam strafflag inte är aktuell i dagsläget. **Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet avslår motion G23.**

Motionärerna bakom **motion G24** noterar att programmet inte innehåller några skrivningar om bekämpandet av terrorism, och vill därför lägga till ett nytt stycke om att säkra jakten på terrorister. De vill särskilt nämna att asylsökande som hanteras som säkerhetsärenden ska prövas i domstol, inte av regeringen. Partistyrelsen noterar att programmet ”Tidigt, Tufft, Tryggt” inte är menat att vara ett heltäckande rättspolitiskt program. Terrorismbekämpning är ett brett område, och genom att bara lägga in ett enda stycke om ämnet riskerar vi att ge en ensidig bild av vår politik på området.

Kampen mot terrorism måste självklart alltid föras med internationella rättsprinciper och respekt för mänskliga rättigheter. Därför har också Folkpartiet t.ex. varit djupt kritiskt mot hanteringen av fångar vid Guantánamobasen och försvarat habeas corpus-principen, d.v.s. att den som hålls i fängsligt förvar måste ställas inför domstol så att beslut kan fattas om personens kvarhållande. Vi har också varit starkt kritiska mot utvisningen av de två egyptierna som motionärerna nämner. Detta då utvisningen skedde till en stat där de riskerade att utsättas för tortyr. De diplomatiska garantier som användes vid utvisningen är inte förenliga med internationell rätt.

Vid akuta situationer måste vår säkerhetspolis ha kraften och verktygen att avvärja hot. På lång sikt är det dock andra saker som behövs. Globalt gäller det att vi får en mer rättvis värld. Fattigdom och ofrihet är en grogrund för extremism och dess förlängning är terrorismen. Partistyrelsen menar att vårt nuvarande system för terrorismbekämpning fungerar på ett acceptabelt sätt, och med det ovan anförda **föreslår partistyrelsen att landsmötet avslår motion G24.**

Människohandel

Programförslaget punkt 41–44

I **punkterna 41–44** lyfter programgruppen fram åtgärder som syftar till att stoppa den cyniska människohandel som är en av den organiserade brottslighetens främsta inkomstkällor. På svensk nivå vill man införa straffet grovt sexköp och ge offer för människohandel permanent uppehållstillstånd. På europeisk nivå vill man bland annat ta harmonisera straffen och införa ett vittnesskyddsprogram. Man vill också att Sverige inom ramen för EU-samarbetet tar initiativ för att förstärka Interpols arbete på området. Inga motionsyrkanden har inkommit på dessa punkter. **Partistyrelsen tillstyrker programgruppens förslag punkt 41–44.**

Ekonomisk brottslighet

Programförslaget punkt 45–52 samt motion G2 yrkande 14

I **punkt 45** föreslår programgruppen att vi ska ändra den svenska penninghålerilagstiftningen, så att penningtvätt blir kriminellt i sig. **Partistyrelsen instämmer i förslaget och yrkar bifall.**

I **punkt 46** föreslår programgruppen att vi ska göra det möjligt att frysa misstänkta överföringar. I dag är banker skyldiga att rapportera misstänkt penningtvätt till finanspolisen. Det handlar ofta om stora transaktioner, men i dagsläget har åklagare inte möjlighet att stoppa överföringen om man inte kan knyta den till ett specifikt brott. Gruppen vill därför låta åklagare fatta ett beslut om frysning, så att polisen får tid på sig att undersöka om den misstänkta transaktionen är ett led i penningtvätt eller annan brottslighet. På så sätt vill man se till att samhället får en möjlighet att återta pengar som kommer från kriminell verksamhet. **Partistyrelsen tillstyrker programgruppens punkt 46.**

Motion G2 yrkande 14 vill komplettera punkt 46 med meningen ”Åklagares beslut ska skyndsamt underställas domstol”. Partistyrelsen menar att den frysning av transaktioner som avses i punkt 46 handlar om en kortare tid, och därför är det inte aktuellt med ett domstolsbeslut. Utökade möjligheter till frysning i vissa fall föreslogs redan i SOU 1997:36, och de talade om en maxtid på 2 dygn. Om transaktionen därefter fortsatt misstänkts vara en del av brottslig verksamhet ska de vanliga reglerna om beslag eller kvarstad användas. **Partistyrelsen avstyrker därför motion G2 yrkande 14.**

I **punkterna 47–52** lyfter programgruppen fram ytterligare ett antal förslag för hur vi effektivare kan bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Förslagen som förs fram är bland annat att vi ska starta en myndighetsgemensam brottsvinstenhet och utöka finanspolisens mandat. Programgruppen vill även göra insatser mot svartarbetet genom att möjliggöra oanmälda besök från skatteverket och minimera kontanthantering. **Partistyrelsen tillstyrker punkt 47–52.**

Programgruppen konstaterar i sin bakgrundstext att en stor kontanthantering är gynnsamt både för organiserad brottslighet och för svartarbete. Partistyrelsen instämmer, och vill vidta åtgärder för att minska kontanthantering. Finansinspektionen menar att ett realistiskt och billigt sätt att både stimulera ökad kortanvändning och försvåra för den svarta ekonomin är att fasa ut sedlar av hög valör, och har därför föreslagit att vi ska avskaffa både 500-lapparna och 1 000-lapparna. **Partistyrelsen instämmer och vill i ett för-**

sta steg ta bort alla tusenlappar, och yrkar därför på att föra in följande stycke efter punkt 51:

”Avskaffa tusenlapparna. 45 procent av det totala värdet av utgivna mynt och sedlar är i tusenlappar, och Sverige har en större kontanthantering än jämförbara länder. Genom att enbart ha kvar sedlar av lägre valör försvåras och fördyras verksamheten i den svarta sektorn. Vi minskar också rånricken.”

Värna rättsväsendet

Programförslaget punkt 53–59, motionerna G25–G27 samt G6 yrkande 4

Den organiserade brottsligheten utsätter inte bara enskilda för brott, utan utmanar även vårt rättsväsende och ytterst demokratin. För att erbjuda tjänstemän och förtroendevalda ett bättre skydd har programgruppen tagit fram en rad förslag som presenteras i **punkterna 53–59**. Det handlar bland annat om skärpt straff för utpressning, olaga tvång och vapenbrott, ökat skydd för tjänstemän och vittnen och en kriminalisering av stalkning. Programgruppen lyfter också fram vikten av att skydda personuppgifter och att hålla hemliga telefonnummer hemliga.

I **motion G6 yrkande 4** vill motionärerna att ordet ”Vapeninnehav” byts ut mot ”Vapenbrott” i den första meningen i punkt 55. Partistyrelsen instämmer med motionärerna och **föreslår därför bifall till motion G6 yrkande 4. I övrigt tillstyrker partistyrelsen programgruppens förslag 53–59.**

I **motion G25** yrkar motionären på att vi ska införa grovt övergrepp i rättsak som en ny brottsrubricering och att maxstraffet för detta ska vara 10 års fängelse. Övergrepp i rättsak är beteckningen på ett brott som utförs av någon genom att hota annan person för att förhindra denne att medverka i en rättegång. Angreppet ska ha skett antingen genom våld eller hot om våld och motivet vara att hämnas för att denne anmält brott eller fört talan eller vittnat i rättegång. Samma gäller om avsikten med angreppet är att hindra någon att göra detta.

Partistyrelsen instämmer i att utvecklingen av övergreppen i rättsak är skrämmande. En specialstudie som BRÅ har gjort visar att 4 100 övergrepp i rättsak anmäldes 2006, det vill säga en ökning med 70 procent sedan 1999. BRÅ visar också att 800 personer lagfördes 2007, vilket är nästintill en fördubbling jämfört med 1998. Av de misstänkta är närmare hälften mellan 15 och 25 år. Påföljden för övergrepp i rättsak av normalgraden är fängelse i högst fyra år. Vid ringa brott är påföljden böter eller fängelse i högst sex månader. Redan i dag finns möjligheten att döma till grovt brott, vilket ger mellan två och åtta år i fängelse.

Partistyrelsen menar att en höjning av straffmaximum för grovt övergrepp i rättsak från åtta till tio år inte skulle ge någon avsevärd effekt. Däremot menar vi att en höjning av straffminimum skulle vara på sin plats. Detta för att markera att det rör sig om ett grovt brott som faktiskt riktar sig direkt mot rättsväsendet. **Med anledning av det ovan anförda anser partistyrelsen att motion G25 bör anses besvarad och yrkar att följande stycke läggs till efter punkt 54: ”Höj straffminimum för övergrepp i rättsak. Folkpartiet menar att det för att markera allvaret med den systemhotande brottsligheten behövs en skärpning av straffets miniminivå.”**

I **motion G26** lyfter motionären frågan om hot och trakasserier mot förtroendevalda. Motionären menar att en viktig

markering skulle vara att förstärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda genom ett tillägg i 29 kap 2§ brottsbalken. Det är ett förslag som tidigare har förts fram i den statliga utredningen SOU 2006:46. Folkpartiet i riksdagen har tidigare, bland annat i motion 2005/06:Ju543, föreslagit en något bredare skrivning för att komma åt brott mot demokratin. Man har därför föreslagit en ny straffskärpningsgrund för "brottlighet som hotar demokratiska värden". I detta inbegrips hot mot politiskt förtroendevalda.

Partistyrelsen menar att skyddet för demokratin och enskildas fri- och rättigheter måste förstärkas ytterligare. Båda förslagen som nämns ovan har kvaliteter, men partistyrelsen anser att Folkpartiets linje i riksdagen är att föredra framför det som motionären föreslår, eftersom vi då också får en straffskärpning mot brott som riktar sig mot demokratiska värden men inte direkt mot förtroendevalda. Det kan t.ex. gälla stenkastning mot demonstranter eller hot som gör att enskildas yttrande- eller föreningsfrihet kränks. **Partistyrelsen föreslår därför att en ny punkt förs in efter punkt 52:**

"Skyddet för demokratin och enskildas fri- och rättigheter måste förstärkas ytterligare. Detta kan t.ex. ske genom att en ny straffskärpningsgrund som tar sikte på brottslighet som hotar demokratiska värden, införs i 29 kap. 2 § brottsbalken." **Med hänvisning till det anförda föreslås motion G26 vara besvarad.**

I **motion G27** yrkar motionären på att Folkpartiet ska arbeta för ett västförbud på krogen. Motionären menar att MC-gängens västar skapar rädsla och obehag och på så sätt underlättar kriminell verksamhet. Genom ett västförbud vill motionären försvåra för de kriminella gängen, minska deras nyrekrytering och göra krogmiljön tryggare.

Partistyrelsen instämmer i att de kriminella motorcykelgängerna är ett stort problem, men menar att ett klädförbud inte är det effektivaste sättet att bekämpa de kriminella gängerna på lång sikt. En lagstiftning som reglerar vad människor har på sig riskerar däremot att bli både luddig och svårtolkad. År 2002 avskaffades den lag som förbjöd människor att bära politiska uniformer, och det finns inte tillräckliga skäl för att införa en ny klädförbudslag mot de kriminella gängerna. Däremot finns det redan i dag möjlighet att på kommunal nivå ta initiativ för att förbjuda t.ex. gängvästar på krogar. Detta har under de senaste åren skett bland annat i Eskilstuna och i några kommuner i Norrbotten. Detta kan vara en metod att bemöta lokala problem, men det behövs fler metoder och att samverka med övriga berörda byggs ut. Regeringen har därför gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att leda arbetet med att utveckla en mer effektiv samverkansmodell mellan kommuner, polisen, andra myndigheter, näringslivet och övriga berörda organisationer. Detta kommer säkerligen att resultera i fler idéer för hur man på ett effektivt sätt kan samverka lokalt för att möta hotet från den organiserade brottsligheten. **Partistyrelsen föreslår att motion G27 avslås.**

Polisens arbete och organisation

Programförslaget punkt 60–65 samt motion G28

Punkt 60–65 i den rättspolitiska rapporten handlar om hur polisen kan organiseras på ett effektivare sätt. Programgruppen föreslår att vi överger systemet med 21 självständiga polismyndigheter och ersätter dem med en sammanhållen nationell polismyndighet. Man betonar också vikten av en

akademisk polisutbildning och satsningar på värdebaserat ledarskap. För att bredda kompetensen inom polisen vill gruppen också att fler civila utredare ska anställas och öppna för en ettårig specialistutbildning som gör att personer med lämplig akademisk utbildning kan anställas som poliser. Utöver detta vill man också ge polis och åklagare möjlighet att utfärda ordnings- och straffreläggande i fler fall än i dag. Gruppen bedömer att detta skulle minska rättsväsendets administration utan att äventyra rättssäkerheten. **Partistyrelsen välkomnar programgruppens förslag för en mer välorganiserad polis och tillstyrker därför programgruppens förslag 60–65.**

I motion **G28** vill motionären att regelverket för svensk polis ses över så att de får möjlighet att söka EU-bidrag. Motionären menar att dagens regler gör att svensk polis inte får avsätta medel för att söka bidrag för samarbete med polismyndigheter och rättsväsende i andra länder. Partistyrelsen noterar att svensk polis under senare år har fått en del EU-bidrag, och att det inte finns några formella regler som förbjuder EU-ansökningar. Däremot finns det en del administrativa problem, men dessa är på en sådan detaljnivå att de inte riktigt lämpar sig för ett landsmötesbeslut. Däremot återfinns det i programförslaget en rad åtgärder för att göra polisens arbete mer välorganiserat, effektivt och fokuserat. Ett annat problem för polisen är resursbristen, och den arbetar alliansregering kontinuerligt med att åtgärda. Redan nu har man genomfört den största satsningen någonsin på svensk polis. 2010 kommer det att finnas 20 000 poliser, dvs. 2 500 fler än när regeringen tillträdde. **Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen landsmötet att motion G28 anses besvarad.**

Polisens arbetsuppgifter

Programpunkt 66–79, motionerna G29–G35 samt G2 yrkande 15–17

För att göra den svenska polisen mer effektiv lyfter programgruppen i punkt 66–69 fram ett antal förslag om modernare teknikstöd, minskad administration och tydligare arbetsfördelning.

I **punkt 66** skriver programgruppen att polisens arbete måste koncentreras till kärnverksamheten – att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Man menar därför att passärenden, tillståndsgivning, transporter av berusade m.m. bör kunna skötas av andra aktörer. Mot detta vänder sig motionärerna bakom **motion G2 yrkande 15**, där man argumenterar för att tillståndsgivning handlar om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och därför även fortsättningsvis bör skötas av polisen.

Partistyrelsen noterar att en betydande del av polisens resurser i dag används till uppgifter som lika gärna skulle kunna skötas av andra aktörer. Frågan handlar i grunden om att vi måste koncentrera polisens verksamhet för att få en effektiv polis som kan sätta in tillräckliga resurser där det verkligen behövs. Det är samma slutsats som Polisverksamhetsutredningen kom fram till 2001. Sedan dess har tyvärr inte mycket hänt. Programgruppen nämner i sin uppräkningspassärenden, tillståndsgivning och transporter av berusade som uppgifter andra kan sköta. Man skulle också kunna lägga till hittegodshantering, stängsling av gruvhål m.m. Vad gäller tillståndsgivning är det framförallt olika tillstånd med grund i vapenlagen, men även ianspråktagande av offentlig

plats och av tillstånd för allmän sammankomst som kräver stora resurser. Polisen sköter utöver detta också tillstånd för larminstallationsverksamhet, hotellrörelser, fallskärmshoppning i närhet av tätbebyggda områden, införsel av batonger och karatepinningar m.m.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att tillståndsgivningen i viss mån kan sägas handla om allmän ordning och säkerhet, men tror ändå att flera av tillståndsgivningsärendena skulle kunna skötas lika bra eller bättre av en annan aktör, t.ex. kommunen. Det finns ju redan i dag ett område som har en alldeles uppenbar relevans för ordning och säkerhet där tillståndsansökan handläggs av kommunen – nämligen alkoholutskänkningstillstånd. Ordnings- och säkerhetsaspekterna garanteras då genom ett remissförfarande till polisen. Partistyrelsen menar att en liknande modell skulle kunna användas för de tillstånd som i dag handläggs av polisen. **Partistyrelsen tillstyrker därför programgruppens punkt 66, med den redaktionella ändringen att "tillståndsgivning" ersätts med "viss tillståndsgivning".** **Motion G2, yrkande 15 föreslås avslås.**

Frågan om en ny polisdatalag har varit aktuell länge, och det skriver programgruppen om i **punkt 68**. Gruppen menar att dagens polisdatalag är föråldrad och försvarar informationsutbytet både mellan polisen och andra myndigheter och inom polisen. Därför föreslås en ny polisdatalag och en enhetlig nationell databas för underrättelsearbetet. I **motion G2, yrkande 16** vill motionärerna göra ett tillägg till punkt 68 med innebörden att den nya polisdatalagen ska innehålla tydliga regler om vilken typ av information som ska lagras och hur materialet ska gallras. Partistyrelsen instämmer med motionärerna i sak, och välkomnar därför detta förtydligande av punkt 68. **Partistyrelsen föreslår att punkt 68 samt motion G2 yrkande 16 bifalls.**

I **punkterna 67 och 69** för programgruppen fram idéer för att modernisera polisens teknikstöd och för att minska administrationen. **Partistyrelsen instämmer och noterar att inga motioner har inkommit på dessa områden och föreslår bifall till punkt 67 och 69.**

Polisen är i dag beroende av att människor som rör sig i kriminella miljöer väljer att berätta om sina och andras aktiviteter. I dag är det många som tiger sig igenom förhören och även i rätten. Programgruppen vill komma åt detta genom att göra det mer lönsamt att tala sanning. Därför föreslår man i **punkterna 70–72** olika slags straffindring för den som hjälper rättsväsendet att klara upp brott. **Motion G2 yrkande 17** vänder sig emot att införa ett system där vi öppnar för åtalsförhandling, och vill därför att punkt 72 ska utgå. Motionärerna menar att ett system med åtalsförhandling skulle öka rättsosäkerheten.

Partistyrelsen noterar att det redan i dag finns viss möjlighet till straffindring när det gäller erkännande av egen brottslighet, men att rättsläget är oklart när det gäller kronvittnen. Riksåklagaren har därför nyligen krävt och beviljats prövningstillstånd hos HD för att klarlägga om, och i så fall under vilka förutsättningar den som avslöjar andras delaktighet i brott ska kunna få sänkt straff. Partistyrelsen instämmer med programgruppen att möjligheten att beakta erkännanden av egen brottslighet bör vidgas och att kronvittnen ska kunna få straffindring när de på ett märkbart sätt hjälper utredningen, till exempel genom teknisk bevisning.

Åtalsförhandling innebär en möjlighet för en åtalad att "förklara sig själv skyldig" varvid åklagaren kan föreslå ett

nedsett straff eller att släppa en åtalpunkt. Partistyrelsen menar att åtalsförhandling kan vara ett effektivt sätt att öka möjligheten att utreda komplicerade brott, som till exempel ekonomisk brottslighet. Folkpartiet tog också redan vid landsmötet 2003 ställning för ett system med åtalsförhandling.

Svensk rätt bygger på principen om obligatorisk åtalsplikt och en därmed sammanhängande förundersökningsplikt. Det finns emellertid redan i dag undantag från åtalsplikt, bland annat genom reglerna om åtalsunderlåtelse och om särskild åtalsprövning för vissa brott. Ett beslut om åtalsunderlåtelse förutsätter att det är klarlagt i utredningen, t.ex. genom ett erkännande, att den misstänkte begått brottet. Det finns också undantag från förundersökningsplikten, t.ex. om det är uppenbart att brottet inte går att utreda eller om det redan finns tillräckliga skäl för åtal. Utöver dessa undantag finns det också möjlighet för åklagare att besluta om förundersökningsbegränsning om kostnaden för utredningen skulle bli oproportionerligt stor i förhållande till sakens betydelse, vilket motiveras med att polis och åklagare ska få bättre möjligheter att använda sina resurser till att utreda allvarlig brottslighet. Till skillnad från åtalsunderlåtelse förutsätter inte ett beslut om förundersökningsbegränsning att skuldfrågan är klarlagd. Dessa regler har inte setts över på 30 år, och sedan dess har brottsligheten i Sverige ändrat karaktär. Bland annat åklagarmyndigheten och ekobrottsmyndigheten har i olika sammanhang påtalat att den brottslighet som begås inom kriminella grupperingar kräver rationaliseringar och prioriteringar från myndigheternas sida för att vi ska kunna uppnå goda resultat i brottsbekämpningen. Med andra ord finns det ett stort behov av en förändring i reglerna kring förundersökningsbegränsning, och regeringen har därför nyligen tillsatt en särskild utredare som ska titta närmare på frågan (dir. 2009:50). Partistyrelsen välkomnar den av regeringen tillsatta utredningen och anser att en regel om åtalsförhandling vid vissa brott skulle öka möjligheten till förundersökningsbegränsning. **Med hänvisning till ovanstående tillstyrker partistyrelsen programgruppens punkt 70–72 och avstyrker motion G2 yrkande 17.**

I **punkt 73** föreslår programgruppen att det ska vara möjligt för polisen att hemlighålla identiteten hos informatörer, så att fler vågar lämna uppgifter. Inga motioner har inkommit på denna punkt och **partistyrelsen tillstyrker förslaget.**

Programgruppen menar att provokation i högre grad än i dag bör vara tillåtet. För att garantera rättssäkerheten kräver den därför i **punkt 74** en reglering i lag kring vilka typer av provokation som ska vara tillåtna, och vilka som inte ska vara det. Motionären bakom **motion G29** vill däremot att brottsprovokation inte ska få förekomma i det svenska rättssystemet och yrkar därför på att punkt 74 utgår. Motionären menar att den som utsätts för en brottsprovokation inte kan få en rättvis prövning.

Partistyrelsen noterar att vissa typer av brott är svåra att upptäcka och leda i bevis samtidigt som det är angeläget att de skyldiga fälls. Provokativa åtgärder har då visat sig effektiva, till exempel vid olika köp- och säljsituationer (t.ex. knark och stulen konst). Vi har också noterat att de brottsutredande myndigheterna, i första hand polisen, redan i dag använder provokativa åtgärder av olika slag, men utan uttryckligt lagstöd. Åtgärderna måste dock utformas så att de inte kommer i konflikt med andra lagar. Det innebär bland annat en provokativ åtgärd inte får innebära anstiftan

till brott. Det brukar uttryckas som att bevisprovokation är en tillåten metod medan brottsprovokation är förbjuden, men gränsdragningen är oklar och inte lagreglerad. Att regelverket kring provokativa åtgärder inte är fastslaget i lag minskar metodens användbarhet och medför också risker ur rättssäkerhetssynpunkt, både för brottsmisstänkta och poliser. **Med hänsyn till det behov som finns och den oklarhet som råder tillstyrker partistyrelsen programgruppens punkt 74 och avstyrker motion G29.**

I punkt 75 föreslår programgruppen att vi tydligare än i dag ska markera att systematisk, organiserad och planerad brottslighet ska ge ett längre straff. Frågan har nyligen utretts i SOU 2008:85, som kommer fram till samma slutsats. **Partistyrelsen instämmer med de båda instanserna och föreslår därför landsmötet att bifalla punkt 75.**

Motion G30 vill att vi ska se över straffsatserna i Sverige. I sitt första yrkande vill motionärerna att landsmötet uttalar att borttagning eller begränsning av möjligheten till förtida frigivning och villkorlig frigivning kan bli aktuell. Denna fråga behandlas i programgruppens **punkt 78** där man förespråkar att det utdömda straffets längd ska vara utgångspunkten, och att villkorlig frigivning endast ska ske efter prövning. I sitt andra yrkande vill motionärerna att landsmötet ska verka för borttagning eller begränsning av möjligheten till straffrabatt vid upprepad eller omfattande brottslighet. Liknande tankegångar förs fram av programgruppen som i **punkt 76** föreslår att Sverige ska ha mindre mängdrabatt i domstolarna och att återfall i brott ska ses som en försvårande omständighet och ge skärpt straff.

I yrkande 3 i motion G30 vill motionärerna att partistyrelsen ska initiera en genomgång av straffsatserna för att de bättre ska överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet. Partistyrelsen menar att detta är ett arbete som kontinuerligt pågår i partiets arbete med de rättspolitiska frågorna. Utöver detta har regeringen nyligen tillsatt en utredning som ska göra en bred översyn av påföljdssystemet, vilket partistyrelsen välkomnar. Någon generell höjning av påföljdsnivåerna är dock inget som Folkpartiet förespråkar. **Partistyrelsen tillstyrker därför programgruppens punkter 76 och 78 och anser motion G30 vara besvarad.**

I punkt 77 föreslår programgruppen att livstidsstraffet ska avskaffas och ersättas med ett tidsbestämt straff på 30 år. Gruppen menar att det är en viktig rättsprincip att alla fängelsestraff ska vara tidsbestämda, samt att fängelsestraff på obestämd tid försvårar anpassningen till samhället. Motionärerna bakom **motion G31** argumenterar för att livstidsstraffet fortsatt behövs, men vill komplettera det med längre tidsbegränsade straff och föreslår därför en omskrivning av punkt 77.

Partistyrelsen noterar att det sedan det senaste landsmötet har fattats beslut i riksdagen om att ändra straffskalan för mord. Med den nya lagen, som trädde i kraft den 1 juli 2009 ändras straffet från fängelse i 10 år eller på livstid till fängelse i lägst 10 år och högst 18 år eller på livstid. Syftet med lagändringen är att skapa utrymme för en mer nyanserad straffmätning för mord och en höjd straffnivå för det tidsbestämda straffet för detta brott. Ett höjt straffmaximum till 18 år föreslås också för vissa andra grova brott, t.ex. människorov, grov mordbrand, grovt sabotage, grovt spioneri, folkrättsbrott, folkmord och terroristbrott. En annan förändring under de senaste åren är att det sedan 2006 finns möjlighet för livstidsdömda att få sitt straff omvandlat till ett tidsbestämt straff.

Partistyrelsen menar att båda dessa förändringar har varit

av godo, men att det nu är dags att ta ännu ett steg längre och helt avskaffa livstidsstraffet. Livstidsstraffet har både principiella och praktiska nackdelar. Bland annat leder det till att brott av samma svårighetsgrad bestraffas olika, eftersom en livstidsdom genomsnittligt betyder längre strafftid ju yngre den dömda är. Detta strider mot principen om enhetlighet i påföljdssystemet. Vidare försvåras den dömdes återanpassning till samhället. **Partistyrelsen föreslår därför landsmötet att bifalla punkt 77 och avslå motion G31.**

I punkt 79 lyfter programgruppen frågan om utvisning vid grova brott. De menar att huvudregeln bör vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. För att tydliggöra rollfördelningen mellan domstol och åklagare vill man att åklagaren ska yrka på utvisning när hon/han vill att det ska prövas av rätten. I **motion G33 yrkande 2** för motionären fram liknande ståndpunkter och vill att Folkpartiet ska verka för att brott som leder till fängelse och som begås av personer utan svenskt medborgarskap ska leda till fängelse. Mot dessa förslag vänder sig motionärerna bakom **motion G32** som yrkar att punkt 79 stryks ur programmet. De menar att lika brott ska ge lika straff och drar därför slutsatsen att utvisning därför inte ska kunna användas som straff.

Partistyrelsen noterar att diskussionen kring utvisning som påföljd av brott har varit livlig vid landsmötena både 2005 och 2007, men att programgruppens punkt 79 inte på något nämnvärt sätt avviker från den linje som Folkpartiet redan driver. Det som har hänt sedan 2007 är att straffnivåutredningen har berört frågan i SOU 2008:85 och där föreslagit att frågan om utvisning inte som i dag ska prövas på domstolens initiativ, utan att åklagaren ska yrka på utvisning om hon eller han anser det vara en lämplig påföljd. Den ståndpunkten har programgruppen anammat. Partistyrelsen anser att det önskvärt att åklagaren yrkar på utvisning, men vill även fortsatt behålla domstolens möjlighet att besluta om utvisning ex officio. **Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen landsmötet att bifalla punkt 79 med tillägget "Domstolen ska även fortsatt ha möjlighet att besluta om utvisning ex officio". Partistyrelsen föreslår också landsmötet att avslå motion G32 och anse motion G33 yrkande 2 besvarat.**

I motion G34 argumenterar motionären för att en ny punkt om frivården ska läggas till i programmet. Motionären menar dels att misskötsamhet snabbare än i dag ska ge konsekvenser och dels att frivårdens möjligheter till vård och behandling ska utökas. Partistyrelsen noterar att landsmötet 2007 antog en nästan likalydande text som föreslås av motionären, men instämmer med motionären att det vore bra att komplettera programmet "Tidigt, tufft, tryggt" med en punkt om frivården och **föreslår därför att landsmötet ska bifalla motion G34 och lägga till den föreslagna texten efter punkt 76.**

I motion G35 vill motionären att dagsböter ska användas oftare än i dag och ersätta fasta bötesbelopp till exempel vid trafikbrott och ordningsföreseelser. Partistyrelsen anser att penningböter respektive dagsböter används på ett väl avvägt sätt i dag med beaktande främst av den praktiska hanteringen. Att införa dagsböter för fortkörning skulle medföra införskaffande och kontroll av inkomst- och förmögenhetsförhållanden, vilket skulle omöjliggöra att polismannen redan på platsen utfärdar ett bötesföreläggande. Detta är inte en rimlig hantering av dessa föreseelser, som ju är mycket vanliga. Sannolikt skulle också detta leda till flera domstolsprövningar, vilket inte heller är önskvärt. Partistyrelsen noterar dock att

regeringen nyligen tillsatt en utredning som bland annat ska titta närmare på hur verkställigheten av dagsböter ska effektiviseras. Det är därför möjligt att dagsbot med en effektivare verkställighet i framtiden kan bli ett mer attraktivt alternativ till böter eller fängelse. **Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att landsmötet avslår motion G35.**

Partistyrelsen noterar att det i Sverige i dag finns några hundra ouppklarade mord samt ännu fler ouppklarade grova våldsbrott. Många brottsoffer och deras anhöriga väntar på en rättslig upprättelse. I takt med att den rättsmedicinska forskningen och tekniken i övrigt gör framsteg måste preskriptionsreglerna ses över. Dagens regler är i stort sett de samma sedan 1926. Preskriptionstiderna varierar i dag mellan två och tjugofem år beroende på brottets svårighetsgrad. Den längsta preskriptionstiden gäller de brott som kan leda till livstids fängelse, t.ex. mord. För många medborgare kan det framstå som stötande att den som begått ett mord och som håller sig borta från rättsskipning under tjugofem år inte ska kunna åtalas, trots att bevis säkrats efter denna tid. Längre preskriptionsregler för de grövsta brotten innebär inte att rättssäkerheten sätts ur spel. Vid en rättslig prövning i domstol ska även fortsättningsvis bevisning värderas varsamt när det gått många år sedan ett brott begåtts. Vittnen kan t.ex. ha svårt att minnas vad som inträffat och bevisningen – såväl till nackdel som till fördel för den misstänkte gärningsmannen – kan vara svår att säkra.

Med det ovan anförda vill partistyrelsen yrka på att föra in en ny punkt sist i programmet:

”Ta bort preskriptionstiden för mord, dråp och folk-mord. Tiden läker inte alla sår. Det finns anledning att se över om dagens preskriptionstider för de grövsta brotten. I dag kan bevisning säkras genom ny teknik, som t.ex. DNA. Därför menar vi att preskriptionstiden för mord och dråp samt folk-mord och andra allvarliga folkrättsbrott ska tas bort.”

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** programgruppens förslag punkt 37 bifalls
2. **att** programgruppens förslag punkt 38 bifalls
3. **att** programgruppens förslag punkt 39 bifalls
4. **att** en ny punkt förs in efter punkt 39 med lydelsen: **”Tät samverkan med grannländerna.** De kriminella grupperna är väl insatta i olika länders lagstiftning och anpassar verksamheten efter risken att åka fast. I väntan på att vi får ett Europeiskt FBI bör vi tillsammans med länderna runt Östersjön bilda ett fördjupat polis- och åklagarsamarbete. Det handlar om att tillsammans bekämpa brottsligheten genom underrättelseutbyte, gemensamma operationer och ökade möjligheter att verka på varandras territorier.”
5. **att** programmets punkt 40 ges lydelsen: **”Värna integriteten.** EU:s datatillsynsman ska omvandlas till en dataskyddsmyndighet som granskar integritetspåverkande lagförslag och reglerar hur personuppgifter används i EU:s brottsbekämpning. Ett utökat rättsligt och polisiärt samarbete inom EU måste kombineras med starka garantier för den enskildes integritet.”
6. **att** motion G6 yrkande 3 därmed anses besvarat
7. **att** motion G23 avslås
8. **att** motion G24 avslås
9. **att** programgruppens förslag punkt 41 bifalls
10. **att** programgruppens förslag punkt 42 bifalls
11. **att** programgruppens förslag punkt 43 bifalls
12. **att** programgruppens förslag punkt 44 bifalls
13. **att** programgruppens förslag punkt 45 bifalls
14. **att** programgruppens förslag punkt 46 bifalls
15. **att** motion G2 yrkande 14 avslås
16. **att** programgruppens förslag punkt 47 bifalls
17. **att** programgruppens förslag punkt 48 bifalls
18. **att** programgruppens förslag punkt 49 bifalls
19. **att** programgruppens förslag punkt 50 bifalls
20. **att** programgruppens förslag punkt 51 bifalls
21. **att** en ny punkt förs in efter punkt 51 med lydelsen: **”Avskaffa tusenlapparna.** 45 procent av det totala värdet av utgivna mynt och sedlar är i tusenlappar, och Sverige har en större kontanthantering än jämförbara länder. Genom att enbart ha kvar sedlar av lägre valör försvåras och fördyras verksamheten i den svarta sektorn. Vi minskar också rånrisken.”
22. **att** programgruppens förslag punkt 52 bifalls
23. **att** programgruppens förslag punkt 53 bifalls
24. **att** programgruppens förslag punkt 54 bifalls
25. **att** programmets punkt 55 ges lydelsen: **”Skärpt straff för vapenbrott.** Innehav av skjutvapen på allmän plats ska räknas som grovt vapenbrott vilket skulle innebära en straffskärpning. Det är också viktigt att det vid tillståndsgivningen för legala vapen sker en så noggrann lämplighets- och uppföljningskontroll som möjligt.”
26. **att** motion G6 yrkande 4 därmed bifalls
27. **att** programgruppens förslag punkt 56 bifalls
28. **att** programgruppens förslag punkt 57 bifalls
29. **att** programgruppens förslag punkt 58 bifalls
30. **att** programgruppens förslag punkt 59 bifalls
31. **att** en ny punkt förs in efter punkt 54 med lydelsen: **”Höj straffminimum för övergrepp i rättssak.** Folkpartiet menar att det för att markera allvaret med den systemhotande brottsligheten behövs en skärpning av straffets miniminivå.”
32. **att** motion G25 därmed anses besvarad
33. **att** en ny punkt förs in efter punkt 52 med lydelsen: **”Skyddet för demokratin och enskildas fri- och rättigheter måste förstärkas ytterligare.** Detta kan t.ex. ske genom att en ny straffskärpningsgrund som tar sikte på brottslighet som hotar demokratiska värden, införs i 29 kap. 2 § brottsbalken.”
34. **att** motion G26 därmed anses besvarad
35. **att** motion G27 avslås
36. **att** programgruppens förslag punkt 60 bifalls
37. **att** programgruppens förslag punkt 61 bifalls
38. **att** programgruppens förslag punkt 62 bifalls
39. **att** programgruppens förslag punkt 63 bifalls
40. **att** programgruppens förslag punkt 64 bifalls
41. **att** programgruppens förslag punkt 65 bifalls

42. **att** motion G28 anses besvarad
43. **att** programmets punkt 66 ges lydelsen:
"Fokusera på kärnuppgifterna. Renodla polisens arbetsuppgifter. Polisens arbete måste koncentreras på kärnverksamheten – att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Passärenden, viss tillståndsgivning, transporter av berusade m.m. bör kunna skötas av andra än polisen."
44. **att** motion G2 yrkande 15 därmed avslås
45. **att** programgruppens förslag punkt 68 ges lydelsen:
"Nationell databas. En viktig del i det nationella under rättelsearbetet är att olika myndigheter lättare ska kunna komma åt varandras uppgifter om enskilda kriminella. Dagens polisdata lag är föråldrad och försvårar informationsutbytet inte bara mellan polisen och andra myndigheter, utan också mellan olika regionala polismyndigheter. Svensk polis måste få en ny polisdata lag och en enhetlig nationell databas för underrättelsearbetet. För att värna integriteten ska den nya polisdata lagen innehålla tydliga regler om vilken typ av information som ska lagras och hur materialet ska gallras."
46. **att** motion G2 yrkande 16 därmed bifalls
47. **att** programgruppens förslag punkt 67 bifalls
48. **att** programgruppens förslag punkt 69 bifalls
49. **att** programgruppens förslag punkt 70 bifalls
50. **att** programgruppens förslag punkt 71 bifalls
51. **att** programgruppens förslag punkt 72 bifalls
52. **att** motion G2 yrkande 17 avslås
53. **att** programgruppens förslag punkt 73 bifalls
54. **att** programgruppens förslag punkt 74 bifalls
55. **att** motion G29 avslås
56. **att** programgruppens förslag 75 bifalls
57. **att** programgruppens förslag 76 bifalls
58. **att** programgruppens förslag 78 bifalls
59. **att** motion G30 anses besvarad
60. **att** programgruppens förslag 77 bifalls
61. **att** motion G31 avslås
62. **att** programmets punkt 79 ges lydelsen:
"Utvisning vid grova brott. Huvudregeln bör vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. Vi vill, i likhet med straffnivåutredningen, tydliggöra rollfördelningen mellan domstol och åklagaren så att åklagaren yrkar på utvisning om han/hon vill att detta ska prövas av rätten. Domstolen ska även fortsatt ha möjlighet att besluta om utvisning ex officio."
63. **att** motion G32 avslås
64. **att** motion G33 yrkande 2 anses besvarat
65. **att** det efter punkt 76 införs en ny punkt med lydelsen:
"Tillämpningen av regelverket vid misskötsamhet av skyddstillsyn och samhällstjänst måste stramas upp. En tydlig konsekvenstrappa i flera steg ska införas för när den dömde inte fullföljer sina åtaganden. Misskötsamhet ska snabbare än i dag kunna leda till varning, förlängning av övervakningstiden och korttidshäktning. Frivårdens möjligheter att erbjuda vård för missbruk och behandling för att bryta negativa levnadsmönster måste utökas."
66. **att** motion G34 därmed bifalls

67. **att** motion G35 avslås

68. **att** en ny punkt förs in sist i programmet med lydelsen:
"Ta bort preskriptionstiden för mord, dråp och folk-mord. Tiden läker inte alla sår. Det finns anledning att se över om dagens preskriptionstider för de grövsta brotten. I dag kan bevisning säkras genom ny teknik, som t.ex. DNA. Därför menar vi att preskriptionstiden för mord och dråp samt folkmord och andra allvarliga folkrättsbrott ska tas bort."

Reservation 1

Torkild Strandberg

Jag reserverar mig till förmån för att programgruppens förslag punkt 60 avslås.

Motivering: Möjligheterna till samverkan mellan landets 21 nuvarande polismyndigheter är stora. Dessa möjligheter bör först nyttjas fullt ut, innan man beslutar sig för att skapa en enda nationell polismyndighet.

Reservation 2

Torkild Strandberg

Jag reserverar mig till förmån för att programgruppens förslag punkt 61 avslås.

Motivering: Polisutbildningen i Sverige är i dag enhetlig. Att akademisera all polisutbildning är inte rimligt. Snarare bör man finna olika "spår" i polisutbildningen som kan byggas på efter hand. Ett snabbspår för enklare polisuppgifter bör då vara ett inslag.

Reservation 3

Lotta Edholm, Håkan Lindh, Britt-Marie Lövgren, Birgitta Ohlsson, Birgitta Rydberg, Olle Schmidt, Torkild Strandberg
 Vi reserverar oss till förmån för att programgruppens förslag punkt 77 avslås.

Övrig rättspolitik

Motionerna G36–G45

Partistyrelsen övergår slutligen till att behandla övriga motioner med koppling till rättspolitik och domstolsväsende. **Motionerna G36 och G37** handlar om hur nämndemän utses och vilka ekonomiska villkor de har. I motion G36 vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att nämndemän inte längre ska utses genom politiska partier. De menar att nämndemännen fyller en viktig funktion i det svenska rättsväsendet och att rekryteringsbasen kan breddas genom att nämndemännen tillsätts opolitiskt. Motionären bakom motion G37 vill också få ett mer representativt urval av befolkningen som nämndemän, och menar att vi för att uppnå detta måste se över den ekonomiska ersättningen. Motionären menar ersättningen måste öka, så att det blir mer attraktivt också för den som är yngre och arbetar att tjänstgöra som nämndeman.

Frågan om hur nämndemän ska utses utreddes i SOU 2002:61. Där föreslogs en modell där nämndemännen till viss del ska utses i en s.k. fri kvot. Till denna fria kvot ska allmänheten kunna lämna förslag på nämndemannakandidater. Kommuner och landsting ska på tjänstemannanivå ansvara för att behandla och ta emot de förslag som kommer in. Den

fria kvoten kan till att börja med motsvara cirka 20 procent av de tillsatta nämndemännen. Övriga nämndemän ska även fortsättningsvis föreslås av de politiska partierna. Partistyrelsen instämmer i utredningsförslaget och ser således gärna en hybridvariant där både politiskt tillsatta och opolitiskt tillsatta tjänstemän ingår. Vad gäller nämndemännens ersättning så genomfördes en reform av systemet 2007. Då höjdes arvodet markant och man ändrade reglerna så att inkomstersättningen ges utöver arvodet. Partistyrelsen menar att denna reform på ett bra sätt avspeglar det förhållandet att uppdraget som nämndeman är ett lekmanuppdrag samtidigt som ingen ska förlora ekonomiskt på att vara nämndeman. Med det ovan anförda **föreslår partistyrelsen att motionerna G36 och G37 anses besvarade.**

Motion G38 handlar om advokathjälp till brottslingar som håller sig undan rättegång. Motionären menar att den som flyr rättvisan inte längre ska ha rätt till advokathjälp på skattebetalarnas bekostnad. Partistyrelsen instämmer i att det är ett stort problem när åtalade väljer att inte infinna sig till rättegång, men menar att rätten till advokat är grundläggande i vårt rättssamhälle och **föreslår därför landsmötet att avslå motion G38.**

I **motion G39** vill motionären att Folkpartiet ska verka för ett införande av alkoholbommar eller liknande alkotest i våra större hamnar. Detta för att undvika allvarliga trafikskador på grund av allt för många kör alkoholpåverkade i land från färjorna. Partistyrelsen instämmer i att alkoholbommar skulle kunna vara ett effektivt sätt att hindra en del onyktra förare att ta sig ut på vägarna. Även om vissa juridiska klarlägganden behövs är själva tekniken redan utvecklad och det finns en anläggning i drift i Trelleborg. Med hänvisning till det ovan anförda föreslår därför partistyrelsen landsmötet att **bifalla motion G39.**

Motion G40 och G41 handlar om våld och polisinsatser vid idrottsarrangemang. I motion G40 vill motionärerna att dömda huliganer ska kunna dömas till anmälningsskyldighet på annan ort vid lagets kommande matcher under en tidsbegränsad period. Motionärerna vill också utreda gränsdragningen mellan polisens och arrangörernas ansvar för ordning och säkerhet när det gäller kommersiella idrottsarrangemang, och menar att kommersiella händelser ska behandlas jämlikt av det allmänna – oavsett om det gäller idrott, musikfestivaler eller andra typer av arrangemang. Motionären bakom motion G41 vill också komma åt bråket kring fotbollsmatcher, och föreslår därför att polisen ska få vetorätt när det gäller tidpunkten för när en match ska spelas. På så sätt menar motionären att polisen kan sätta stopp för matcher på till exempel kvällstid, när risken för bråk är som störst.

Partistyrelsen välkomnar de lagändringar som stärker möjligheterna att utfärda tillträdesförbud för huliganer vid arenorna som trädde i kraft under våren 2009. Lagändringen innebär dessutom att säkerheten vid arenorna stärks genom ett förbud mot hantering av pyrotekniska varor samt förbud mot att beträda eller kasta in föremål på spelplanen. Vi menar att dessa förändringar ger rättsväsendet effektivare medel att bekämpa huliganismen, men att det nu är för tidigt att säga om dessa förändringar är tillräckliga. Partistyrelsen ställer sig därför inte helt avvisande till förslaget om anmälningsskyldighet, men vill vänta och se vilken effekt de nya lagändringarna får innan vi kräver ytterligare skärpningar. Vad gäller tidpunkten för fotbollsmatcher instämmer partistyrelsen med motionären om att matcher bör spelas vid tidpunkter då ris-

ken för våldsamheter minimeras. Däremot menar vi att man troligtvis bättre uppnår detta genom en dialog med de berörda klubbarna och fotbollsförbundet. Detta har till exempel skett i Stockholm, där flera av derbymatcherna nu spelas på eftermiddagstid. **Med det ovan anförda vill partistyrelsen föreslå att motionerna G40 och G41 anses besvarade.**

I **motion G42** vill motionären att lagen om ocker förtydligas så att alla effektiva årsräntor över 50 procent där alla avgifter räknas in, ska betraktas som ocker. Argumentet för denna förändring är att vi måste göra något åt att unga människor skuldsätter sig för lång tid framöver.

Partistyrelsen instämmer i att SMS-lån och skuldsättning är ett ökande problem i dagens samhälle. Ett 20-tal olika snabblåneföretag finns i Sverige i dag och 2008 fick kronofogden in cirka 30 000 ärenden, vilket var en ökning med 10 000 ärenden på ett enda år. Samtidigt noterar vi att ocker i svensk rätt (9 kap 5§ brottsbalken) handlar om att utnyttja någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget. Genom att beskriva detta utnyttjande av en situation i en procentsats riskerar vi att lagen inte uppfyller sina syften. Ett annat sätt att komma åt höga effektiva räntor vore att införa ett räntetak, men det är en åtgärd som skulle utgöra ett alltför stort ingrepp i vår marknadsekonomi. För att komma åt SMS-lån bör vi i stället lagreglera hur snabblåneföretagen får agera. I första hand borde lånet föregås av en ordentlig kreditprövning på samma sätt som krävs när det gäller vanliga banklån. Kreditinstituten måste också tvingas att uppge för låntagaren vad lånet faktiskt kostar i effektiv ränta – det blir ju oftast hundratal procent. En skriftlig lånehandling borde också vara ett krav. Allt detta skulle leda till att låntagaren får en tids betänketid och kanske inte så spontant och lättvindigt ger sig in i ett oförmånligt låneavtal. Arbetet med att få till stånd en lagstiftning om sms-lånen måste påskyndas så att vi hindrar att fler personer hamnar i skuldfällan. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att avslå motion G42.**

I **motion G43** yrkar motionären att landsmötet ska uttala att ett förbud mot tidelag ska införas i brottsbalken. Tidlag, det vill säga att en människa har sex med djur var uttryckligen förbjudet i svensk lagstiftning fram till 1944. Sedan dess är det förbjudet endast om man utsätter djuret för lidande, då man kan dömas för djurplågeri. Detta skapar problem i rättstillämpningen, eftersom det i efterhand kan vara svårt att leda i bevis djurets lidande då det utsatts för sexuella handlingar. Partistyrelsen anser därför i likhet med motionären att djurskyddshänsyn motiverar att det finns en mer generell straffbestämmelse mot att använda djur för sexuella ändamål och noterar att alliansregeringen har för avsikt att tillsätta en utredning som ska se över vilka åtgärder som kan vara lämpliga i syfte att stärka skyddet för djur mot användning för sexuella ändamål. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att motion G43 anses besvarad.**

I motion **G44** föreslås en rad förändringar gällande rättsväsendet. Bland annat föreslås privata domstolar, fängelser på entreprenad och bonuspengar till rättsväsendets anställda. Ett annat förslag är att snabbutbildad b-polis ska agera i utanförskapsområdena. Partistyrelsen anser att förslagen i huvudsak är oförenliga med de grundläggande krav på rättssäkerhet som ska gälla i en rättsstat. Partistyrelsen avstår från att i detta sammanhang utveckla argumenten på varje enskild punkt utan föreslår att landsmötet **avslår motion G44.**

I **motion G45** föreslås att Folkpartiet ska verka för att mobiltelefonförbud ska kunna tillämpas på bland annat rättspsykiatriska kliniker för att förhindra fortsatt brottslighet. Folkpartiet har sedan tidigare tagit ställning för att bl.a. störning av mobiltelefoner på kriminalanstalter ska kunna förekomma i syfte att stoppa möjligheten till ny brottslighet. Därför förefaller det rimligt att tvångsmedel med samma syfte ska kunna tillämpas, när det gäller människor dömda till rättspsykiatrisk vård. Partistyrelsen **föreslår därför att motion G45 bifalles.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **Att** motion G36 anses besvarad
2. **Att** motion G37 anses besvarad
3. **Att** motion G38 avslås
4. **Att** motion G39 bifalls
5. **Att** motion G40 anses besvarad
6. **Att** motion G41 anses besvarad
7. **Att** motion G42 avslås
8. **Att** motion G43 anses besvarad
9. **Att** motion G44 avslås
10. **Att** motion G45 bifalls

Civilrätt

Familjerätt

Motion G46–G57 samt B56 yrkande 3

I motion **G46** föreslås att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna anser att frågan om surrogatmödraskap bör prövas i en statlig utredning. Motionären vill påminna om att surrogatmödraskap inte är något annat än ett specialfall av provrörsbefruktning. I motion **G47** föreslås att Folkpartiet verkar för att en utredning tillsätts om trygghet och skydd av barn som fötts efter värdmödraskap och om värdmödrars trygghet. Framförallt bör man ta del av de erfarenheter som har vunnits i andra länder av värdmödraskap, främst vad som gäller barnens framtid, men också besvara frågor som ”Vilka rättigheter och skyldigheter ska gälla för den som ställer upp på värdmödraskap? Hur har värdmammorna upplevt tiden under graviditeten? Vilken ekonomisk ersättning handlar det om?” I motion **G48** föreslås att Folkpartiet liberalerna ställer sig positiva till surrogatmödraskap samt verkar för att en statlig utredning rörande införande av surrogatmödraskap i Sverige kommer till stånd.

Surrogatmödraskap innebär att en kvinna åtar sig att ta emot ett befruktat ägg och bära fostret fram till födseln, utan att för den skull räknas som barnets juridiska mor. Förenklat uttryckt är surrogatmodern gravid med någon annans barn. Som nämns i motion G46 är surrogatföräldraskap en form av provrörsbefruktning. Surrogatmödraskap tillåts inte i Sverige men i vissa andra länder.

Även vid landsmötet 2007 behandlades motioner surrogatmödraskap. Partistyrelsen anser nu, liksom 2007, att frå-

gan om surrogatmödraskap/värdmödraskap är komplicerad och rymmer många etiska ställningstaganden. Partistyrelsen anser inte att det finns några bärande argument för att förändra den princip i föräldraskapen som uttrycker att den som föder ett barn per definition också är barnets rättsliga mor. Surrogatmödraskap innebär alltid att den gravida kvinnan avtalar bort rätten att vara mor till det barn som hon ska föda, vilket är en långtgående förändring av familjerätten. Partistyrelsen är därför inte beredd att förorda en utredning om att tillåta surrogatmödraskap i Sverige.

Även om surrogatmödraskap/värdmödraskap inte är tillåtet i Sverige finns det ett antal barn i Sverige som kommit till världen med hjälp av en surrogatmamma eftersom människor vänder sig utomlands för att få hjälp. Det är viktigt att öka kunskapen om dessa barns situation.

Partistyrelsen föreslår därför att motion G47 bifalls, att motion G46 anses besvarad samt att motion G48 avslås.

I motion **G49** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige och EU:s övriga medlemsländer ansluter sig till det gemensamma larmtelefonnumret för försvunna barn och att Sverige inom EU intensifierar arbetet för att förbättra möjligheterna att återfinna försvunna barn. Motionären skriver att det i USA finns ett system för fall av försvunna barn, det s.k. Amber Alert. Det är ett program för att snabbt lokalisera bortförda barn. Genom att få snabb information kan brottsbekämpande instanser, gräns- och tullmyndigheter, media, transportföretag och lokalbefolkning delta i sökandet efter försvunna barn. I september 2008 antog Europaparlamentet en förklaring om samarbete i krissituationer för att finna försvunna barn. Parlamentet uppmanar medlemsländerna att upprätta ett larmsystem liknande det amerikanska. EU-kommissionen beslutade i februari 2007 om ett gemensamt europeiskt telefonnummer som reserverats för jourtelefoner för försvunna barn. De flesta av EU:s medlemsländer är dock ännu inte anslutna till detta nummer.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att fall där barn försvinner från sin hemmiljö bör vara av högsta prioritet för samhället. Det är viktigt att det finns ett fungerande samarbete både på nationell och på internationell nivå.

Inom EU pågår ett arbete med att ta fram gemensamma former för användning av ett varningssystem då ett barn olovligt förs över gränsen till ett annat medlemsland. Europeiska unionens råd kom i oktober med ett utkast till synpunkter som för närvarande övervägs av medlemsländerna. Frågan är också under beredning inom Regeringskansliet.

Vad beträffar ett gemensamt larmnummer beslutade Post- och telestyrelsen den 7 december 2007 att i enlighet med kommissionens beslut reservera nummerserien 116 för samhällstjänster. I Sverige har numret enligt uppgift från Post- och telestyrelsen ännu inte tilldelats någon aktör eftersom ingen har ansökt om det.

Det pågår således ett arbete både på nationell och på internationell nivå för att förbättra möjligheterna att återfinna försvunna barn. Partistyrelsen anser därför att man bör avvakta innan beslut tas angående dessa frågor. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G49 anses besvarad.**

Motion **G50** och **G51** föreslår att Folkpartiet liberalerna ska verka för införandet av civiläktenskap i Sverige, respektive att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att obligatoriska civiläktenskap införs i Sverige. I motion G50 framställs att civiläktenskap innebär en tydligare åtskillnad mellan stat och religion och också en tryggare situation för den enskilde.

I motion G51 framhålls att det ur liberal synvinkel är viktigt att dra en tydlig gräns mellan den offentliga myndighetsutövningen och fristående organisationers inre verksamhet. Myndighetsutövning ska ligga hos offentliga organ, menar motionären, som vidare skriver: ”Genom civiläktenskap markeras trossamfundens självständighet gentemot staten och skillnaden mellan den sekulära äktenskapsrätten och den religiösa äktenskapssynen.” Motionären anser också att det är principiellt oacceptabelt att staten tar sig rätten att betygssätta trossamfund och ge befogenheter enbart åt vissa.

Motion **G52** föreslår att Folkpartiet liberalerna tar ställning för att införa ett obligatoriskt civiläktenskap och att kyrkors, samfunds, kommuners och domares civilrättsligt bindande vigselceremonier avskaffas. Att delegera myndighetsutövning till kyrkor och samfund är inte förenligt med kravet att staten inte ska ha någon åsikt i religiösa frågor, enligt motionären. Även denna motionär anser att genom att neka vissa samfund vigselrätt diskriminerar staten dessa samfund och uppträder inte neutralt mellan olika religiösa samfund. Motionären undrar också vad som händer med vigselrätten för de kyrkor och samfund som av religiös övertygelse inte anser att en vigsel kan ske mellan samkönade par. Motion **G53** vill att Folkpartiet liberalerna ska verka för att vigselrätten för andra än stat och kommun avskaffas och därmed att endast borgerliga vigslar är juridiskt gällande. Motionären anser vidare att en grundläggande princip för liberaler bör vara den totala åtskillnaden mellan stat och religion och att vigslar, liksom övrig myndighetsutövning, därför inte bör överlätas på någon annan än stat eller kommun. I motion **B56, yrkande nr 3**, vill motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att civiläktenskap ersätter dagens system. ”Äktenskapets viktigaste funktion är att vara ett kontrakt mellan individer och den enda administration som kan ges en formell roll i detta är den offentliga”, skriver motionären.

I april i år röstade riksdagen för en ny, könsneutral äktenskapslagstiftning. Folkpartiet liberalerna har arbetat för denna reform i många år. Förhandlingarna var många och långa och det var därför mycket tillfredsställande att det till slut fanns en bred uppslutning med sex partier bakom reformen. Partistyrelsen anser inte, till att börja med, att det skulle vara konstruktivt att så kort efter denna reforms genomförande ta upp frågan om civiläktenskap.

Vidare vill partistyrelsen betona att äktenskapet utgör ett rent civilrättsligt förhållande även med dagens ordning. Det är staten och inte trossamfundet som definierar äktenskapets juridiska innebörd. Vigselrätt beviljas, efter ansökan från samfundet, av staten då samfundets vigselordning uppfyller alla de formella krav som uppställs på en juridiskt giltig vigsel. Till skillnad mot vad som anförs i motion G51, anser alltså inte partistyrelsen att staten ”betygssätter” trossamfundet. Vad staten gör är helt enkelt att under vissa fastställda villkor delegera rätten att förrätta vigslar. Sådan delegering av myndighetsbeslut förekommer även i andra sammanhang.

Det nuvarande systemet med valfrihet mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel, som har funnits under mycket lång tid, har en stark folklig förankring. Det framgår inte minst av att ett stort antal par väljer att ingå äktenskap genom vigsel i samfund. Trossamfundets vigselrätt är också något som för det enskilda paret innebär en praktisk förenkling. De par som vill gifta sig borgerligt gör det och de som vill gifta sig inom ett trossamfund kan göra det, utan att också behöva gifta sig borgerligt.

Ett samfund som vill ha vigselrätt får den hel och odelad, och sedan får varje präst, pastor, rabbin eller imam tillämpa den efter eget förstånd och samvete. Präster och pastorer kommer alltså inte att tvingas att välsigna könsneutrala äktenskap. Myndigheterna har vigselplikt, men inte samfundet – de har vigselrätt utan något tvång att förrätta vigslar. Kyrkostyrelsen i Svenska kyrkan beslutade i juni 2009 om en skrivelse till kyrkomötet angående vigsel och äktenskap som föreslår att Svenska kyrkan ska ansöka om fortsatt vigselrätt, samt göra ändringar i kyrkoordningen för att par av samma kön ska kunna ingå äktenskap i Svenska kyrkan.

Partistyrelsen anser med detta att möjligheten att välja mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel bör behållas. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G50, G51, G52, G53 samt B56 yrkande 3 avslås.**

I motion **G54** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att den efterlevande maken ska kunna behålla makarnas tidigare gemensamma bostad även om detta skulle inkräkta på särkullbarnens rätt till arv efter sin avlidne förälder. Eventuellt skulle även Sverige kunna använda den modell som finns i Finland som innebär att särkullbarnen får vänta med att få ut sitt arv vad gäller bostaden. ”Den tillgodoser på så sätt efterlevande makens mycket rimliga krav på att få bo kvar i den tidigare gemensamma bostaden. Den tillgodoser vidare särkullbarnen på så sätt att bostaden inte kan avyttras av den efterlevande maken utan särkullbarnens aktiva medverkan”, skriver motionären.

I motion **G55** föreslås att partistyrelsen verkar för att laglottregeln i ärvdabalkens 7 kap. 3 § avskaffas. Motionären anser att dagens regler innebär en inskränkning för en enskild individ att bestämma hur dennes tillgångar ska disponeras i framtiden. Enligt motionären är det inte liberalt att inte kunna testamentera bort laglotten. I motion **G56** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för en ändring av lagstiftningen som stärker individens rätt att via testamente förfoga över den egna kvarlåtenskapen. Dagens lagstiftning kan både få tragiska och direkt olämpliga konsekvenser, anser motionären. Vuxna särkullbarn kan t.ex. genom att kräva ut sin laglott tvinga efterlevande make att sälja sin bostad. Därför ska bara minderåriga särkullbarn ha rätt att få ut sin laglott. För övrigt ska varje individ fritt via testamente få bestämma hur och vem som är arvsberättigade.

Partistyrelsen är medveten om att det nuvarande systemet som reglerar när laglotten kan tas ut kan leda till komplikationer i de fall då särkullbarn begär ut sin laglott av den efterlevande maken eller maken. Frågan är dock om dessa komplikationer skulle minska om särkullbarnen skulle få stå tillbaka för den efterlevande. Partistyrelsen anser inte att det finns skäl att anta detta. Om särkullbarnen och den efterlevande inte kan komma överens om hur och när arvet ska betalas ut skulle en lagändring i den riktning som förespråkas i motion **G54** tvärtom bara leda till att konflikten förlängs in i framtiden (till den tidpunkt då den efterlevande maken eller maken avlider). **Partistyrelsen föreslår med detta att motionerna G54, G55 och G56 avslås.**

I motion **G57** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för en revidering av namnlagen så att myndiga personer kan välja förnamn oavsett om dessa förknippas med ena eller andra könet. För transpersoner ställer namnlagen till problem. Enligt praxis tillåts inte personer som juridiskt sett är män att byta till kvinnliga förnamn och vice versa. Det upplevs av många transpersoner som en mycket allvarlig begränsning i

möjligheterna att kunna leva i enlighet med sin identitet.

I regeringskansliet pågår arbete med att ta fram direktiv till utredning om revidering av namnlagen. Partistyrelsen anser att det är angeläget att t.ex. transpersoners situation uppmärksammas och deras intressen tas tillvara i arbetet med att revidera namnlagen. Utredningen bör få till i uppdrag att hitta en lösning som lagreglerar att myndiga transpersoner har rätt att välja förnamn oavsett om dessa förknippas med det ena eller andra könet. Detta skulle också ligga i linje med den praxisbildande dom som Regeringsrätten meddelade den 28 september i år. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G57 anses besvarad.**

Övrig civilrätt

Motion G58–G65

I motion **G58** föreslås att landsmötet tar ställning för förändringar i trafikskadelagen så att berusade förare som orsakar en trafikolycka inte får full ersättning som i dag utan jämföras med dem som får ut sjukförsäkring. Motionären anser att trafikskadelagens ersättningar gynnar dem som kör bil berusade i förhållande till dem som blir skadade eller sjuka. En berusad bilförare som skadas i en trafikolycka där han själv är vållande får 100 procents kompensation för sitt inkomstbortfall. Den som drabbas av en svår sjukdom, t.ex. cancer, får 80 procent som betalas ut som sjukpenning av Försäkringskassan. Denna har också en maxgräns vid 7,4 basbelopp.

Partistyrelsen anser att rattfylleri är ett allvarligt brott. Folkpartiet liberalerna har i riksdagen drivit linjen om ökade möjligheter till jämkning av skadeståndet till en motorfordonsförare som varit berusad. I departementspromemorian Ds 2006:12 Trafikförsäkringsfrågor framställs ett förslag om en presumtion som innebär att den skadelidande ska kunna undgå jämkning bara om han visar att han inte varit medvållande till sin skada. Regeln ska gälla både person- och sakskada. Vidare ska vid prövningen av vilken jämkning som är skälig särskilt beaktas att den skadelidande gjort sig skyldig till rattfylleribrott. Den generösa praxis som gäller för närvarande bör inte längre ge uttryck för en huvudregel utan bara tillämpas när skadan drabbat en skadelidande särskilt hårt, enligt promemorian. Partistyrelsen anser att förslaget med en ny presumptionsregel framstår som välmotiverat.

Frågan behandlas vidare i Trafikförsäkringsutredningen som ska komma med sitt slutbetänkande 18 december 2009. Partistyrelsen anser att Trafikförsäkringsutredningens slutsatser vid en jämförelse med ersättningen från den allmänna försäkringen bör beaktas och avvaktar med att ta ställning innan slutbetänkandet har lagts fram. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G58 anses besvarad.**

I motion **G59** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, ska vara ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård. I motion **G60** föreslås att skuldsättning av barn kriminaliseras. Samtliga skulder för barn ska bokföras på barnets vårdnadshavare, anser motionären.

Folkpartiet har i flera år drivit på så att lagstiftningen ändrats på så sätt att det inte längre ska vara möjligt för föräldrar att skuldsätta barn.

Partistyrelsen anser att det är allvarligt när minderåriga barn blir belastade med skulder för sin egen vård. Det måste ligga i ansvaret som vårdnadshavare att betala för sitt barns vård och ansvara för att barnet kommer till planerade läkarbesök. Barn ska inte behöva börja sina vuxna liv med en skuldbörda som föräldrarna har förorsakat.

Vissa landsting har löst problemet genom att landstingen har slutat med att debitera barnet och i stället skickat fakturorna till föräldrarna. En lagändring i hälso- och sjukvårdslagen som innebär att alla avgifter som rör barnen ska betalas av vårdnadshavarna skulle göra att barn behandlas lika i hela landet.

Folkpartiet har på riksdagsnivå tagit upp frågan med en lagändring som innebär att vårdnadshavaren, inte barnet, blir ansvarig för betalning av avgifter för minderårigas vård. Socialminister Göran Hägglund har initierat ett arbete inom Socialdepartementet för att analysera konsekvenserna av nuvarande lagstiftning. Folkpartiet kommer på riksdagsnivå nogsamt att följa det arbetet.

Partistyrelsen anser att alla avgifter som rör barnen ska betalas av vårdnadshavarna. En ändring i hälso- och sjukvårdslagen måste därför göras så att vårdnadshavaren ska betala alla avgifter för sjukvård och tandvård som rör barnen. Med en sådan lagändring kommer det lagvägen finnas ett heltäckande skydd så att vårdnadshavare inte kan sätta barn i skuld. Det enda tillfälle som ett barn skulle kunna sättas i skuld skulle då vara att ett barns överförmyndare har tillstyrkt t.ex. upptagandet av ett lån. En sådan tillstyrkan kan endast ske när särskilda skäl föreligger. Partistyrelsen anser därmed att det med den förslagna lagändringen inte kommer att finnas något skäl för kriminalisering av skuldsättning av barn. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G59 bifalls och G60 anses besvarad.**

I motion **G61** föreslås att lagen ändras så att det blir helt klart att en bostadsrättsägare inte kan förlora sin lägenhet genom en andrahandsuthyrning. Lagen ska också ändras så att en bostadsrättsägare bara ska kunna nekas att hyra ut sin bostad enligt samma kriterier som anges som grund för att neka tillträde för ny medlem i bostadsrättsförening. I motion **G62** föreslås att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för en översyn av gällande lagstiftning för att stärka tomrättshavarnas rättsliga ställning i fråga om både godtyckliga avgäldsuträkningar och möjligheter att friköpa marken på skäliga villkor.

Folkpartiet liberalerna ställer sig generellt positivt till att underlätta andrahandsuthyrning. Det är viktigt att då utnyttja det befintliga bostadsbeståndet på bästa sätt. Regeringen, med Folkpartiet, har gjort flera förändringar för att underlätta andrahandsupplåtelse, bland annat har schablonavdraget för uthyrning av privatbostadsfastighet höjts från 4 000 till 12 000 kronor per år. Givetvis är det i samband med andrahandsuthyrning viktigt att reglera ansvaret gentemot bostadsrättsföreningen.

Partistyrelsen anser dock inte att en lagändring för att ytterligare reglera andrahandsuthyrning av en bostadsrättslägenhet är nödvändigt. Med ägarformen bostadsrätt äger bostadsrättsföreningen huset och måste få ha inflytande på valet av dem som bor i bostadsrättslägenheterna. Folkpartiet liberalerna har bidragit till att det nu finns en ny typ av lägenhetsägande, de så kallade ägarlägenheterna. Där äger innehavaren lägenheten och får disponera den hur hon eller han vill (givet att man inte stör grannarna).

Vad beträffar tomträttsinstitutet, anser partistyrelsen att det på vissa håll i landet fungerar mycket bra medan det på andra håll har gett negativa konsekvenser för enskilda människor, som inte har kunnat planera sin privatekonomi på ett långsiktigt sätt. Partistyrelsen anser därför att tomträttsinstitutet bör bli föremål för en översyn. Justitieministern har aviserat att en sådan översyn kommer att påbörjas under nästa mandatperiod, vilket partistyrelsen välkomnar. Arbetet med översynen kommer att följas noggsamt av Folkpartiet på riksdagsnivå. Partistyrelsen vill därför vänta med att ta ställning för enskilda förslag på hur tomträttsfrågan ska lösas. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G61 avslås och motion G62 anses besvarad.**

I motion **G63** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att lönegarantisystemet vid konkurser och företagsrekonstruktioner görs om till en obligatorisk och offentlig försäkring, där avgifterna för företagen motsvaras av de utbetalningar som görs till anställda i företag, som försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner.

Genom den statliga lönegarantin får de anställda betalning för inestående löner, löner under uppsägningstid och intjänade semesterersättning. Det är bra att en sådan lönegaranti finns, men som det ser ut i dag betalar företagen över en konjunkturcykel in mer pengar till staten än staten i sin tur betalar ut till de anställda vid konkurs eller företagsrekonstruktion. Det innebär att den statliga lönegarantin används till annat än det den är menad för. Därför vore det bättre, menar motionären, om vi hade ett system för företagen att lyfta ut detta från statens budget och göra ett rent försäkringssystem, där inbetalningarna från arbetsgivarna ska täcka utbetalningarna till drabbade arbetstagare och givetvis även företagets ägare och ledning.

Partistyrelsen anser, liksom motionären, att det vore fördelaktigt om lönegarantin gjordes om till en obligatorisk och offentlig försäkring, där avgifterna för företagen motsvaras av de utbetalningar som görs till anställda i företag, som försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktioner. Hur systemet ska utformas i detalj måste utredas närmare liksom vem som ska administrera systemet. Även de finansiella effekterna måste övervägas närmare. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G63 anses besvarad.**

I motion **G64** föreslås ”att landsmötet uttalar som sin mening att Folkpartiet liberalerna bör verka för att det blir en ökad differentiering av återbetalningen för de av kronofogden restförda (gäldenärer), som går från bidragsförsörjning (inklusive a-kassa) till försörjning av eget arbete. Den restförde bör alltså få behålla en större del av inkomsten som förbehållsbelopp. Dessa regler gäller för kronofogden, men bör ytterligare ökas för att ge än större incitament att individen ska gå till egen försörjning”, skriver motionären.

Partistyrelsen anser, liksom när samma motion behandlades på landsmötet 2007, att detta är en viktig fråga och att förslaget förtjänar att beaktas i arbetet att föreslå åtgärder för att underlätta för utsatta personer att ta sig ur överskuldssättningen. Regeringen har tillsatt en utredning som leds av den folkpartistiske riksdagsledamoten Jan Ertsborn. Utredningen kommer att presentera sitt slutbetänkande under hösten 2009. Partistyrelsen vill avvakta utredningens resultat och vill inte ta ställning till enskilda förslag. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G64 anses besvarad.**

Författaren till motion **G65** vill ge partistyrelsen i uppdrag

att verka för att alliansregeringen följer upp ärendet Håkan Lans och ger stöd i hans patenttvister med bland annat det amerikanska försvaret. Ärendets nuvarande status bör klarläggas, och ny regeringsframstöt hos Obamaregeringen vid behov göras, menar motionären.

Partistyrelsen vill framhålla att frågan inte är riktigt så svartvit som den framställts bland annat i vissa medier som motionären åberopar. Det finns komplikationer i bedömningen av patentanspråken som Folkpartiet som parti inte bör ta ställning vare sig för eller emot. Patentärenden är en fråga som framför allt måste lösas av domstolar. Men i den mån som rättegångsfel eller andra oriktiga förfaranden kan styrkas, så bör naturligtvis svenska staten ge sitt stöd till att uppfinnaren Håkan Lans får erkännande och upprättelse som han har rätt till. **Med detta bör motion G65 avslås.**

Partistyrelsens yrkanden

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion G46 anses besvarad
2. **att** motion G47 bifalls
3. **att** motion G48 avslås
4. **att** motion G49 anses besvarad
5. **att** motion G50 avslås
6. **att** motion G51 avslås
7. **att** motion G52 avslås
8. **att** motion G53 avslås
9. **att** motion B56 yrkande 3 avslås
10. **att** motion G54 avslås
11. **att** motion G55 avslås
12. **att** motion G56 avslås
13. **att** motion G57 anses besvarad
14. **att** motion G58 anses besvarad
15. **att** motion G59 bifalls
16. **att** motion G60 anses besvarad
17. **att** motion G61 avslås
18. **att** motion G62 anses besvarad
19. **att** motion G63 anses besvarad
20. **att** motion G64 anses besvarad
21. **att** motion G65 avslås

Reservation

Lotta Edholm, Håkan Lindh, Johan Pehrson

Vi reserverar oss till förmån för att motion G54 bifalls.

